

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

ROČNÍK XXVII | 4 | 2021 |

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

INTERVIEW
S BRIG.
GEN. PHDR.
JAKUBEM
FRYDRYCHEM

BEZDOMOVECTVÍ JAKO ZDRAVOTNĚ
SOCIÁLNÍ PROBLÉM V PLZEŇSKÉM
KRAJI

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

rok 2021 se pomalu chýlí k svému konci a nelze říci, že by byl zcela tuctový. K vykolejení celé společnosti pokračující epidemií, se postupně přidružují ekonomické dopady a samozřejmě i efekty spojené s výsledky podzimních parlamentních voleb. V oblasti nelegálních drog jsme sice utrpěli vítězství a nebyly přijaty legislativní změny směřující k legalizaci konopí v parametrech, které nesnesou světové srovnání, ale od ledna příštího roku bude účinná legislativní změna, která zvyšuje hranici THC v technickém konopí na 1%, čímž se opět dostáváme k jednomu evropskému prvenství.

Základním argumentem předkladatelů i parlamentních výborů, které návrhy podpořily, byla snaha vyhnout se přepínání trestní represe pěstitelů technického konopí. Nový stav de facto znamená vznik legálního obchodu s nízkoobsahovým konopím, včetně všech možných forem a kombinací s CBD. Očekáváme výskyt saturace takového konopí syntetickými kanabinoidy a jeho mísení s vysokoobsahovými produkty. Zkrátka jsme otevřeli cestu zajímavému konopnému byznysu, který nebude ani o lanech, ani o textilu či kosmetice, ale o sběratelských předmětech a různých produktech z technického konopí, které se povevou na vlně zájmu o netechnické konopí. Tento stav bude klást zvýšené nároky na terénní detekci i znaleckou činnost při identifikaci jednotlivých odrůd a konopných produktů.

V aktuálním čísle jsme si pro Vás připravili tematicky velmi zajímavou mozaiku odborných článků, které zasahují jak oblast procesních úkonů a institutů trestního řízení, tak pojednávají o specifických a velmi zajímavých souvislostech drogového problému. Překryvy sociálních a zdravotních rizik jsou tématem zajímavého příspěvku o nutnosti komplexních řešení pro lidi bez domova, stejně tak, jako všechny články ostatní.

*Podnětné čtení, pevné zdraví a klidný závěr roku jménem svým
i všech příslušníků a občanských zaměstnanců NPC přeje*

*brig. gen. PhDr. Jakub Frydrych
ředitel NPC SKPV PČR*

Dear readers,

the year 2021 is slowly coming to an end and it cannot be said that it was quite ordinary year. Twisted society related to the ongoing epidemic is gradually influenced by economic impacts and, of course, effects associated with the results of the autumn's parliamentary elections are coming. In the area of illicit drugs, we can say that we have won and no legislative changes have been made to legalize cannabis in parameters that cannot withstand global comparisons. But from January next year there is an effective legislative change that raises the THC limit for technical cannabis to 1 %, so we are again close to one European primacy.

The basic argument of the petitioners and the parliamentary committees, that supported the proposals, was to avoid switching the criminal repression of technical cannabis growers. The new state de facto means the emergence of a legal trade in low-content cannabis, including all possible forms and combinations with the CBD. We expect the saturation of such cannabis with synthetic cannabinoids and its mixing with high-content products. In short, we have paved the way for an interesting hemp business, which is neither about ropes, nor textiles or cosmetics, but about collectibles and various technical hemp products, which ride the wave of interest in non-technical hemp. This condition makes increased demands on field detection and expert work in identifying individual varieties and cannabis products.

In the current issue we have prepared a very interesting mosaic of professional articles for you, which covers both the area of procedural acts and institutes of criminal proceedings, and deals with specific and very interesting contexts of the drug problem. The overlaps of social and health risks are the subject of an interesting paper on the need for comprehensive solutions for homeless people, just like all other articles.

*I wish you inspiring reading, good health and the calm end of the year on behalf
of myself and all members and civilian employees of the NDH.*

*Brig. gen. Jakub Frydrych, PhDr.
Director of National Drug HQ*

- 04 **BEZDOMOVECTVÍ JAKO ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ
PROBLÉM V PLZEŇSKÉM KRAJI**
HOMELESSNESS AS A HEALTH AND SOCIAL
PROBLEM IN PILSEN REGION
Antonín POJETA, Dana Rebeka RALBOVSKÁ
- 15 **DOHODA O VINĚ A TRESTU**
AGREEMENT ON GUILT AND PUNISHMENT
Barbora JOROVÁ
- 23 **DOMOVNÍ PROHLÍDKA JAKO KRIMINALISTICKÁ
METODA V RÁMCI VYŠETŘOVÁNÍ DROGOVÉ
TRESTNÉ ČINNOSTI /ČÁST PRVNÍ/**
HOME SEARCH WARRANT AS A FORENSIC METHOD
WITHIN DRUG CRIME INVESTIGATION /FIRST PART/
Jiří STRAUS, Tomáš KREJČÍ
- 29 **LÉČEBNÉ KONOPÍ - TAXONOMIE, LEGISLATIVA
A SEKUNDÁRNÍ METABOLITY /ČÁST PRVNÍ/**
MEDICAL CANNABIS - TAXONOMY, LEGISLATION
AND SECONDARY METABOLITES /FIRST PART/
Matěj MALÍK, Jiří VELECHOVSKÝ, Anežka JANATOVÁ, Pavel TLUSTOŠ

DRUGS & FORENSICS BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

VĚDECKÁ RADA: Předseda vědecké rady: prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc. (VŠCHT Praha) | **Členové:** prof. Ing. Karel Ventura, CSc. (FCHT UPCE), prof. MUDr. Aleksi Šedo, DrSc. (1. LF UK), pplk. RNDr. Michael Roman (KÚ), MUDr. Tomáš Páleníček, Ph.D. (NUDZ), prof. Ing. Vladimír Pitschmann, CSc. (ČVUT FBMI) | **REDAKČNÍ RADA:** Redakce: brig. gen. PhDr. Jakub Frydrych (NPC SKPV PČR), plk. JUDr. Břetislav Brejcha (NPC SKPV PČR), plk. Mgr. Miroslav Hrachovec, MBA (NPC SKPV PČR), doc. Ing. Martin Kuchař, Ph.D. (VŠCHT Praha a NPC SKPV PČR), Ing. Petr Kočí (NPC SKPV PČR), Mgr. Karel Lehmert, Ph.D. (CBRN VAKOS XT), kpt. Ing. Martin Látal (CPJ), doc. PhDr. Miroslav Nožina, Ph.D. (Ústav mezinárodních vztahů Praha), Mgr. Jaroslav Šejvl, Ph.D. (Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze), Bc. Petr Procházka (ČSOB, a.s.), PhDr. Mgr. Rebeka Ralbovská, Ph.D., LL.M. (ČVUT FBMI), Ing. Vlastimil Mikšík, Ph.D. (ČZU v Praze) | **Vedoucí redakce:** kpt. Ing. Tomáš Kratina (NPC SKPV PČR a ČVUT FBMI) | **Grafické zpracování obálky:** Tiskárna Ministerstva vnitra, s. p. o., | **Jazyková korektura:** Mgr. Michaela Machačová | **Editor:** Ing. Bronislav Jurásek, Ph. D. | **Vydavatel:** Policie České republiky, Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování | **Grafické zpracování, tisk, předplatné a distribuce:** Tiskárna MV, s. p. o., Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, tel. 974 887 314, e-mail: predplatne@tmv.cz | **Předplatné a distribuce do zahraničí:** MediaCall, s.r.o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, tel.: 532 165 165, e-mail: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz | **Cena jednoho čísla:** 100 Kč (vychází 4x ročně) | **Cena za roční předplatné:** 400 Kč (Cena je uvedena včetně DPH a poštovného) | **Adresa pro zasílání příspěvků:** Policejní prezidium České republiky, poštovní příhrádka 62/NPC, 170 89 Praha 7, e-mail: tomas.kratina@pcr.cz | Za věcnou správnost příspěvků ručí autor. Příspěvky podléhají recenznímu řízení. Nevyžádané příspěvky nevracíme. Přetisk či jiná reprodukce obsahu je povolena pouze s písemným souhlasem redakce. Redakce si vyhrazuje právo zaslané zprávy redakčně upravovat. |

- 36 **STEGANOGRAFIE VE VIRTUÁLNÍM PROSTŘEDÍ INTERNETU**
STEGANOGRAPHY IN A VIRTUAL ENVIRONMENT
OF THE INTERNET
Adam OMASTA
- 43 **DŮSLEDKY PANDEMIE COVID-19 NA PAŠOVÁNÍ**
DROG A JEJICH KONZUMACI
THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON SMUGGLING
OF DRUGS AND THEIR CONSUMPTION
Jan PAĎOUREK, Jozef SABOL
- 55 **PŘÍPAD MRTVÉHO STUDENTA**
THE CASE OF THE DEAD STUDENT
Pavel MRZENA
- 60 **INTERVIEW S BRIGÁDNÍM GENERÁLEM**
PHDR. JAKUBEM FRYDRYCHEM
INTERVIEW WITH BRIGADIER GENERAL
PHDR. JAKUB FRYDRYCH
Barbora KUDLÁČKOVÁ
- Speciální příloha uvnitř:**
RETRO BULLETIN 4 /2012 - 2021/ ... ale také vize do budoucna
Tomáš KRATINA

Podávání novinových zásilek povolila: Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha, č.j.:6119/96 ze dne 15. 10. 1996 | Povoleno MK ČR – 7834, ISSN 1211-8834 | Časopis je zařazen do mezinárodní databáze odborných časopisů The European References Index for the Humanities and the Social Sciences (ERIH PLUS). | **Foto na titulní stránce:** kpt. Mgr. Jana Posová, kpt. Mgr. Barbora Kudláčková – **Vítězný model ocenění za celoživotní přínos v boji proti drogám Sisyfos**

Editor-in-Chief: Tomáš Kratina | **Editors:** Jakub Frydrych, Břetislav Brejcha, Miroslav Hrachovec, Martin Kuchař, Petr Kočí, Petr Procházka, Karel Lehmert, Martin Látal, Miroslav Nožina, Jaroslav Šejvl, Petr Procházka, Rebeka Ralbovská, Vlastimil Mikšík | **Board of Science:** Jiří Straus (head), Karel Ventura, Michael Roman, Tomáš Páleníček, Vladimír Pitschmann, | **Graphic Editor:** Printing office Ministry of Interior Czech Republic, | **Text Correction:** Michaela Macháčková | **Publisher:** Police of the Czech Republic, National Drug Enforcement Agency of the Service of Criminal Police & Investigation | **Design & Print & Published by:** Ministry of Interior Prints, P. O. Box 10, Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4, Printed quarterly | **Overseas Subscription & Distribution:** MediaCall, s.r.o., Vídeňská 995/63, 639 00 Brno, Czech Republic; landline: 532 165 165, email: export@mediacall.cz, www.predplatnedozahranici.cz. | **Manuscript Submission:** Police Presidium of the Czech Republic, P. O. Box 62/NPC, 170 89 Prague 7, Czech Republic; e-mail: tomas.kratina@pcr.cz. | Authors themselves are responsible for factual correctness. All papers are subject to peer review process. Unsolicited contributions will not be refunded. All rights reserved. No part may be reproduced in any form without the express written permission of the Editorial Board. Neither the author nor the publisher assumes any responsibility for the use or misuse of information contained in this magazine. | Distribution allowed by the Czech Post no. 6119/96 (10/15/96), Ministry of Culture Permission no. 7834, ISSN 1211-8834. | The journal is included to the international database of scientific journals The European References Index for the Humanities and the Social Sciences (ERIH PLUS).

BEZDOMOVECTVÍ JAKO ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ PROBLÉM V PLZEŇSKÉM KRAJI

HOMELESSNESS AS A HEALTH AND SOCIAL PROBLEM IN PILSEN REGION

ANTONÍN POJETA^{a,b} DANA REBEKA RALBOVSKÁ^c

^a Medical Rescue Service of the Pilsen Region, The Czech Republic

^b University of West Bohemia in Pilsen, The Faculty of Health Care Studies, The Czech Republic

^c Czech Technical University in Prague, The Faculty of Biomedical Engineering, The Czech Republic

Abstrakt: Článek přináší pohled na problematiku bezdomovectví jako zdravotně sociálního problému. Sběr dat byl proveden z kvalitativního výzkumu, a to formou strukturovaných rozhovorů a syntézy i analýzy zkoumané problematiky. Na základě podrobné analýzy realizovaných rozhovorů byly vyhodnoceny příčiny vzniku bezdomovectví, konkrétně u respondentů žijících na území města Plzně. Dále byly zkoumány faktory osobní historie determinující současný stav respondenta, jeho snahu o resocializaci a rovněž i jeho potřeby vztahující se převážně ke zdravotně-sociální problematice. U každého respondenta byla následně provedena analýza zdravotního stavu a sociální šetření. Rovněž byla využita analýza interní dokumentace ZZS Plzeňského kraje, týkající se výjezdů k osobám bez přístřeší. Součástí empirické části je na podkladě analýzy získaných dat vyhodnocení stanovených výzkumných otázek. V rámci diskuse byla využita metoda komparace dosažených výsledků s výsledky tuzemských i zahraničních autorů.

Klíčová slova: *bezdomovectví; bezdomovec; zdravotní riziko; závislost; výzkum; prevence*

ÚVOD

Článek nahlíží na problematiku bezdomovectví ze sociálně zdravotního pohledu, a to v podmínkách Plzeňského kraje. Bezdomovectví je relativně nový fenomén, který se v ČR začínal ve zvýšené míře objevovat v souvislosti se společenskými a politickými změnami, které nastaly zejména na konci dvacátého století. Je však důležité uvést, že skryté a potenciální bezdomovectví existovalo v ČR již v období před revolučním rokem 1989 a právě vlivem společenských a politických změn došlo u početní skupiny osob k provalení do formy zjevné. Bezdomovectví nabývá dnes renesance z mnoha důvodů. Úvodem

ly zejména na konci dvacátého století. Je však důležité uvést, že skryté a potenciální bezdomovectví existovalo v ČR již v období před revolučním rokem 1989 a právě vlivem společenských a politických změn došlo u početní skupiny osob k provalení do formy zjevné. Bezdomovectví nabývá dnes renesance z mnoha důvodů. Úvodem

je nutné si uvědomit, že se nejedná o problematiku jednotlivce, ale celé společnosti. Osoby bez přístřeší jsou typickým příkladem sociálně vyloučené skupiny z běžného života.

V rámci běžné mezilidské komunikace se často setkáváme s pojmem bezdomovec. Odborná literatura popisuje bezdomovce jako osobu, která nevládní žádné přístřeší. Často jako osobu sociálně slabou anebo sociálně vyloučenou. Za osobu bez přístřeší lze obecně považovat takového jedince, který nemá trvalé místo k životu. U tohoto jedince absentuje domov, tedy jeho soukromé teritorium, které v sobě zahrnuje formální a emoční složku. Domov, který běžně plní funkci stabilního zázemí, vytváří prostor pro vnik sociálních vazeb a poskytuje pocit zakotvení a sounáležitosti. Pojem bezdomovec charakterizuje specifický styl života jednotlivce nebo obecně existenci tohoto jevu. Bezdomovectví lze považovat za jednu z variant extrémního sociálního vyloučení ze společnosti.¹

Celkově na území ČR v roce 2019 žilo 20 730 dospělých lidí bez přístřeší a 2 436 dětí bez přístřeší. V Plzeňském kraji žilo 1153 dospělých lidí bez přístřeší a 114 dětí bez přístřeší, což v součtu dává 1 267 osob bez přístřeší.²

Příčinou vzniku bezdomovectví bývají individuální a strukturální faktory, přičemž jsou tyto faktory ve vzájemné interakci, a proto je nelze oddělovat. Tuto vzájemnou propojenost lze pozorovat např. při vzájemném působení diagnostikované psychické poruchy a sekundárního rozvoje závislosti na alkoholu. Dále pak např. závislost na alkoholu může zapříčinit ztrátu zaměstnání, ale rovněž i prvotní ztráta zaměstnání může následně vést k rozvoji závislosti na alkoholu. Za další vyvolávající příčiny bezdomovectví lze považovat např. rozvod manželství, rozpad partnerského vztahu, nepříznivý vývoj na trhu práce, ztrátu nebo nedosažení na vlastní bydlení, krácení sociálních dávek atd.³

REALIZACE VÝZKUMU

Pro účely zkoumání a hloubkové analýzy životních osudů osob bez přístřeší, zařazených do zkoumaného souboru, jsme aplikovali kvalitativní metodu výzkumu. Do zkoumaného souboru jsme zařadili skupinu sedmi lidí bez přístřeší, kteří splňovali následující kritéria: patřili do skupiny osob bez přístřeší, pobývali na území Plzeňského kraje a byli ochotni vypovídat o své složité životní situaci. Jsme si vědomi toho, že na výsledky tohoto výzkumu nelze nahlížet jako na obecně platné svědectví o životě všech osob bez přístřeší v Plzeňském kraji, a to z toho důvodu, že byly využity kvalitativní metody výzkumu (strukturovaný rozhovor a pozorování). Na podkladě interakce s jednotlivými respondenty byla zmapována jejich osobní historie, byly zkoumány příčiny vzniku bezdomovectví, výskyt somatických a psychických onemocnění (včetně závislostí), pobyt ve vězení a další aspekty jejich současného života. Na podkladě zpracování získaných dat byla vytvořena tabulka 1 (na následující straně).

Další metodou výzkumu, kterou jsme využili, byla retrospektivní observační studie, prostřednictvím které jsme analyzovali data, uvedená v inter-ní, výhradně elektronické, zdravotnické dokumentaci Zdravotnické záchranné služby Plzeňského kraje (dále jen ZZS Pk) v období posledních pěti let. Jednalo se o hloubkovou analýzu výjezdů výjezdových skupin k cílové skupině osob bez přístřeší. Následně tato data interpretujeme a tím přinášíme obraz incidence výjezdů jednotlivých výjezdových skupin ZZS Pk k osobám bez přístřeší na území Plzeňského kraje.

VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Výzkumná otázka 1: *Jaká byla základní příčina vzniku bezdomovectví u jednotlivých respondentů tvořících zkoumaný soubor?*

U jednotlivých respondentů se za příčinu bezdomovectví dá považovat kombinace životních situací, které přehledně uvádí tabulka 2.

Tab. 1 - Přehled zkoumaných jevů u respondentů (zdroj: vlastní výzkum autorů, 2021)

Zkoumaný jev	Resp. 1	Resp. 2	Resp. 3	Resp. 4	Resp. 5	Resp. 6	Resp. 7
věk	49	61	35	50	54	44	41
pohlaví	muž	muž	žena	muž	muž	muž	žena
nejvyšší ukončené vzdělání	ZŠ	praktická škola	SŠ	SOŠ	SOŠ	ZŠ	ZŠ
rodinný stav	svobodný	svobodný	svobodná	rozvedený	rozvedený	svobodný	svobodná
doba bez přístřeší	12 let	víc jak 30 let	12 let	8 let	10 let	20 let	10 let
kategorie bezdomovectví	bez střechy	bez střechy	bez střechy	nejisté bydlení	bez střechy	nejisté bydlení	nejisté bydlení
pobyt v dětské instituci	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ano
závislost na alkoholu (minulost)	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ano
závislost na alkoholu (aktuálně)	ne	ne	ano	ano	ano	ne	ano
závislost na drogách (minulost)	ano	ne	ano	ne	ne	ano	ano
závislost na drogách (aktuálně)	ne	ne	ano	ne	ne	ne	ano
konflikty se zákonem	ano	ano	ano	ne	ano	ano	ano
somatické onemocnění	ne	ano	ano	ne	ano	ne	ano
psychické onemocnění	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ano
počet let ve vězení	15 let	12 let	0	7 let	5 let	0	3 roky
snaha se zaměstnat	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne
aktuální práce nebo brigády	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ne
zdroj příjmu	sociální dávky brigády	dary žebrání	krádež prostitute	sociální dávky	žebrání	sociální dávky	sociální dávky
dluhy	ano	ne	ne	ne	ano	ne	ano
příčina vzniku bezdomovectví	drogy vězení	rodinné poměry	drogy	rodinné problémy alkohol	alkohol	alkohol	drogy alkohol
bariéry změny	minulost status	absence vůle	drogy, absence vůle	absence vůle	alkohol	vzhled status nemoc	absence vůle

*Jako pojem minulost se označovalo období před vznikem bezdomovectví u jednotlivých respondentů. Pomocí záměrného výběru různých typů osob bez přístřeší jsme se snažili zkoumat mezi rozdílnými typy osobností a pomocí tohoto pak obsáhnout širší spektrum této části populace.

Tab. 2 - Příčiny vzniku bezdomovectví u respondentů (zdroj: vlastní výzkum autorů, 2021)

Respondent	Příčiny vzniku bezdomovectví
1.	ztráta rodinného zázemí (po tragické smrti obou rodičů), drogová závislost, dlouhodobý pobyt ve vězení
2.	nestabilní rodinné zázemí (domácí násilí), brzký odchod z rodiny, mentální handicap
3.	problémy v rodině (sexuální obtěžování ze strany otce, psychické a fyzické týraní), psychická porucha, drogová závislost
4.	problémy v práci, alkoholismus, rozvod
5.	alkoholismus, rozvod
6.	nestabilní rodinné zázemí, alkoholismus, drogová závislost
7.	nestabilní rodinné zázemí, drogová závislost, alkoholismus, dluhy

Tab. 3 - Výskyt závislostí u respondentů (zdroj: vlastní výzkum autorů, 2021)

sledovaný jev	n _i	f _i
závislost na alkoholu před vznikem bezdomovectví	6	85,7 %
závislost na alkoholu aktuálně	4	57,1 %
závislost na drogách v před vznikem bezdomovectví	4	57,1 %
závislost na drogách aktuálně	2	28,6 %
výskyt psychické poruchy	5	71,4 %
výskyt somatické choroby	3	42,9 %

	Vyčíslení nákladů spojených s příjezdem RV	Vyčíslení nákladů práce výjezdové skupiny RV	Vyčíslení nákladů spojených s příjezdem RZP	Vyčíslení nákladů práce výjezdové skupiny RZP	Celkem Kč
M. K.	0	0	5 264	9 936	15 200
J. Š.	25 900	45 032	39 816	41 676	152 424
M. D.	600	2 598	4 368	9 660	17 226
L. W.	3 200	11 258	73 416	83 628	171 502
E. M.	0	0	4 480	7 452	11 932
K. V.	14 000	53 692	28 168	58 788	154 648
K. Z.	600	2 598	1 176	4 692	9 066
V. V.	4 500	16 454	42 112	90 804	153 870
O. M.	2 400	7 794	33 768	50 508	94 470
D. J.	2 500	7 794	4 424	8 280	22 998
J. P.	9 050	22 949	28 448	69 276	129 723
P. K.	8 100	9 526	63 280	39 468	120 374
E. F.	4 900	13 856	24 136	42 780	85 672
P. D.	11 400	24 681	36 512	44 436	117 029
L. H.	47 400	145 921	97 384	182 160	472 865
J. K.	1 300	3 464	7 616	12 420	24 800
	135 850	367 617	494 368	755 964	1 753 799

Rendez - Vous systém (RV) je systém součinnosti lékaře a RZP posádek. Posádka RV je dvoučlenná řidič záchranář a lékař. Na místo události vyjíždí obvykle současně a většinou z různých míst k jednomu zásahu dvě posádky.

Rychlá zdravotnická pomoc (RZP) - dvoučlenná posádka složená z řidiče záchranáře a zdravotnického záchranáře

Výzkumná otázka 2: *Jak častý je výskyt závislostí u jednotlivých respondentů tvořících zkoumaný soubor?*

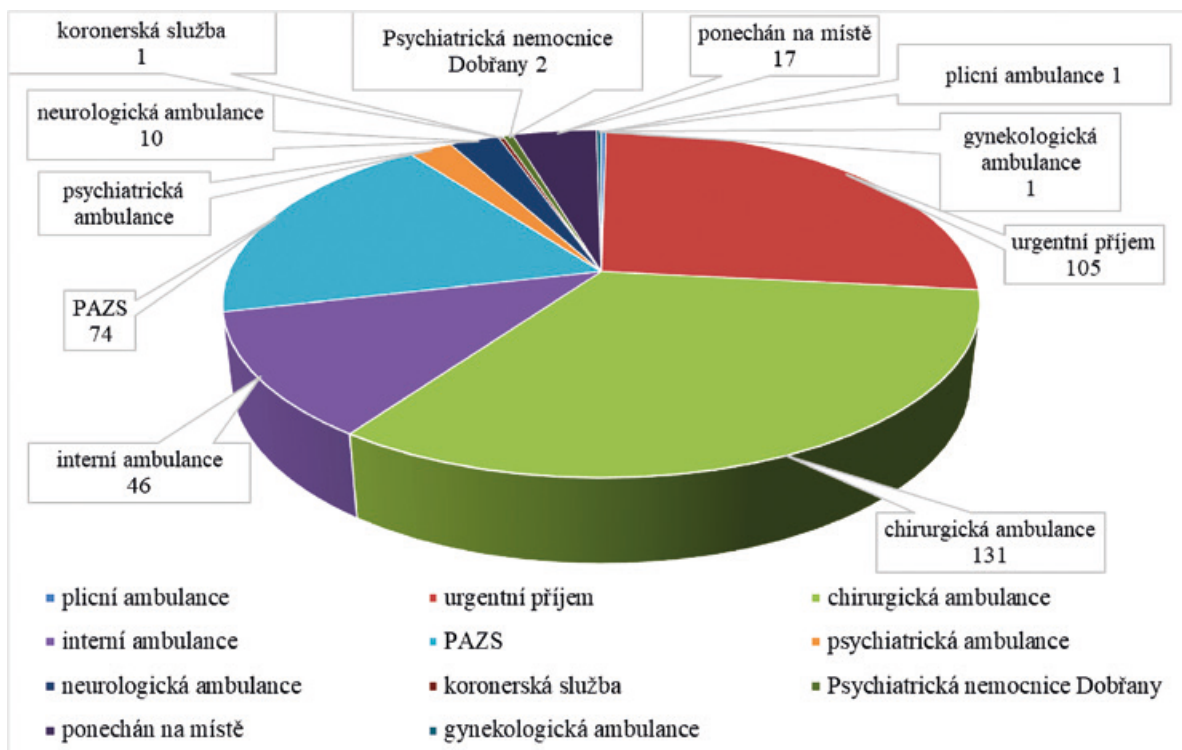
Při vyhodnocení této výzkumné otázky jsme využili analýzu strukturovaných rozhovorů.

Výzkumná otázka 3: *Jaký je procentuální podíl výjezdů výjezdových skupin ZZS Pk k výjezdům spojených s požitím návykové látky a psychiatrické diagnózy (včetně sebevražedného úmyslu) k osobám bez přístřeší?*

Podmínkou zařazení konkrétního jedince do souboru zkoumaných výjezdů (v rámci retrospektivní observační studie) byla informace, že se jedná o osobu bez přístřeší a ve sledovaném období (posledních 5 let) k této osobě jednotlivé výjezdové skupiny ZZS Pk vyjížděly nejméně 5 krát. Na základě analýzy dat byla vytvořena tabulka 4 a graf 1 (na následující dvoustraně). Tabulka 4 obsahuje informace o tom, s jakým

zdravotním problémem se osoba bez přístřeší potýkala v době volání na tísňovou linku, jaké bylo aktuální vyhodnocení výjezdovou skupinou na místě události a četnost ebriety (opilsti) nebo jiné intoxikace návykovou látkou. Graf 1 poskytuje informace, kam byly osoby bez přístřeší předány do zdravotnického zařízení. Popřípadě zda byla osoba po podání medikace a celkovém zklidnění symptomů ponechána na místě zásahu nebo s ohledem na povahu zásahu předána do protialkoholní záchytné stanice.

Do zkoumaného souboru jsme zařadili jedince, ke kterým jednotlivé výjezdové skupiny ZZS Pk vyjížděly nejméně 5 krát a tím jsme získali počet výjezdů 397. K tomuto počtu (397 výjezdů) bylo nutno přičíst i další výjezdy výjezdových skupin ZZS Pk k pacientům, u kterých byla uvedena dle MKN 10 z roku 2018 diagnóza Z59.0 bezdomovectví, ale nesplňovali kritérium nejméně pěti výjezdů.

Obr. 1 - Graf 1: Přehled umístění osob bez přístřeší po zásahu na místě (zdroj: vlastní výzkum autorů, 2021)

Těchto výjezdů bylo 149. Součtem výjezdů výjezdových posádek ZZS Pk k osobám tvořícím výzkumný soubor a dalších pacientů (s diagnózou Z59.0) získáváme počet 546 výjezdů. Celkový počet výjezdů jednotlivých výjezdových skupin ZZS Pk ve sledovaném období 08. 01. 2016 až 16. 04. 2021 byl 361 497 výjezdů (interní statistika ZZS Pk). Výjezdy k osobám bez přístřeší představovaly 0,2 % z celkového počtu realizovaných výjezdů.

Analýza interní, výhradně elektronické, zdravotnické dokumentace ZZS Pk v období posledních pěti let prokázala skutečnost, že žádný z respondentů, kteří byli zařazeni do hloubkové analýzy životních osudů v rámci kvalitativní metody výzkumu, nesplňoval kritérium zařazení do zkoumaného souboru (kde kritériem výběru bylo, že výjezdové posádky ZZS PK k nim vyjízďely nejméně 5 krát).

Statistickou analýzou získaných dat jsme zjistili, že z celkového počtu 397 výjezdů bylo 245

(61,7 %) výjezdů spojených s ebriitou nebo intoxikací jinou návykovou látkou. V 74 (30,2 %) případech (z celkových 245 případů spojených s požitím návykové látky) byl pacient bez zranění a byl následně umístěn do protialkoholní záchytné stanice. V 90 (36,7 %) případech (z celkových 245 případů spojených s požitím návykové látky) byla nalezena vzájemná spojitost ebriety a úrazu. Celkově 155 (63,3 %) výjezdů spojených s ebriitou nebo jinou návykovou látkou bylo bez vzájemné kombinace s úrazem.

Následným propočtem byly vyčísleny celkové náklady ZZS Pk na konkrétní respondenty v návaznosti na poskytnutou přednemocniční neodkladnou péči (náklady spojeny s přepravou výjezdové skupiny na místo události a nákladů spojených s poskytnutou odbornou péčí, včetně transportu pacienta). Celková suma tedy neobsahuje další náklady spojené s pobytem v protialkoholické záchytné stanici (PAZS) a s pobytem ve zdravotnickém zařízení.

Tab. 4 - Přehled klasifikací výjezdů výjezdových skupin ZZS Pk k osobám bez přístřeší (zdroj: vlastní výzkum autorů, 2021)

Zkoumaná osoba	Sledované období	Počet výjezdů	Klasifikace	Počet výjezdů spojených s požitím NL
K. Z. 1951	06. 01. 2020 – 09. 02. 2021	5	Kolaps 1x, Ležící osoba 2x, Úraz 1x, Zhoršení stavu 1x	0 (0 %)
P. D. 1968	19. 02. 2016 – 14. 01. 2018	27	Nevolnost 4x, Dušnost 2x, Ležící osoba 10x, Bezvědomí 4x, Úraz 3x, Bolest 4x	24 (88,9 %)
M. D. 1960	25. 05. 2017 – 03. 02. 2021	10	Křeče 3x, Úraz 3x, Ležící osoba 3x, Bezvědomí 1x	2 (20 %)
E. F. 1974	10. 01. 2019 – 17. 04. 2021	21	Úraz 8x, Bolest 2x, Psychóza 2x, Křeče 3x, Ležící osoba 5x, Nevolnost 1x	17 (81 %)
L. H. 1965	07. 01. 2018 – 24. 02. 2021	56	Ležící osoba 21x, Úraz 9x, Vertigo 1x, Bolest 12x, Zhoršení stavu 2x, Cévní mozková příhoda 1x, Nespecifické neurologické příznaky 2x, Dušnost 1x, Kolaps 2x, Bezvědomí 4x, Nevolnost 1x	40 (71,4 %)
V. V. 1980	23. 02. 2016 – 07. 03. 2021	52	Úraz 7x, Bezvědomí 7x, Ležící osoba 19x, Křeče 16x, Dopravní nehoda 2x, Agresivní osoba 1x	30 (57,7 %)
L. W. 1956	23. 11. 2016 – 27. 12. 2019	19	Zhoršení stavu 1x, Dušnost 3x, Vertigo 2x, Bolest 6x, Nevolnost 1x, Ležící osoba 2x, Úraz 2x, Psychóza 1x, Bezvědomí 1x	0 (0 %)
J. Š. 1973	25. 01. 2016 – 02. 02. 2021	45	Ležící osoba 13x, Sebevražedný úmysl 5x, Bezvědomí 5x, Kolaps 1x, Psychóza 3x, Bolest 4x, Dopravní nehoda 1x, Dušnost 1x, Krvácení 1x, Napadení 2x, Křeče 4x, Intoxikace alkoholem 2x, Úraz 2x, Agresivní jedinec 1x	38 (84,4 %)
P. K. 1975	21. 02. 2017 – 04. 03. 2021	33	Ležící osoba 9x, Bolest 1x, Úraz 9x, Psychóza 2x, Dopravní nehoda 1x, Křeče 2x, Bezvědomí 6x, Napadení 1x, Zhoršení stavu 1x, Agresivní jedinec 1x	26 (78,8 %)
M. K. 1971	02. 11. 2020 – 22. 02. 2021	7	Bezvědomí 2x, Bolest 1x, Ležící osoba 3x, Napadení 1x	0 (0 %)
K. V. 1975	01. 03. 2017 – 03. 11. 2020	28	Ležící osoba 11x, Bezvědomí 4x, Úraz 4x, Zhoršení stavu 3x, Intoxikace alkoholem 2x, Vertigo 1x, Bolest 2x, Nevolnost 1x	19 (67,9 %)
J. P. 1959	25. 05. 2016 – 16. 03. 2021	39	Dušnost 29x, Ležící osoba 5x, Bezvědomí 2x, Sebevražedné úmysly 1x, Psychóza 1x, Úraz 1x	14 (35,9 %)
E. M. 1950	12. 05. 2016 – 18. 01. 2021	8	Bolest 1x, Nespecifické neurologické příznaky 2x, Ležící osoba 2x, Úraz 2x, Bezvědomí 1x	0 (0 %)
D. J. 1962	08. 01. 2019 – 21. 03. 2021	15	Bolest 4x, Ležící osoba 5x, Nevolnost 2x, Úraz 2x, Napadení 1x, Zhoršení stavu 1x	8 (53,3 %)
O. M. 1979	24. 07. 2019 – 30. 12. 2020	17	Bolest 4x, Úraz 2x, Napadení 4x, Ležící osoba 5x, Intoxikace alkoholem 2x	13 (76,5 %)
J. K. 1984	02. 07. 2018 – 11. 03. 2021	15	Sebevražedné úmysly 5x, Úraz 3x, Intoxikace alkoholem 7x	14 (93,3 %)

DISKUSE

Je důležité uvést, že rizikem vzniku bezdomovectví je ohrožen téměř každý jedinec, tedy se netýká jenom jedinců, kteří mají snížené sociální schopnosti a dovednosti. Při hodnocení rizika vzniku fenoménu bezdomovectví je nutné brát na zřetel, že existuje široké spektrum faktorů podmiňujících a determinujících vznik bezdomovectví: neočekávaná a náhlá ztráta zaměstnání například i v souběhu s vážným úrazem nebo rozvojem chronického onemocnění, různé spektrum závislostí, dluhy, dále pak krize v rodinném nebo partnerském vztahu, pobyt ve vězení, popřípadě kombinace dalších negativních životních situací atd. Tyto okolnosti pak ve svém důsledku dokážou přivést na ulici prakticky kteréhokoliv jedince. Důležitým prvkem, který tvoří jeden z klíčových aspektů v oblasti problematiky bezdomovectví, je prevence.

Za primární prevenci lze považovat působení na dítě ze strany přirozených autorit, tedy rodinných příslušníků a nejbližšího sociálního okolí. Obecně lze konstatovat, že primární prevence souvisí s životem dítěte ve funkční rodině, ve které jsou naplňovány všechny jeho potřeby pro uspokojivý emoční a psychosomatický vývoj. Součástí je prevence realizovaná rovněž i ve školním prostředí. Pomocí vhodně přizpůsobené vyučovací metody lze zprostředkovat ucelené informace týkající se problému bezdomovectví, motivovat žáky k požadovanému způsobu života a rovněž podporovat jejich iniciativu k osobnímu růstu. Nedílnou součástí těchto preventivních činností, by dle našeho názoru, měla být i edukační činnost v oblasti ekonomické gramotnosti, prevence závislostí, prevence páchání trestné činnosti atd.

Na vzájemné negativní propojení mezi výskytem sociálně patologických jevů v rodině (včetně závislostí, kriminality, týrání atd.) a budoucího vývoje jedince poukazují i autorky Štěchová, Luptáková, Kopoldová, které výskyt negativních jevů v rodině nazývají indikátorem „*problematičnosti*“ zasaženého jedince, protože signalizují potenciální kriminální nákazu. Ve výsledcích výzkumu,

který autorky realizovaly mezi klienty azylových domů, uvádějí následující jevy, které se nejčastěji vyskytovaly v rodinách jejich respondentů: alkoholismus, kriminalita, drogová závislost, prostituce, gamblerství a častá kombinace více sociálně patologických jevů. V návaznosti na výskyt jednotlivých druhů závislostí výše uvedené autorky uvádějí poznatek, že závislost na alkoholu se vyskytuje zejména u věkově starších osob bez přístřeší. U věkově mladších osob bez přístřeší se spíše vyskytuje závislost na drogách. Převážná většina bezdomovecké populace, téměř 80 %, uvádí minimálně experimentování s návykovou látkou, nejčastěji s marihuanou nebo pervitinem, protože drogu považují za prostředek navození pocitů euforie. Vzhledem k finanční dostupnosti zneužívají také např. kombinaci různých druhů léků (např. analgetika, hypnotika, sedativa atd.) a jiných chemikálií, včetně čichání lepidel a rozpouštědel.⁴

V primární prevenci vzniku bezdomovectví rovněž významnou roli sehrává např. realizace preventivní a edukační činnosti Národní protidrogové centrály ČR, která realizuje *Projekt Revolution Train*, jenž účastníkům poskytuje ucelený pohled na problematiku závislosti na legálních a nelegálních drogách. Na výše uvedený projekt Revolution Train navazuje i projekt s názvem „*To je zákon, kámo*“, který rovněž Národní protidrogová centrála ČR odborně garantovala. Projekt je zaměřen na edukační činnost v oblasti právního povědomí žáků druhého stupně ZŠ a studentů SŠ v oblasti trestní činnosti a zneužívání návykových látek. Výše uvedené aktivity primární prevence považujeme za důležitý prvek v oblasti prevence výskytu závislostí na legálních a nelegálních drogách a s tím samozřejmě souvisejících psychických (např. rozvoj psychických poruch) a somatických (např. výskyt hepatitidy typu A, zejména pak B, šíření pohlavních a dalších infekčních chorob atd.) následků zneužívání drog. Často se závislost vyvíjí plíživě, zejména pak následkem neznalosti problematiky závislostí, podceňováním účinku legálních a nelegálních

drog nebo neuváženého experimentování právě mezi mladistvými.

V souvislosti mezi vzájemným negativním působením rodinného prostředí a rizikem konfliktů se zákonem nebo pobytem ve vězení lze také uvést výsledky výzkumu autora Fischera, který zkoumal tento jev na vzorku 408 odsouzených. Z výsledku jeho výzkumu vybíráme následující údaje: fyzické týrání v dětství ze strany otce se vyskytovalo u 163 (40 %) prvovězňených osob a také u 196 (48 %) vícevězňených. Následně pak fyzické týrání ze strany matky se vyskytovalo u 65 (16 %) prvovězňených osob a 57 (14 %) vícevězňených. Alkoholismus nejméně u jednoho z rodičů se vyskytoval u 106 (26 %) prvovězňených osob a u 90 (22 %) vícevězňených.⁵

U respondentů, se kterými byly realizovány strukturované rozhovory, se vyskytovaly tyto duševní poruchy: závislost na alkoholu a drogách, deprese, poruchy intelektu, emočně nestabilní porucha osobnosti, reakce na závažný stres a poruchy přizpůsobení, syndrom týrání atd. Psychické poruchy se vyskytovaly u pěti ze sedmi respondentů, což představovalo 71,4 %.

Mezi osobami bez přístřeší lze nalézt významné procento obětí různých trestných činů (např. oběti fyzických útoků ze strany organizované skupiny mladých lidí, oběti sexuálního napadení atd.) a rovněž také osob propuštěných po pobytu ve vězení (tedy pachatelů různých trestných činů). U těch osob bez přístřeší, které nebyly doposud trestány, je poměrně signifikantně zvýšené riziko (s ohledem na všechny aspekty života na ulici), že spáchají trestný čin. Rizikovým faktorem je zde rovněž výskyt extrémní chudoby, hmotná nouze, ale stejně tak pobyt v kriminogenním prostředí nebo snaha prostřednictvím pobytu ve vězení řešit aktuální krizovou životní situaci. S výše uvedenými závěry kolidují i námi získané údaje. Pobyt ve vězení uvedlo pět ze sedmi respondentů. Příčiny pobytu ve vězení byly: krádeže, podvody, distribuce drog, neplacení výživného atd. (viz tabulka 1).

V návaznosti na výše uvedené poznatky rovněž souhlasíme s autory Fitzpatrick, Kemp a Klinker, kteří v souvislosti se sekundárními preventivními opatřeními bezdomovectví uvádějí, že by efektivní intervence měla kromě jiného obsahovat: sociální poradenství zaměřené na problematiku týkající se otázek bydlení, psychosociální služby (popřípadě krizovou intervencí) zamezující vzniku a rozvoji sociální izolace, odbornou pomoc v oblasti řešení problematiky udržení a podpory duševního zdraví, jakož i prevenci nebo následnou léčbu závislostí. Autoři poukazují na význam sociálního poradenství zaměřeného na skupinu jedinců, kteří jsou ohroženi potenciální ztrátou domova (např. rozpad rodinných vztahů a vazeb, krize rodinných vazeb, výskyt antisociálního či asociálního chování, žití v rodině, která se potýká s agresivním jednáním člena domácnosti nebo s výskytem různých forem domácího násilí, závislostí atd.).³

Oblast terciární prevence bezdomovectví pak úzce souvisí s procesem reintegrace osob bez přístřeší zpět do společnosti. Důležitou roli tu sehrává rychlá reakce ze strany příslušných institucí, protože opakovanými výzkumy byla prokázána vzájemná souvislost mezi délkou bezdomovectví daného jedince a jeho možností na opětovné začlenění se do společnosti. Klíčovým je efektivní postup při reintegraci osob bez přístřeší a samozřejmě jejich možnosti a zdroje motivace ke změně aktuální životní situace.

V návaznosti na zpracovávanou problematiku je důležité uvést skutečnost, že v ČR je, dle Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním (2019), v mezinárodním porovnání vysoký počet osob závislých na zneužívání nelegálních návykových látek. Z výše uvedené statistiky vyplývá, že konkrétně v populaci nad 18 let je 50 000 osob řadících se do skupiny tzv. problémových uživatelů opioidů a metamfetaminu (pervitinu). Alarmující je údaj, že dlouhodobě narůstá počet osob trpících závislostí, a to zejména závislostí na metamfetaminu (pervitinu). Na podkladě těchto údajů je ČR v mezinárodním kontextu charakteristická problémovým užíváním

převážně metamfetaminu. V mladá české populaci, konkrétně v kategorii jedinců do 18 let, se vyskytuje v mezinárodním měřítku nadprůměrný počet osob zneužívajících konopné drogy, zejména marihuanu. V důsledku tohoto negativního psychopatologického jevu patří ČR celosvětově mezi země s nejvyšší mírou zneužívání konopných drog mezi dětmi a mladistvými.⁶

Ze statistiky Ústavu zdravotnických informací a statistiky, konkrétně v Aktuální informaci č. 1 s názvem Drogová úmrtí a úmrtí pod vlivem drog v roce 2019, lze uvést, že v roce 2019 nastalo 84 úmrtí v přímé souvislosti s drogami. Smrt nastala letálním předávkováním nelegálními drogami (do této skupiny řadíme také těkavé látky a psychoaktivní léky). Dále bylo v roce 2019 zaznamenáno 133 úmrtí pod vlivem drog z jiných příčin než předávkování (nejčastěji z důvodu nemoci, nehody nebo sebevraždy).⁷

Členové výjezdových skupin ZZS Pk poskytují v rámci přednemocniční péče často pomoc lidem trpícím následkům bezdomovectví a setkávají se tak s otřesnými příklady neléčených zranění, úrazů a nemocí. Je až s podivem (dle našich zkušeností), jak mohou některé osoby bez přístřeší zvládnout intenzivní bolest pramenící z podstaty jejich zdravotního stavu. Jsou to emočně vypjaté situace, ve kterých si následně profesionálové uvědomují následky života osob trpících bezdomovectvím. I když ve sledovaném období 8. 1. 2016 - 16. 4. 2021 bylo k osobám bez přístřeší evidováno 546 výjezdů, což nepředstavuje značný podíl na celkovém počtu všech výjezdů jednotlivých výjezdových skupin ZZS Pk, tak lze na základě zkušeností z praxe konstatovat, že tyto výjezdy jsou emočně náročné. Nejenom z hlediska náročnosti některých výjezdů s ohledem na častou přítomnost intoxikace návykovou látkou nebo agresivity, ale také s ohledem na lidskou stránku jednotlivých životních příběhů osob bez přístřeší.

V návaznosti na výše uvedené poznatky vztažující se ke zdravotnímu stavu osob bez přístřeší uvádíme závěry výzkumu, který realizovali

autoři Ditrich a Háva, týkajícího se determinantů zdraví mezi osobami bez přístřeší v ČR. Na vzorku 956 respondentů (kdy kritériem výběru bylo bezdomovectví) zkoumali rizikové faktory ovlivňující jejich zdravotní stav a zkušenosti s poskytováním zdravotní péče. S ohledem na zdravotní rizika lze konstatovat, že ve vzorku respondentů výzkumníci pozorovali vyšší výskyt lidí závislých na alkoholu a kuřáků. Za významné sociální riziko lze považovat nízkou úroveň vzdělání (často pouze absolvování ZŠ), zhoršený společenský statut a nezaměstnanost. Za rizikový faktor, zhoršující náhled a vztah osob bez přístřeší ke zdravotní péči, lze považovat předchozí negativní zkušenost spojenou s poskytováním zdravotní péče. Nastávají tak situace, kdy osoby bez přístřeší na jedné straně zdravotní péči nutně potřebují, ale na druhé straně ji negují nebo neuznávají zdravotnické pracovníky za autority.⁸

Autoři Liu a Hwang analyzovali determinanty ovlivňující zhoršený zdravotní stav osob bez přístřeší včetně příčin jejich předčasného úmrtí v USA. Z výsledků jejich výzkumu vyplývá, že osoby bez přístřeší čelí nadměrné fyzické, duševní i sociální zátěži, která ve srovnání s běžnou populací výrazně zvyšuje jejich nemocnost a úmrtnost. Mezi příčiny zhoršeného zdravotního stavu osob bez přístřeší výše uvedení autoři řadí extrémní chudobu, velmi nízkou životní úroveň, úrazy, infekční choroby, neléčené chronické choroby různého spektra, závislost na návykových látkách, psychické poruchy, viktimizace, sebevražedné pokusy a dokonané sebevraždy atd. Významným determinantem zdravotního stavu osob bez přístřeší jsou i strukturální překážky zdravotní péče a nedůvěra v poskytnutí zdravotní péče, jakož i v péči samotnou. Míra závislosti na alkoholu u osob bez přístřeší je 38%. Případy úmrtí těchto osob na předávkování drogami a psychoaktivními látkami, včetně sebevražd se zvýšily, a to dvojnásobně až trojnásobně.⁹

Poznatky z praxe poukazují, že pro osoby bez přístřeší je typická rezignace na mezilidské vztahy a na příští vývoj jejich životní dráhy, což může mít negativní dopad na jejich sebevražedné úmysly nebo na dokonání sebevražedného aktu. V této souvislosti uvádíme, že z analýzy zdravotnické dokumentace ZZS Pk vyplývá, že v rozmezí sledovaného období od 8. 1. 2016 do 16. 4. 2021 byly klasifikovány sebevražedné úmysly u osob bez přístřeší v rámci 11 výjezdů a v dalších 7 případech výjezdů se jednalo pravděpodobně o sebevražedné pokusy, které sice nebyly primárně klasifikovány jako sebevražedné úmysly, ale úmysl spáchat sebevraždu se v nich vyskytoval, a to včetně sebepoškození. Sebevražedné pokusy nalézáme také u respondentů, u kterých byly realizovány strukturované rozhovory. V této souvislosti je zapotřebí uvést, že tyto zásahy jsou vždy velmi časově a emočně náročné. Zásahy jsou spojeny s krizovou komunikací, jsou ovlivněny požitím návykové látky a často trvají desítky minut. Sebevražedné (mnohdy demonstrační) pokusy se opakují u toho samého jedince a v různém podání.

Vzájemnou spojitost mezi ebriitou a vznikem úrazu byla prokázána u 90 (36,7 %) případů. V 74 (30,2 %) případech byl pacient bez zjevného zranění a byl umístěn na protialkoholní záchytné stanici. V případě intoxikace jakoukoli návykovou látkou je preferováno umístění osoby bez přístřeší do zdravotnického zařízení, a to i z toho důvodu, že ponechání této osoby na místě zásahu je v přednemocniční péči velice komplikované, převážně z důvodů nedostatečné diagnostiky na místě zásahu. Komplexní diagnostika je možná pouze ve zdravotnickém zařízení a četné stavy komplikované chronickou intoxikací alkoholem, často spojené s chronickými obtížemi vyvolanými nejen stylem a kvalitou života, nedovolují kvalitní zhodnocení zdravotního stavu na místě zásahu a ponechání osoby na místě zásahu.

ZÁVĚR

Cílem článku bylo nastínit složitou problematiku bezdomovectví ze zdravotně-sociálního pohledu a získat podklady k vyhodnocení stanovených výzkumných otázek. V empirické části práce jsme využili kvalitativní metodu sběru dat (konkrétně strukturované rozhovory), ale rovněž i retrospektivní observační studii v návaznosti na náš záměr. Rovněž jsme využili analýzu interní zdravotnické dokumentace výjezdů jednotlivých výjezdových skupin ZZS Pk, které byly realizovány k osobám bez přístřeší. Na podkladě této analýzy byly vytvořeny přehledné tabulky a graf poskytující týkající se zpracovávané problematiky. Vyhodnocením získaných dat a informací jsme mohli dát odpověď na výzkumné otázky a rovněž realizovat komparaci námi dosažených výsledků s výsledky dalších výzkumníků. V diskusi jsou uvedeny výsledky výzkumů v oblasti bezdomovectví a to ve spektru, jako např. vyvolávající příčiny vzniku bezdomovectví (včetně vlivu rodinného prostředí), vlivu bezdomovectví na psychický i somatický stav zasažené osoby, nejčastější diagnózy vyskytující se u osob bez přístřeší (diagnózy, které vedly přímo k rozvoji bezdomovectví nebo se vyskytují v návaznosti na život v bezdomovectví), možnost preventivního působení (včetně primární, sekundární i terciární preventivní činnosti) atd. Právě realizací preventivních programů, dle našeho názoru, lze docílit snížení negativního vlivu jednotlivých rizikových faktorů na psychosomatický stav jedinců. Nezastupitelné místo má prevence zejména v oblasti vzniku a rozvoje psychických poruch (včetně závislostí), které se ukazují jako klíčový determinant vzniku bezdomovectví, samozřejmě často i v kombinaci s dalšími životními okolnostmi.

Výsledky výzkumného šetření vycházely z rigorózní práce:

Pojeta Antonín. Bezdomovectví jako zdravotně sociální problém v Plzeňském kraji. Vysoká ško-

la zdravotníctva a sociálnej práce v Bratislave, 2021. Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Dana Rebeka Ralbovská, Ph.D., LL.M.

Corresponding Author: PhDr. Mgr. Antonín Pojeta, LL.M., Zdravotnická záchranná služba Plzeňského kraje, e-mail: antonin.pojeta@zzspk.cz

Abstract:

The article provides an overview of the issue of homelessness as a health and social problem. Data collection was performed through qualitative research, in the form of semi-structured interviews and synthesis and analysis of the researched issues. Based on a detailed analysis of the interviews, the causes of homelessness were evaluated, specifically among respondents living in the city of Pilsen. Furthermore, the factors of personal history determining the current state of the respondent, his efforts for resocialization and also his needs related mainly to health and social issues were examined. For each respondent, an analysis of the state of health and a social survey were performed. An analysis of the internal documentation of the Emergency Medical Service of the Pilsen Region concerning ambulance departures to homeless people was also used. Segment of the empirical part is an evaluation of the established research questions based on the analysis of the obtained data. In the segment of discussion, the method of comparing the achieved results with the results of domestic and foreign authors was used.

Keywords:

homelessness; homeless population; health risk; addiction; research; prevention

LITERATURA

- 1) VÁGNEROVÁ, M., MAREK, J., CSÉMY, L. *Bezdomovectví ve středním věku. Příčiny, souvislosti a perspektivy*. Praha: Univerzita Karlova. Nakladatelství Karolinum. 2018. ISBN 978-80-246-4054-9.
- 2) NEŠPOROVÁ, O., HOLPUCH, P., JANUROVÁ, K., KUCHAROVÁ, V. *Štítání osob bez domova v České republice 2019*. Kategorie bez střechy a vybrané kategorie bez bytu podle typologie ETHOS. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. v. v. i. 2019. ISBN 978-80-7416-351-7. [online]. [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_458.pdf
- 3) FITZPATRICK, S., KEMP, P., KLINKER, S. *Bezdomovectví. Přehled výsledků výzkumů z Velké Británie*. 1. vydání, Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky. 2004. ISBN 80-86625-15-X
- 4) ŠTĚCHOVÁ, M., LUPTÁKOVÁ, M., KOPOLDOVÁ, B. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2008. ISBN 978-80-7338-069-4.
- 5) FISCHER, S. *Etopedie v penitenciární praxi*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2006. ISBN 80-7044-772-9.
- 6) LEŠTINOVÁ, Z. T. *editor Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2019. ISBN 978-80-7440-231-9.
- 7) Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Aktuální informace č. 1/2020. Drogová úmrť a úmrť pod vlivem drog v roce 2019*. [online]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://www.uzis.cz/sites/default/files/knihovna/41_12.pdf
- 8) DITRICH, L., HÁVA, P. *Determinants of Health among Homeless Population in the Czech Republic - An Empirical Study*. Cent Eur Journal Public Health. 2009, vol. 17. issue 4, pp:175-178. [online]. [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: <https://cejph.szu.cz/pdfs/cjp/2009/04/02.pdf>
- 9) LIU, M., HWANG, S., W. *Health care for homeless people*. Nature Reviews Disease Primers. 2021. vol. 7. issue. 1 [online]. [cit. 27. 03. 2021] Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/s41572-020-00241-2>

DOHODA O VINĚ A TRESTU

AGREEMENT ON GUILT AND PUNISHMENT

BARBORA JOROVÁ

Regional Public Prosecutor's Office in Ústí nad Labem, The Czech Republic

Abstrakt: Článek je věnován institutu dohody o vině a trestu, který byl do českého trestního práva procesního zaveden 1. 9. 2012. Tento institut byl inspirován anglo-americkým právním institutem plea bargaining. Článek se zabývá problematikou sjednávání dohody o vině a trestu a následným řízením před soudem, ale také vymezením tohoto institutu, včetně stručné exkurze k přijetí aktuální právní úpravy a dosavadnímu využití tohoto institutu v praxi.

Klíčová slova:

dohoda o vině a trestu; dohádovací řízení; řízení před soudem

ÚVOD

Institut dohody o vině a trestu, aktuálně upravený v ustanovení § 175a a následujících zákona č. 141/1961, Sb., trestního řádu (dále trestní řád), byl do českého právního řádu zaveden novelou č. 193/2012 Sb., a to s účinností od 1. 9. 2012. Tento institut je založen na dosažení konsenzu mezi státním zástupcem a obviněným, při zachování práv poškozených. Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud z důkazů opatřených v rámci přípravného řízení nejsou pochybnosti o pravdivosti prohlášení obviněného. V rámci jednání o dohodě o vině a trestu tak dochází mezi státním zástupcem nejen ke konsenzu o spáchaném skutku a jeho právní kvalifikaci, ale i o druhu a výši ukládaného trestu, jakož i případně v úvahu připadajícího ochranného opatření. Současně zákon státnímu zástupci ukládá, aby při sjednávání dohody o vině a trestu dbal také na zájmy poškozeného. Toto se odráží v oprávnění státního zástupce jednat za poškozeného, který se nedostaví k jednání o dohodě o vině a trestu, s obviněným o rozsahu

a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, a to až do výše nároku, který byl uplatněn v rámci trestního řízení poškozeným. Nicméně dosažení shody i ohledně rozsahu a výše náhrady škody nebo nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení není podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným. V případě, že došlo k dohodě o vině a trestu mezi státním zástupcem a obviněným, státní zástupce podá soudu v rozsahu sjednané dohody o vině a trestu návrh na její schválení, k němuž připojí i uzavřenou dohodu o vině a trestu. V rámci návrhu na uzavření dohody o vině a trestu je současně státní zástupce povinen upozornit soud na skutečnost, že v rámci dohody nedošlo ke shodě ohledně rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, uplatněných poškozeným. V daném případě je to právě soud, který v rámci veřejného zasedání spolu s případným schválením dohody o vině a trestu, rozhoduje i o rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohace-

ní, uplatněných poškozeným. Skutečnost, že institut dohody o vině a trestu je založen právě na konsenzu stran trestního řízení, tedy státního zástupce a obviněného, a případně poškozeného, se odráží v rozsahu oprávnění podat odvolání proti rozsudku, jímž byla soudem schválena dohoda a o vině a trestu. Jednotlivé fáze od počátečních jednání o dohodě o vině a trestu, po její uzavření až k řízení před soudem, včetně praktických zkušeností budou rozebrány v dalších kapitolách.

VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Ustanovení § 175a a následujících trestního řádu, jež upravují dohodu o vině a trestu jako jeden z institutů pro alternativní způsob vyřízení trestních věcí, byla do našeho právního řádu zavedena s účinností od 1. 9. 2012, a to novelou č. 193/2012 Sb. Důvodem implementace tohoto nového institutu byla, jak vyplývá z důvodové zprávy k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, skutečnost, že platná právní úprava nevyužívala všech možností, aby zajistila obviněnému v plném rozsahu právo na rychlý a spravedlivý proces tak, jak je i požadováno v článku 6 Evropské úmluvy o ochraně základních lidských práv a svobod. V tomto směru je pak poukazováno na zkušenosti dalších států a rostoucí trend uplatňování dohodovacích institutů v procesním právu evropských zemí, jako např. v Polsku, Španělsku, Itálii, Německu nebo na Slovensku. Zákonem č. 333/2020 Sb. ze dne 22. 7. 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, následně s účinností od 1. 10. 2020 došlo k novelizaci ustanovení trestního řádu, vztahujících se k institutu dohody o vině a trestu, kdy byl rozšířen okruh trestných činů, u kterých lze dohodu o vině a trestu sjednat. Původní znění ustanovení § 175a odstavce 8 trestního řádu, stanovilo, že dohodu o vině a trestu nelze sjednat v řízení o zvláště závažném zločinu a v řízení proti uprchlému. Po této novelizaci s účinností od 1. 10. 2020

je možné dohodu o vině a trestu sjednat i v řízení o zvláště závažném zločinu, tedy v souladu s ustanovením § 14 odstavec 3 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále trestní zákoník) i pro úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Díky uvedené novelizaci se tak výrazně rozšířila možnost sjednávat dohodu o vině a trestu i v rámci trestních řízení o trestných činech, spadajících do věcné příslušnosti krajského soudu, potažmo krajského státního zastupitelství, když u některých typů trestné činnosti, a to včetně trestné činnosti drogového charakteru, to s ohledem na výši trestních sazeb, stanovených pro jednotlivé trestné činy, bylo do té doby vyloučené. To lze demonstrovat na jednom z nejfrekventovanějších trestných činů drogového charakteru, a to trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, kde již u kvalifikované skutkové podstaty podle odstavce 2 trestní zákoník stanoví výši trestu odnětí svobody v rozmezí od 2 do 10 let. Tedy byť uvedený trestný čin spadá ještě do věcné příslušnosti okresního soudu, před 1. 10. 2020 nebylo možné o tomto trestném činu sjednat dohodu o vině a trestu. Lze tedy shrnout, že aktuální právní úprava nadále neumožňuje dohodu o vině a trestu sjednat pouze v řízení proti uprchlému a dále v souladu s ustanovením § 63 odstavce 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku.

JEDNÁNÍ O DOHODĚ O VINĚ A TRESTU

Jednání o dohodě o vině a trestu lze rozdělit na dvě fáze, a to na samotné jednání o dohodě o vině a trestu, v užším slova smyslu, tedy jednání směřující ke konsenzu mezi státním zástupcem a obviněným, případně poškozeným, jehož výsledkem má být uzavřená dohoda o vině a trestu, a dále řízení před soudem. Z platné právní úpravy vyplývá, že jednání o dohodě o vině a trestu primárně probíhá v přípravném řízení, a to ve fázi vyšetřování, případně v rámci zkráceného přípravného řízení. Ze

své praxe však musím uvést, že byť tento institut je primárně zaveden do trestního řádu, jako institut přípravného řízení, aktuálně ve většině trestních věcí, v nichž jsem jako státní zástupce byla činná, dochází k zahájení jednání o dohodě o vině a trestu až ve fázi po podání obžaloby. Důvody tohoto trendu lze spatřovat jednak v relativní novosti, zavedení tohoto institutu i ve věcech spadajících do věcné příslušnosti krajského soudu, a tedy i krajského státního zastupitelství, jednak v procesní taktice obhajoby. Samotné zahájení jednání o vině a trestu může být započato jak z iniciativy obviněného, tak i bez jeho návrhu. Podmínkou pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu je však vždy skutečnost, že výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Ze strany státního zástupce je třeba vždy posoudit, zda ve věci jsou dány podmínky pro zahájení jednání, tedy zejména zda sjednání dohody je přípustné, je zajištěno právo obviněného na obhajobu, a takový postup odůvodňují dosavadní skutková zjištění. S ohledem na skutečnost, že uvedený institut je založen na konsenzu stran, byť je možno zahájit jednání o dohodě o vině a trestu i bez návrhu obviněného, v praxi se očekává i určitá aktivita ze strany obviněného, vyjádřena jeho zájmem ve věci jednat, když institut dohody o vině a trestu je fakultativním způsobem vyřízení trestních věcí, a je věcí stran, zda dojdou ke shodě. Nicméně v praxi se lze stále setkat se situací, kdy obvinění k tomuto institutu nesprávně přistupují jako k povinnosti státního zástupce s obviněným o dohodě o vině a trestu jednat a nalézt konsenzus s obviněným.

V případech, že jsou dány podmínky pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu, státní zástupce předvolá obviněného a současně o době a místě jednání vyrozumí obhájce obviněného a poškozeného, který výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, které mu zákon jako poškozenému přiznává. Poškozeného zároveň upozorní na možnost uplatnit nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, jež mu byla trestným činem způ-

sobena, nebo na vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno. V rámci samotného jednání je obviněný poučen v souladu s trestním řádem a je mu státním zástupcem vysvětlena podstata institutu jednání o dohodě o vině a trestu, zejména specifika ve vztahu k rozsahu projednání věci v řízení před soudem, jakož i k jeho oprávněním podat opravný prostředek proti rozhodnutí soudu, jímž bude případně dohoda o vině a trestu soudem schválena. Dále je obviněný dotazován, zda je mu zřejmé, co tvoří podstatu protiprávního jednání, které je mu kladeno za vinu, a zda rozumí tomu, jaká je právní kvalifikace a jaké sazby trestní zákoník stanoví za uvedený trestný čin. Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Nicméně prohlášení viny obviněného může být podkladem ke sjednání dohody o vině a trestu pouze za předpokladu, že na základě dosud opatřených důkazů a výsledku přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení. Dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obviněným. Avšak jde-li o případ nutné obhajoby, sjednává státní zástupce dohodu o vině a trestu s obviněným za přítomnosti jeho obhájce. Ve vztahu k účasti poškozených při jednání o dohodě o vině a trestu ustanovení § 175a odstavec 5 trestního řádu ukládá státnímu zástupci dbát také na zájmy poškozeného. Jak bylo uvedeno výše, poškozený, který výslovně neprohlásil, že se vzdává procesních práv, je o termínu jednání o dohodě o vině a trestu ze strany státního zástupce vyrozuměn. Je-li poškozený sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, je mu dána možnost vyjádřit se zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Účast poškozeného u jednání o dohodě o vině a trestu není obligatorní. V případech, že se poškozený k jednání nedostaví, lze dohodu o vině a trestu sjednat i bez jeho přítomnosti, za předpokladu, že byl o jednání řádně vyrozuměn. V takovém případě se může státní zástupce za poškozeného dohodnout s obviněným o rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obo-

hacení, a to až do výše nároku uplatněného poškozeným. Dosažení shody s obviněným ohledně rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy, případně vydání bezdůvodného obohacení však není podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu.

Dojde-li ke sjednání dohody o vině a trestu, státní zástupce jednak doručí její opis obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který uplatnil řádně a včas své nároky, a následně podá příslušnému soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na schválení dohody o vině a trestu. Nedojde-li k dohodě o vině a trestu, uvedená skutečnost se zaznamená do protokolu o jednání o vině a trestu. V daném případě se pak k prohlášení viny učiněném obviněným v rámci jednání o dohodě o vině a trestu nepřihlíží. Zákonodárce tímto v rámci ustanovení odstavce 7 § 175a trestního řádu zakotvuje ochranu postavení obviněného v rámci dalšího řízení pro případ, že nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu. Prohlášení obviněného učiněné za účelem dosažení odklonu v podobě dohody o vině a trestu nemůže být na újmu obviněnému, a tedy nemůže později sloužit jako usvědčující důkaz proti němu. Uvedené se však nevztahuje na situaci, kdy obviněný doznání učinil po řádném zákonném poučení v rámci svého výslechu v procesním postavení obviněného.

ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM

Řízení o schválení dohody o vině a trestu je upraveno v oddílu osmém dvacáté hlavy trestního řádu, jež bylo do trestního řádu zavedeno zákonodárcem novelou č. 193/2012 Sb. s účinností od 1. 9. 2012, a to jako nový zvláštní způsob řízení před soudem. Tato fáze řízení nastává poté, co došlo ke sjednání dohody o vině a trestu. Návrh na schválení dohody o vině a trestu může státní zástupce podat po sjednání dohody o vině a trestu v rámci přípravného řízení, a to ve fázi vyšetřování, tedy po zahájení trestního stíhání, případně po sjednání dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení, vedeném proti podezřelému. Současně lze sjednat dohodu o vině a trestu i v rámci řízení před soudem, tedy po podání obžaloby, nebo návrhu na potrestání k soudu,

a to v rámci předběžného projednání obžaloby, či po přezkoumání obžaloby či návrhu na potrestání samo soudcem. Pro fázi řízení před soudem je proto v ustanovení § 206a trestního řádu zakotvena i povinnost soudu poučit obžalovaného o možnosti prohlásit svou vinu, či se vyjádřit, které skutečnosti považuje za nesporné. Současně má-li předseda senátu vzhledem k okolnostem případu za to, že by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu, poučí v souladu s ustanovením § 206b trestního řádu obžalovaného i o možnosti takového postupu a o důsledcích s tím spojených. Po obdržení návrhu na schválení dohody o vině a trestu tento předseda senátu přezkoumá, a pokud neshledá důvody pro odmítnutí návrhu nebo předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Důvodem pro odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu jsou jednak závažné procesní vady, zejména neměl-li obviněný při sjednávání dohody o vině a trestu obhájce, ačkoli ho podle zákona mít měl, nebo důvody vymezené v § 314r odstavec 2 trestního řádu. V souladu s tímto ustanovením soud dohodu o vině a trestu odmítne, pokud tato je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Po právní moci usnesení o odmítnutí návrhu se věc vrací do přípravného řízení. V dalším řízení se již nepřihlíží ke sjednané dohodě o vině a trestu, ani k prohlášení viny obviněným. Vracení věci do přípravného řízení však nevylučuje sjednání nové dohody o vině a trestu. Současně právní úprava dává i státnímu zástupci oprávnění k dispozici s návrhem na schválení dohody o vině a trestu, kdy státní zástupce může vzít návrh na schválení dohody o vině a trestu zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Zpětvzetím návrhu na schválení dohody o vině a trestu se věc také vrací do přípravného řízení.

Pokud soud neodmítne návrh na schválení doho-

dy o vině a trestu, ani neučiní jiné rozhodnutí v rámci předběžného projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nařídí k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu veřejné zasedání. Veřejné zasedání se koná za stálé přítomnosti státního zástupce a obviněného. Současně je nezbytná i přítomnost obhájce obviněného, je-li dán ve věci důvod nutné obhajoby. Poškozený, případně zmocněnce poškozeného, se o veřejném zasedání vyrozmí, jejich účast však u veřejného zasedání není nutná. Po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu vyzve předseda senátu obviněného, aby se k návrhu na schválení dohody o vině a trestu souvisle vyjádřil. S ohledem na možnost soudu rozhodnout o nárocích poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, aniž by tato povinnost byla součástí sjednané dohody o vině a trestu, může se obviněný vyjádřit i k těmto skutečnostem. Následně je obviněný dotázán, zda rozumí sjednané dohodě o vině a trestu. V tomto směru je soudem zjišťováno, zda obviněnému je zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který se mu klade za vinu, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován. Jedná se o skutečnosti, jež jsou obviněnému vysvětlovány státním zástupcem již v rámci fáze sjednávání dohody o vině a trestu. Následuje zjištění, zda prohlášení o tom, že obviněný spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech obhajoby. Dále je soudem ověřováno, zda obviněnému jsou známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu. V rámci tohoto je obviněný upozorněn, zejména na skutečnost, že se tímto vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení. Současně je obviněný upozorněn na skutečnost, že se tímto postupem vzdává i práva podat odvolání proti rozsudku, kterým soud dohodu o vině a trestu schválí, kdy možnost podat odvolání proti rozsudku, jímž je dohoda schválena, má jen v případě, že se rozsudek od sjednané dohody odchyluje. Účelem tohoto postupu je ověření ze strany soudu, že u obviněného se skutečně jed-

ná o informovaný souhlas s tímto postupem, jakož i o ověření skutečnosti, že tento učinil obviněný dobrovolně a bez nátlaku, při zachování jeho procesních práv. Po vyjádření obviněného umožní soud se vyjádřit i poškozenému, je-li přítomen. Poškozený se může vyjádřit jak k výroku o náhradě škody, nemateriální újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, zahrnutého ve sjednané dohodě o vině a trestu, tak v případě, že jeho nároky v této nebyly obsaženy, může navrhnout, aby soud sám na podkladě spisového materiálu o jeho nárocích rozhodl. Současně se poškozený může vyjádřit k dohodě o vině a trestu, i ve vztahu k výrokům o vině a trestu, popř. ochrannému opatření.

Ve veřejném zasedání o návrhu na schválení dohody o vině a trestu se dokazování neprovádí, kdy právě toto výrazné procesní zjednodušení průběhu trestního řízení je značným kladem uvedeného typu trestního řízení. Přestože se dokazování v rámci tohoto řízení neprovádí, byla soudu dána možnost, považuje-li to za potřebné, v rámci tohoto řízení vyslechnout obviněného a případně opatřit i potřebná vysvětlení. Přístup obviněného k trestnímu řízení je zákonodárcem zvýhodněn benefitem v podobě příznivějšího druhu trestu nebo jeho nižší výměry, případně upuštění od potrestání. V tomto směru bylo novelizováno i ustanovení § 58 trestního zákoníku, kterým je stanovena možnost snížení trestu pod spodní hranici zákonné trestní sazby v případě ukládání trestu rozsudkem, jímž se schvaluje dohoda o vině a trestu. Na tento případ mimořádného snížení trestu odnětí svobody se však vztahuje omezení uvedené v odstavci 4 § 58 trestního zákoníku, kdy při snížení trestu odnětí svobody nelze uložit trest pod pět let, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň dvanáct let; pod tři léta, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň osm let; a pod jeden rok, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody alespoň pět let.

Ve vztahu k samotnému rozhodování ve veřejném zasedání, konaném o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, dává trestní řád sou-

du několik možností, jak o podaném návrhu na schválení dohody o vině a trestu rozhodnout. V případě, že se soud s dohodou o vině a trestu ztotožňuje, a to jak se skutkem, jeho právní kvalifikací, trestem či ochranným opatřením, a současně neshledal ani procesní pochybení při jejím sjednávání, pro které by nebylo možno dohodu schválit, dohodu o vině a trestu soud schválí odsuzujícím rozsudkem. O nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje soud v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu, pokud s ní poškozený souhlasí, nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného. Pokud povinnost obviněného k náhradě škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení poškozenému sjednána nebyla, soud může poškozenému přiznat nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení v případě, že je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, v souladu s ustanovením § 228 trestního řádu. Jinak poškozeného odkáže na řízení ve věcech občanskoprávních, případně na řízení před jiným příslušným orgánem. Právo podat odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, jímž byla soudem schválena dohoda o vině a trestu, je omezeno pouze na situaci, že takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, může proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení. Právo podat odvolání však poškozený nemá za situace, že v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydáním bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž poškozený souhlasil.

V případě, že soud má výhrady ke znění dohody o vině a trestu, může namísto vrácení věci do přípravného řízení oznámit své výhrady státnímu zástupci a obviněnému, kteří mohou navrhnout nové znění dohody o vině a trestu. Za tímto účelem soud odročí veřejné zasedání, nelze-li dosáhnout nového znění dohody o vině a trestu ihned. Pokud ve stanovené lhůtě není soudu předloženo nové znění dohody o vině a trestu, soud původní dohodu o vině a trestu neschválí. Obecně důvodem pro neschválení dohody o vině a trestu je skutečnost, že soud shledá, že dohoda o vině a trestu je nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo z hlediska druhu a výše navrženého trestu, případně ochranného opatření, nebo nesprávná z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, anebo zjistí-li, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu. V takovém případě věc vrátí soud usnesením do přípravného řízení. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. V případě, že v rámci řízení vyjde najevo, že jsou dány zákonné podmínky pro postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušování trestního stíhání, či pro podmíněné zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání, soud o tomto rozhodne. Takové rozhodnutí může soud učinit i mimo veřejné zasedání. Proti těmto rozhodnutím může státní zástupce podat stížnost, jež má, nejdelší o přerušování trestního stíhání, odkladný účinek. Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání mohou takovou stížnost podat též obviněný a poškozený.

DOHODA O VINĚ A TRESTU V PRAXI

Novelizací trestního řádu s účinností od 1. 10. 2020 byla zavedena možnost sjednat dohodu o vině a trestu i v řízení o zvláště závažném zločinu, čímž došlo k rozšíření praktického užití tohoto institutu v mnohem širším měřítku než do této doby. Z praxe je znatelné, že povědomí o tomto institutu u obviněných stoupá, kdy ve vztahu k podnětům ob-

hajoby na zahájení jednání o dohodě o vině a trestu lze sledovat vzrůstající tendenci, byť ne vždy dochází ke shodě, a to zejména ve vztahu k druhu a výši trestu. Nicméně v těchto případech nezářídka následně dochází ze strany obžalovaného k prohlášení viny před soudem ve smyslu § 206c trestního řádu.

Uvedené pak lze demonstrovat na příkladu trestního řízení – operace „SEVER“, v rámci něhož bylo vedeno přípravné řízení policejním orgánem Policie ČR, Národní protidrogové centrály SKPV, odbor Praha, přičemž výkon dozoru nad přípravným řízením vykonávalo Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem. V dané trestní věci byla ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem podána obžaloba na 22 osob, které se měly v přesně nezjištěné době nejméně od června roku 2017 do 26. 8. 2019, jednak v České republice, zejména v Ústeckém kraji a v Praze, a dále v Nizozemském království a Spolkové republice Německo, jako členové organizované skupiny osob, působící na území České republiky, Nizozemského království a Spolkové republiky Německo, společně s dalšími osobami podílet na organizování, výrobě, transportu a následném obchodu s psychotropní látkou metamfetamin. Část osob z této organizované skupiny měla v České republice nakupovat chemikálie potřebné k výrobě metamfetaminu, jakož i další materiál pro výrobu metamfetaminu, jež posléze převáželi do Nizozemského království, kde opakovaně měli vyrábět metamfetamin v řádech desítek kilogramů. Vyroběný metamfetamin následně odebírala druhá část skupiny, který za pomoci dalších osob transportovala do České republiky, či Spolkové republiky Německo a následně s vysokým finančním ziskem obchodovala. Současně část obžalovaných osob v jednom případě měla obdobným způsobem zrealizovat z Nizozemského království i obchod s omamnou látkou konopí. Dále pak mělo být uskutečněno i několik obchodů s omamnou látkou konopí v rámci území České republiky. V rámci uvedeného trestního řízení došlo ke sjednání dohody o vině a trestu s třemi osobami. Jedna z osob, se kterou byla státním zástupcem uzavřena dohoda o vině

a trestu, byl odsouzený K.V.D., který byl společníkem hlavního článku části skupiny, zajišťující odbyt omamných a psychotropních látek z Nizozemského království, tedy metamfetaminu a sušeného konopí, a který zajišťoval organizaci transportu a kurýry pro převoz drogy z Nizozemského království do České republiky, či dalších států, a také zajišťoval velkoodběratele získaných drog, přičemž se podílel i na nelegálním obchodu s omamnou látkou konopí v rámci České republiky. Odsouzený K.V.D. se od počátku rozhodl rozsáhle spolupracovat s policejním orgánem na objasnění trestné činnosti, včetně rozkrytí dalších osob, které se na uvedené trestné činnosti měly podílet, kdy byl státním zástupcem ve smyslu § 178a trestního řádu označen jako spolupracující obviněný. V rámci jednání o dohodě o vině a trestu s odsouzeným K.V.D. bylo přihlédnuto k přístupu odsouzeného k trestnímu řízení, což se odrazilo i v rámci výměry sjednaného trestu. S odsouzeným K.V.D., při trestní sazbě trestu odnětí svobody stanovené pro zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odstavec 1, odstavec 3 písmeno c), odstavec 4 písmeno c) trestního zákoníku v rozmezí 10 až 18 let, byl sjednán trest odnětí svobody v trvání 5 let se zařazením do věznice s ostrahou, peněžitý trest ve výměře 570.000 Kč, sestávající se z 380 denních sazeb po 1.500 Kč a trest propadnutí věci, a to včetně dvou motorových vozidel. Další osobou, se kterou byla sjednána dohoda o vině a trestu, byl odsouzený V.P.C., který byl hlavním článkem části skupiny, zajišťující odbyt metamfetaminu a sušeného konopí z Nizozemského království, jejich transport do České republiky, či dalších zemí, koordinoval činnost kolem transportu, komunikoval v Nizozemském království s osobou, zajišťující dodávky drogy, a podílel se i na transportech drogy. Odsouzený V.P.C. se ke své trestné činnosti v rámci své výpovědi doznal a částečně se pak vyjádřil i k trestné činnosti spolupachatelů, nicméně jím uváděné skutečnosti nesplňovaly podmínky ve smyslu § 178a trestního řádu, aby jej bylo možno státním zástupcem označit jako spolupracujícího obviněného.

ho. Přesto i u odsouzeného V.P.C. bylo přihlédnuto k jeho postoji v rámci trestného řízení a byla s ním sjednána dohoda o vině a trestu, v rámci níž byl při trestní sazbě trestu odnětí svobody, stanovené pro zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odstavec 1, odstavec 3 písmeno c), odstavec 4 písmeno c) trestního zákoníku v rozmezí 10 až 18 let, sjednán trest odnětí svobody v trvání 11 let se zařazením do věznice s ostrahou, peněžitý trest ve výměře 500.000 Kč, sestávající se z 500 denních sazeb po 1.000 Kč a trest propadnutí věci. Dále byla ve věci uzavřena dohoda o vině a trestu s odsouzeným N. Q. H., který dle pokynů zajišťoval přepravu a skladování chemikálií a předmětů sloužících k výrobě metamfetaminu a jejich nakup v České republice, kdy v rámci sjednané dohody o vině a trestu byl, při trestní sazbě trestu odnětí svobody stanovené pro zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odstavec 1, odstavec 2 písmeno b), odstavec 3 písmeno c), odstavec 4 písmeno c) trestního zákoníku v rozmezí 10 až 18 let, sjednán souhrnný trest odnětí svobody trvání 10 let a 6 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou. Všechny dohody o vině a trestu byly následně podle § 314r odstavec 4 trestního řádu pravomocně schváleny odsuzujícím rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem. Současně ve vztahu k dalším třem obžalovaným, u nichž nedošlo ke shodě se státním zástupcem ohledně výroku o trestu, bylo Krajským soudem v Ústí nad Labem podle § 206c odstavec 4 trestního řádu přijato jejich prohlášení viny.

ZÁVĚR

Závěrem lze shrnout, že dohoda o vině a trestu, aktuálně upravená v ustanovení § 175a a následujících trestního řádu, zejména ve své podobě po novelizaci s účinností od 1. 10. 2020, se v rámci trestního řízení stala široce využívaným institutem, který výrazně napomáhá k jeho zefektivnění a zrychlení, což se odráží i v narůstajícím počtu případů užití tohoto

institutu v praxi, přičemž tento trend lze očekávat i v budoucnu.

Konflikt zájmů/Conflict of Interest:

Autorka prohlašuje, že v souvislosti s tímto článkem je bez konfliktu zájmů.

Corresponding author:

Mgr. Barbora Jorová, email: bjorova@ksz.unl.justice.cz

Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem
Dlouhá 1/12, Ústí nad Labem

Keywords:

agreement on guilt and punishment; plea bargaining; court proceeding

Abstract:

The article is dedicated to legal institute of plea bargaining which has been adopted to Czech criminal procedure law on September 1, 2012. The Czech legislation is inspired by the Anglo-American institute - plea bargaining. The article describes the proces of negotiation and the court proceeding on the agreement. It also focuses on what preceded the adoption and the application of the institute in practice.

LITERATURA:

- 1) Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 2257-2294, 2960 – 2964, 3630-3695,
- 2) Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, 187-202, 787 – 804, 2860 - 2880
- 3) Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, 27-30

DOMOVNÍ PROHLÍDKA JAKO KRIMINALISTICKÁ METODA V RÁMCI VYŠETŘOVÁNÍ DROGOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI /ČÁST PRVNÍ/

HOME SEARCH AS A FORENSIC METHOD WITHIN DRUG CRIME INVESTIGATION /FIRST PART/

JIŘÍ STRAUS^{a,b}, TOMÁŠ KREJČÍ^c

^a University of Finance and Administration, Prague, The Czech Republic

^b University of Chemistry and Technology, Prague, The Czech Republic

^c National Drug Headquarters Criminal Police and Investigation Service, Police of The Czech Republic

Abstrakt: V článku je pojednáno o domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor a pozemků jako kriminalistické metodě a jejím využití při vyšetřování drogové trestné činnosti. Pozornost je věnována aspektům při zajišťování kriminalisticky relevantních informací, kriminalistických stop a postupu před realizací domovní prohlídky. V příspěvku je uveden postup při realizaci domovní prohlídky z hlediska kriminalistické taktiky. Důraz je kladen na nutnost správné volby požadovaného institutu prohlídky ve vztahu k objektu zájmu a význam řádného odůvodnění neodkladnosti a neopakovatelnosti úkonu, pokud mají být prohlídky provedeny před zahájením trestního stíhání. V závěru autoři vyjadřují názor na zlepšení realizace domovní prohlídky a náměty na zefektivnění postupu.

Klíčová slova:

domovní prohlídka; návykové látky; zajišťování stop

ÚVOD

K realizaci přímého prověřování podezřelých objektů, míst a osob policejními orgány se v kriminalistické činnosti využívá metody prohlídky. Prohlídka je kriminalistická metoda spočívající v přímém prověřování objektů, míst a osob policejními orgány za účelem nalezení a zajištění osob a věcí důležitých pro plnění úloh Policie ČR. Domovní prohlídka je úkon sám o sobě vel-

mi specifický a náročný, jednak díky požadavkům na rozsáhlou přípravu, jednak z důvodu vlastního provedení.

Prohlídka mající souvislost s drogovou trestnou činností má však, oproti jiným druhům trestné činnosti, jistá specifika týkající se zejména důrazu na bezpečnost zdraví zasahujících policistů a osob přítomných na prohlídce. Je to dáno zejména druhovou skladbou a množstvím věcí, které

jsou při prohlídkách zajišťovány jako věci důležité pro trestní řízení, kdy se jedná z velké části o různé kyseliny, louhy a rozpouštědla v případě nelegálních laboratoří na výrobu metamfetaminu nebo různé postřiky a hnojiva v případě indoor pěstíren konopí. Neméně důležitou skutečností ohrožující zdraví zasahujících policistů jsou amatérsky a neodborně provedené zásahy do elektroinstalace v prohlížených objektech nebo zákroky v době, kdy stále probíhá chemická reakce. Účelem prohlídek je tedy zajištění osob nebo věcí, které jsou důležité pro trestní řízení.

POVOLOVACÍ MECHANISMUS PROHLÍDKY

Podle současné platné a účinné právní úpravy je vydání příkazu k domovní prohlídce i prohlídce jiných prostor podmíněno vydáním písemného a odůvodněného příkazu soudce. U domovní prohlídky není žádná jiná možnost či alternativa než vydání příkazu. U prohlídky jiných prostor a pozemků je tomu jinak. Tr. řád udává dvě možnosti, za kterých je možné tuto prohlídku vykonat bez příkazu. První možností je že „*bez příkazu může policejní orgán provést prohlídku jiných prostor nebo pozemků, jestliže vydání příkazu nelze předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. Policejní orgán je však povinen si bezodkladně dodatečně vyžádat souhlas orgánu oprávněného k vydání příkazu; v přípravném řízení tak činí prostřednictvím státního zástupce. Pokud oprávněný orgán souhlas dodatečně neudělí, nelze výsledek prohlídky použít v dalším řízení jako důkaz.*“ V tomto ustanovení jsou dány dvě podmínky, které musí být splněny současně. Jednak „příkazu nelze předem dosáhnout“, policejnímu orgánu nebyl předem znám objekt, ve kterém by bylo třeba provést prohlídku (např. podezřelý byl zadržen v dosud neznámém vozidle) a není v průběhu běžící realizace reálná možnost si příkaz zajistit. Jednak když „věc nesnese odkladu“, v tom případě, když je třeba tuto prohlídku provést ihned k zajištění věci nebo osoby důležité pro trestní ří-

zení, neboť např. hrozí její ukrytí na jiném místě, u věci též její zničení, poškození nebo odstranění. Obě tyto podmínky musí být splněny zároveň. V praxi to probíhá tak, že je o celé věci z místa vyzooměn dozorový státní zástupce, je provedena prohlídka jiných prostor a jakmile to okolnosti dovolí, je zpracována policejním orgánem písemná žádost o souhlas s provedením této prohlídky ve smyslu § 83a odst. 2 tr. řádu. Žádost je adresována příslušnému státnímu zastupitelství, které o dodatečný souhlas žádá příslušný soud. Přílohou této žádosti je zpracovaný protokol o provedení prohlídky, kde musí být kromě jiných povinných náležitostí, uvedeny okolnosti vedoucí k danému postupu.

Druhou možností je že „*bez příkazu může policejní orgán provést prohlídku jiných prostor a pozemků také tehdy, pokud uživatel dotčených prostor nebo pozemků písemně prohlásí, že s prohlídkou souhlasí, a své prohlášení předá policejnímu orgánu. O tomto úkonu však musí policejní orgán bezodkladně vyzoomět předsedu senátu oprávněného k vydání příkazu a v přípravném řízení státního zástupce.*“ Uživatelem dotčených prostor a pozemků je osoba, která prohlášeného prostoru nebo pozemku skutečně užívá, může jí být vlastník, nájemník, podnájemník, popř. osoby jim blízké. V praxi to opět vypadá tak, že uživatel, většinou se jedná o uživatele motorového vozidla, sám vyhotoví písemné prohlášení, že souhlasí s provedením prohlídky, a toto prohlášení předá policejnímu orgánu, nebo toto své prohlášení nadržuje policistům, kteří jej na místě vyhotoví na počítači, po vytisknutí jej osoba podepíše a předá zpět policejnímu orgánu. Následně je tedy přistoupeno k provedení prohlídky. Tato situace nastává velmi často tehdy, kdy si je osoba – uživatel jistý, že v zájmové prostoře není nic, co by mu mohlo přitížit nebo se domnívá, že věci v prostoře uložené nejsou ty věci, které by mohly policejní orgán zajímat. V prohlášení musí být uvedeny údaje k osobě, která prohlášení činí, jaké konkrétní prostory se prohlášení týká, kdy a kde je prohlášení

činěno. Dále musí být uvedeno, že osoba souhlasí s prohlídkou dotčených prostor a následně musí být prohlášení touto osobou podepsáno. Ze strany policejního orgánu je poté kopie souhlasného prohlášení a kopie protokolu o prohlídce zaslána na vědomí dozorovému státnímu zástupci.

Věci a osoby důležité pro trestní řízení

Zákonnou podmínkou pro provedení domovní prohlídky je skutečnost, *„je-li důvodné podezření, že v bytě nebo v jiné prostoře sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících (obydlí) je věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení.“* Ze stejných důvodů je možné vykonat *„i prohlídku prostor nesloužících k bydlení (jiných prostor) a pozemků, pokud nejsou veřejně přístupné.“* Smyslem prohlídky je tedy nalezení věcí a osob důležitých pro trestní řízení. Z trestního řádu vyplývá, co se rozumí věcí důležitou pro trestní řízení. Jde o věc, která může sloužit pro důkazní účely, je nástrojem trestné činnosti, je výnosem z trestné činnosti, nebo je náhradní hodnotou za věc uvedenou.

STOPY TYPICKÉ PRO DROGOVOU TRESTNOU ČINNOST

Vyhledávání a zajišťování stop v rámci prohlídky se řídí obecnými pravidly kriminalistické techniky jako při ohledání místa činu. Přednost tedy mají pachové stopy (pokud by byla potřeba jejich zajištění) a mikrostopy. Další v pořadí by měly být stopy, které by mohly být lehce znehodnoceny, tj. biologické, daktyloskopické a trasologické. Základem musí být ale důraz na bezpečnost zasahujících osob a osob na úkonu přítomných a také to, aby nedošlo ke znehodnocení zajišťovaných stop nebo jejich vzájemné kontaminaci. Zajišťované stopy se na místě fotografují a následně se z celé prohlídky vyhotovuje fotodokumentace. Někdy se též vytváří topografická dokumentace a pořizuje se náčrtek. Náčrtek se vytváří zejména při prohlídce rozsáhlých objektů. Důvodem je lepší představa o členění objektu a místa zajištění stop. Důležité je místo zajištění stopy a následně i způ-

sob jejího uložení do vhodných obalů. Balení stop a ukládání do vhodných obalů upravuje Pokyn policejního prezidenta č. 272/2016 Sb., o drogové kriminalitě.

Návykové látky a související stopy

Nejdůležitější skupinou zajišťovaných věcí – stop jsou samozřejmě návykové látky ve smyslu zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, respektive uvedených v Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a prekurzory jako výchozí látky k výrobě drog a další látky zakázané nebo regulované ve smyslu zákona č. 272/2013 Sb., o prekurzorech, ve znění pozdějších předpisů. Při manipulaci je nutné dbát zvýšené opatrnosti. Standardním postupem je skutečnost, že příslušníci policie při dokumentování trestné činnosti užívají rukavice, ale při drogové kriminalitě, zejména v nelegálních laboratořích a pěstírnách konopí, používají i další ochranné prostředky, kterými jsou například respirátory a jednorázové ochranné obleky. Při zajištění je nutné označit a zabalit každou zajišťovanou stopu zvlášť – tedy nesesypávat, nesmíchávat ani na první pohled podobné látky. Zajišťovat je v původních obalech, tedy tak, jak byly nalezeny a zajištěny.

Pokud je při výkonu prohlídky osobně přítomen znalec z odvětví chemie, tak ve spolupráci s ním se provádí odebrání vzorků ze stop k tomu vhodných. Se zajištěním drog souvisí také předměty sloužící k výrobě, tj. veškeré laboratorní sklo (tály, baňky), veškeré chemikálie užívané při výrobě (prekurzory, louhy, kyseliny), sudy s meziprodukty, nádoby s odpadem, ale také veškeré i dosud rostoucí rostliny konopí, hnojiva a technologie z pěstíren. Užívané laboratorní sklo nebo třeba sodíkové výbojky s hliníkovými stínítky jsou významným nosičem daktyloskopických stop. To vše může v rámci znaleckého zkoumání přinést zásadní informace k prokázání rolí jednotlivých osob při trestné činnosti, ovlivnit právní kvalifikaci a následně vést až k odsouzení osob. Je potřeba si uvědomit, že je nutné, alespoň fotografic-

ky zadokumentovat i množství prázdných obalů od chemikálií, neboť i toto může podat obrázek o době a rozsahu páchané trestné činnosti. O rozsahu nelegální výroby může svědčit i velikost reakčních nádob – baněk užitých k výrobě metamfetaminu, množství prekurzoru, jodu a červeného fosforu. I v nelegální laboratoři lze hovořit o „zákonu přiměřenosti nádob“. Tedy velikost baňky odpovídá vyráběnému množství návykové látky. V domácích laboratořích jsou nacházeny menší baňky o objemech 100 – 1 000 ml, v těch velkých, řekněme až „průmyslových“ laboratořích, jde o baňky o objemech 6 000 – 10 000 ml. Tyto velké baňky jsou vyráběny již na zakázku. Doba výroby metamfetaminu je ale ve všech nádobách prakticky stejná. Rozdíl je pouze v čase potřebném na zahřátí směsi, ale to je vyřešeno příslušným zdrojem tepla.

Listinné materiály

Mezi zájmové listinné materiály patří zejména rukou psané poznámky, a to ve vztahu k výrobnímu nebo pěstebnímu postupu, poznámky ke kontaktním adresám, telefonním číslům a jménům. Dále jsou to doklady prokazující zakoupení chemických látek, technologií a předmětů užitých k výrobě, jako jsou různé pokladní bloky, účtenky, faktury. Také písemnosti prokazující ubytování a tankování PHM v zájmových destinacích, v případě zahraničního prvku ve spise jde také o mapy měst. Dále jsou to smlouvy a písemnosti prokazující užívání nebo vlastnictví dotčených prostor, které budou sloužit jednak k prokazování vztahu osob k zájmovým objektům a jednak pro případné využití v rámci finančního šetření, jako jsou kupní smlouvy, nájemní smlouvy, doklady k motorovým vozidlům. Často se také nalézají doklady – ať už zájmových nebo také cizích osob, popř. částečné fotokopie dokladů.

Telefony a výpočetní technika

Důležitým zdrojem informací pro trestní řízení a také důkazem jsou mobilní telefony, počíta-

če a různá paměťová média, respektive data na nich uložená. Při prověřování drogové trestné činnosti jsou velmi často nasazeny odposlechy. Pachatelé mobilní telefony, popř. uživatelská čísla, velmi často střídají. Nepoužívaných zařízení se obvykle úplně nezbavují, ale po nějaké době se k nim vrací. Proto bývá při prohlídkách zajišťováno značné množství mobilních telefonů. Na místě je nutné minimalizovat manipulaci s nalezenými telefony zejména s ohledem na případné další zkoumání z odvětví daktyloskopie nebo genetiky. Pokud osoba zadržovaná na místě prohlídky spolupracuje, je vhodné od této osoby zjistit maximum možných přístupových hesel, pinů a gest. To je aktuální hlavně v této přetechnizované době, kdy je velmi rozšířené užívání tzv. SMART zařízení. Pokud je to možné, tato zařízení se uvádí do tzv. „režimu letadla“, aby se tak zabránilo manipulaci s obsahem dat na dálku. Je-li to nutné, zajišťují se telefony i s nabíječkou zasunutou v zařízení tak, aby bylo možné je dobít. Pokud by se zajišťovaly CD-DVD nosiče, tak je nutné věnovat zvýšenou pozornost jejich poškození při balení. Jestliže je policejnímu orgánu předem známa skutečnost, že zájmová osoba využívá výpočetní techniku ve zvýšené míře, že je osoba této problematiky znalá, a to včetně zajištění techniky proti neoprávněnému přístupu, je zcela žádoucí, aby součástí týmu na prohlídce byl i znalec z oboru kybernetiky. Znalec na místě se uplatní také v případě poznatků na využívání dnes velmi populárních kryptoměn. V případě prohlídek je naprosto zásadní zajišťovat i nalezené navigace, jejichž vyhodnocení přináší množství důležitých informací. Také volně uložená paměťová media, jako flash disky a různé paměťové karty, jsou při drogové trestné činnosti věcmi důležitými pro trestní řízení. Zjištěná výrobní čísla telefonů a identifikační čísla nalezených SIM karet nebo obalů od SIM karet jsou v dalším průběhu řízení také využívána, a to zejména k ustanovení dosud neznámých uživatelů – osob zachycených v rámci odposlechu, nebo je využít institut dle § 88a

tr. řádu, tj. zjišťování údajů o telekomunikačním provozu, která jsou předmětem telekomunikačního tajemství.

Peníze a platební prostředky

Peníze se v rámci prohlídek zajišťují z toho důvodu, že jsou nebo mohou být výnosem z trestné činnosti nebo se zajišťují jako náhradní hodnota. Podle okolností případu se pak tyto peníze zajišťují pro výkon peněžitého trestu ve smyslu § 344a tr. řádu nebo pro výkon zabránění části majetku ve smyslu § 358b tr. řádu. V případě zajišťování peněžních prostředků musí být kladen důraz na přesnost; a bezchybnost. Peníze je nutné řádně spočítat. Je vhodné je na místě vyfotografovat, jednak na místě vlastního nálezu, jednak poté rozložené na nějaké rovné ploše tak, aby byla zpětně proveditelná kontrola. Tedy bankovky je nutné nafotit tak, aby byl rozpoznatelný jejich počet a nominální hodnota. Čísla a série jednotlivých bankovek není vždy nutné zachycovat. Toto se činí pouze za předpokladu, že v rámci dosud provedeného prověřování byl využit institut předstíraného převodu, popř. použit agent a bylo by nutné použít bankovky zajistit jako důkaz. Vždy je nutné si stanovit minimální hranici, od které se budou finanční prostředky zajišťovat. V současné době je to obvykle částka od 20 000,- Kč (nebo její ekvivalent v cizí měně), ale vždy je nutné výši této částky zkoumat individuálně. Důvodem k tomuto postupu jsou například nezabavitelná částka jednotlivce, životní minimum jednotlivce, normativní náklady na bydlení atd. Peníze se opět nemíchají z různých míst nálezů, vždy se jedná o samostatné stopy. Policie ČR má u České národní banky zřízeny účty pro potřeby trestního řízení v českých korunách a pro měny EUR a americký dolar. Při vkládání zajištěné finanční hotovosti do banky je zároveň provedena kontrola bankovek z důvodu jejich pravosti. Pokud by byla zajišťována jiná měna, než jak bylo uvedeno, tak tato je uschovávána v pokladnách útvaru. Na místě se dále, většinou fotograficky,

zajišťují čísla bankovních účtů nebo jiných finančních produktů, čísla platebních karet apod., zejména pro potřeby následně prováděného finančního šetření. Při nálezů většího množství bankovek je také možné již využívat přenosné počítačky peněz. V případě očekávání výskytu kryptoměn je také vhodné využít přítomnost znalce. V současné době se vyskytuje několik stovek kryptoměn, kdy mezi nejznámější patří samozřejmě Bitcoin, Ethereum, Ripple XRP, Litecoin a další. Finanční prostředky se zajišťují výhradně do bezpečnostních uzavíratelných sáčků typu ORGATECH nebo DEBASAFE.

Další zajišťované věci

Mezi další významné věci, které jsou zajišťovány při prohlídkách, patří samozřejmě střelné zbraně a střelivo, kdy není rozhodující, zda podezřelý a následně obviněný je držitelem příslušného oprávnění pro držení a nošení zbraní a střeliva. V tomto případě je nutná zvýšená opatrnost jak při manipulaci a ukládání na místě výkonu prohlídky, tak i s ohledem na další převoz a předávání věcí ke znaleckému zkoumání. Nezřídka se vyžaduje na místo výjezd Pyrotechnické služby České republiky, který je nezbytný při nálezů výbušnin, zbraní s hromadným účinkem – granáty, RPG, nebo většího množství munice. Dále se na místě výkonu prohlídky z důvodu zajištění jako náhradní hodnoty zajišťují cenné – hodnotné věci, zejména se může jednat o šperky a cenné hodinky. U šperků je důležité fotografické zachycení s měřítkem. Zcela zásadní je v protokolu o prohlídce uvádět, že jde o šperk „ze žlutého kovu“ nebo z „bílého kovu“, obsahující „kámen bílé barvy“ atd. Šperky se tímto způsobem popisují z toho důvodu, že policejní orgán není na místě schopen posoudit, zda jde skutečně o zlato, ať už žluté nebo bílé, či zda jde o stříbro nebo případně o diamant, nebo se jedná o naprosto bezcenný kov či kámen. Samozřejmostí je zajištění věcí na první pohled pocházejících z jiné trestné činnosti (majetková, násilná), nebo doklady znějící na

jméno cizí osoby. Podstatné jsou také předměty – stopy, které mohou vést k individuální identifikaci osob podílejících se na trestné činnosti ve varnách či pěstírnách – kartáčky na zuby, různá holítka, viditelně používané respirátory nebo jiné obličej chránící ochranné prostředky, gumové rukavice, nedopalky cigaret apod.

Konec první části příspěvku, druhá část bude publikována v časopise *Drugs & Forensics Bulletin NPC* č. 1/2022.

Příspěvek vznikl v souvislosti s napsáním diplomové práce: Krejčí, Tomáš, *Domovní prohlídka jako úkon trestního řízení v rámci drogové trestné činnosti*. (vedoucí práce Straus Jiří) VŠFS, 2021.

Konflikt zájmů/Conflict of Interest:

Autoři prohlašují, že v souvislosti s tímto článkem jsou bez konfliktu zájmů

Corresponding Author:

prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc.,

e-mail: straus@email.cz

Vysoká škola finanční a správní, a.s.,

Estonská 500, Praha 10

Abstract:

The article deals with house searches and searches of other premises and land as a criminalistic method and use in the investigation of drug crime. Attention is paid to aspects in providing forensically relevant information, forensic traces and the procedure before the house search. The article presents the procedure for the implementation of a house search in terms of forensic tactics. Emphasis is placed on the need for the correct choice of the required institute of inspection in relation to the object of interest and the importance of proper justification of the urgency and non-repeatability of the act, if inspections are to be carried out before criminal proceedings are in-

stituted. In conclusion, the authors express their opinion on improving the implementation of the house search and suggestions for streamlining the procedure.

Keywords:

Home search; illicit drugs; securing forensics evidence

LITERATURA

- 1) KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, s. 130.
- 2) § 83a odst. 2 tr. řádu
- 3) ŠÁMAL, Pavel, Vladimír KRÁL, Josef BAXA a František PÚRY. *Trestní řád: komentář*. 4., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002. Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-634-4, s. 511.
- 4) § 83a odst. 3 tr. řádu
- 5) ŠÁMAL, Pavel, Vladimír KRÁL, Josef BAXA a František PÚRY. *Trestní řád: komentář*. 4., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002. Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-634-4, s. 511.
- 6) § 82 odst. 1 tr. řádu
- 7) § 83 odst. 2 tr. řádu
- 8) KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, s. 55.
- 9) HLAVÁČEK, Jan, Miroslav PROTIVÍNSKÝ a kolektiv. *Praktická kriminalistika*. Kriminalistický ústav Praha Policie ČR. Praha 2006, s. 38-39.
- 10) ROMAN, Michael, Lukáš FRANĚK a Aneta TLUČHOŘOVÁ. *Metamfetamin: velikost reakčních nádob a analýzy kapalných vzorků*. Praha. 2015. [cit.24.04.2021] Dostupné z: <http://krimiinfo.kup.pcr.cz/index.php/fyzikalni-chemicke-expertizy/1306-metamfetamin-velikost-reakcnich-nadob-a-analyzy-kapalnych-vzorku>
- 11) HLAVÁČEK, Jan, Miroslav PROTIVÍNSKÝ a kolektiv. *Praktická kriminalistika*. Kriminalistický ústav Praha Policie ČR. Praha 2006, s. 111.

KONOPÍ - TAXONOMIE, LEGISLATIVA A SEKUNDÁRNÍ METABOLITY /ČÁST PRVNÍ/

CANNABIS - TAXONOMY, LEGISLATION AND SECONDARY METABOLITES /FIRST PART/

MATĚJ MALÍK^a, JIŘÍ VELECHOVSKÝ^b, ANEŽKA JANATOVÁ^c, PAVEL TLUSTOŠ^{d*}

^{a,b,d} Katedra agroenvironmentální chemie a výživy rostlin, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 00, Praha 6 - Suchdol

^c Katedra kvality a bezpečnosti potravin, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 00, Praha 6 - Suchdol

Abstrakt: Užívání konopí pro léčebné účely se datuje daleko před éru moderní medicíny. V posledních letech výzkum využití léčebného konopí v lékařských a farmaceutických vědách zažívá obrovský rozmach. Tento přehledový článek diskutuje botanickou klasifikaci konopí a dále nastiňuje tematickou legislativu v ČR a ve světě. Ve značné části textu se též zabývá sekundárními metabolity konopí, konkrétně fytoKANABINOIDY a terpenickými sloučeninami, jejich biosyntézou a metodami izolace, identifikace a kvantifikace.

Klíčová slova:

Cannabis sativa L.; biosyntéza fytoKANABINOIDŮ; Δ^9 -tetrahydroKANABINOL; terpenoidy; KANABIDIOL

1. ÚVOD

V posledních letech zaznamenal výzkum léčivého konopí velký rozmach v biomedicíně a farmaceutickém odvětví. Navzdory tomu je tato léčba stále spojována s jistými kontroverzemi, a to hlavně díky psychoaktivním účinkům, které konopí může vyvolat. Nestandardizované dávkování a s tím spojené nepříznivé následky způsobené intoxikací tyto názorové spory bohužel ještě umocňují.

Přes všechny tyto obtíže se aplikovatelnost a dostupnost léčebného konopí neustále usnadňuje, rozšiřuje a vyvíjí, o čemž svědčí i rostoucí počet zemí, které dnes umožňují jeho použití pro konkrétní te-

rapeutické indikace a rekreační užívání. Počet sledovaných účinných látek i nadále roste a je studován jejich účinek na řadu různých onemocnění.

V evropských zemích se ale dosud většina odrůd konopí pěstuje pro průmyslové účely. Z tohoto důvodu je technologie pěstování technického konopí poměrně dobře prozkoumána, zatímco o klíčových faktorech ovlivňujících pěstování konopí pro lékařské účely je známo jen málo. Účinné látky v rostlinách konopí se nazývají fytoKANABINOIDY. Kromě KANABINOIDNÍCH sloučenin obsahují rostliny konopí mimo jiné terpeny a flavonoidy. Biosyntéza fytoKANABINOIDŮ je poměrně dobře prozkoumána, ale

Obr. 1 - Druhy konopí.⁵

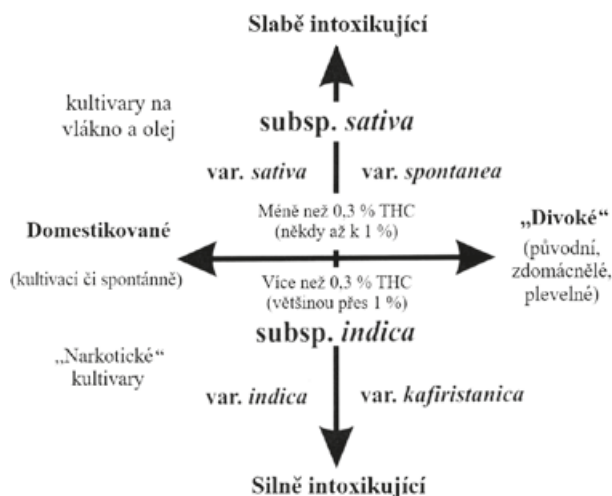
mnohem méně byly studovány specifické faktory prostředí, které ovlivňují jejich obsah a spektrum. Pěstování ve sklenících nebo vnitřních prostorách s automatizovaným osvětlením, ventilací, zavlažováním a komplexními systémy výživy rostlin se stává stále propracovanější a jeví se jako nejúčinnější metoda pro homogenní produkci léčebného konopí.

2. TAXONOMIE KONOPÍ

Debata o správné botanické klasifikaci konopí je stále otevřená, protože jeho genetická plasticita ztěžuje katalogizaci.¹

2.1. Historie

Linnaeus (1753)² popsal konopí (*Cannabis*) jako rod s jediným druhem *Cannabis sativa*. Na základě srovnávacích analýz psychoaktivních účinků, velikosti listů, tvaru a struktury indických a evropských odrůd klasifikoval o 33 let později de Lamarck (1786)³ indické kultivary jako další samostatný druh, *Cannabis indica*. Na začátku 20. století pak ale ruský botanik Janischevsky (1924)⁴ zjistil, že místní rostliny mají odlišné vlastnosti od *C. sativa* i *C. indica*, přesto stále patří do taxonu konopí. Tyto malé, divoce rostoucí, samonakvétací rostliny byly tedy klasifikovány jako třetí samostatný druh s názvem *Cannabis ruderalis*. Rozdíly v jednotlivých druzích rodu *Cannabis* lze vidět na obrázku

Obr. 2 - Chemotypy konopí.⁶

2.2. Současná nomenklatura

Koncem 20. století Small a Cronquist (1976)⁶ využili dvoufázový přístup kombinující morfologické a chemické vlastnosti ke kategorizaci rodu *Cannabis* na následující čtyři skupiny:

1. *Cannabis sativa* L. subsp. *sativa* var. *sativa*,
2. *Cannabis sativa* L. subsp. *sativa* var. *spontanea* Vavilov,
3. *Cannabis sativa* L. subsp. *indica* Small & Cronquist var. *indica* (Lam) Wehmer,
4. *Cannabis sativa* L. subsp. *indica* Small & Cronquist var. *kafiristanica* (Vavilov) Small & Cronquist (obr. 2).

Hillig (2005)⁷ ve své genomické studii taxonomické klasifikace konopí na základě analýz odlišných genotypů různého zeměpisného původu dospěl k závěru, že žádné z předchozích rozdělení dostatečně nedefinovalo rozdíly mezi geny *sativa* a *indica*, a proto se přiklání k vícedruhové klasifikaci (*C. sativa*, *C. indica* a *C. ruderalis*).

Small (2015)⁸ nedávno navrhl dvě možná taxonomická uspořádání. První je v souladu s dřívějším rozdělením (Small a Cronquist 1976)⁶ a Mezinárodním kódem nomenklatury řas, hub a rostlin⁹. Druhé, pro domestikované konopí, se řídí pokyny pro Mezinárodní kód nomenklatury kulturních rostlin.¹⁰

1. Nenarkotické rostliny, domestikované pro vlákna a/nebo olejnatá semena v západní Asii

a Evropě. Nízký obsah Δ^9 -tetrahydrokanabinolu (THC) and vysoký obsah kanabidiolu (CBD) (Hillig a Mahlberg (2004)¹¹ *Cannabis sativa* „biotyp technického konopí“).

2. Nenarkotické rostliny, domestikované pro vlákna a/nebo olejnatá semena ve východní Asii, především v Číně. Nízký až střední obsah THC a vysoký obsah CBD (Hillig a Mahlberg (2004)¹¹ *Cannabis indica* „biotyp technického konopí“).
3. Psychoaktivní rostliny, domestikované v jižní a střední Asii. Vysoký obsah THC a žádný až nízký obsah CBD (Hillig a Mahlberg (2004)¹¹ *Cannabis indica* „drogový biotyp s úzkými listy“).
4. Psychoaktivní rostliny, domestikované v jižní Asii (Afgánistán a sousední státy). Střední až vysoký obsah THC a CBD (Hillig a Mahlberg (2004)¹¹ *Cannabis indica* „drogový biotyp s širokými listy“).

Kromě výše zmíněných byly navrženy také dvě hybridní třídy:

- (5.) Nenarkotické rostliny, hybridní kultivary mezi skupinami 1 a 2.
- (6.) Psychoaktivní rostliny, hybridní kultivary mezi skupinami 3 a 4.

Hillig a Mahlberg (2004)¹¹ analyzovali obsah kanabinoidů v různých rostlinách konopí a na základě geografického původu, morfologických rysů a předpokládaného účelu kultivace je přiřadili k vnitrodruhovým taxonům (biotypům):

1. *Cannabis sativa* „biotyp technického konopí“ - bylo analyzováno 62 rostlin, procentuální obsah kanabinoidů v sušině byl naměřen 0,1-11,5 % pro THC a 0,0-13,6 % pro CBD.
2. *Cannabis indica* „biotyp technického konopí“ - bylo analyzováno 45 rostlin, procentuální obsah kanabinoidů v sušině byl naměřen 0,1-9,3 % pro THC a 0,0-8,5 % pro CBD.
3. *Cannabis indica* „drogový biotyp s úzkými listy“ - bylo analyzováno 68 rostlin, procentuální obsah kanabinoidů v sušině byl naměřen 1,4-12,4 % pro THC a 0,0-0,1 % pro CBD.

4. *Cannabis indica* „drogový biotyp s širokými listy“ - bylo analyzováno 40 rostlin, procentuální obsah kanabinoidů v sušině byl naměřen 0,1-14,7 % pro THC a 0,0-11,0 % pro CBD.

Všechny druhy konopí se úspěšně kříží a produkuje plodné hybridy¹². Bylo též zjištěno, že rostliny *indica* a *sativa* se liší v terpenových a kanabinoidních profilech. Tyto chemotaxonomické markery jsou tedy slibným nástrojem pro screening daných hybridů¹³⁻¹⁶.

Zhang et al. (2018)¹⁷ doporučují, aby konopí bylo uznáno jako monotypický druh *Cannabis sativa* L. se třemi poddruhy subsp. *sativa*, subsp. *indica* a subsp. *ruderalis*. Jejich návrh je podložen studií zaměřenou na sekvencování DNA těchto rostlin. Také McPartland (2018)¹⁸ se na základě analýzy DNA rostlin konopí ve své práci přiklání k rozdělení konopí na poddruhové úrovni a uznává nomenklaturu *C. sativa* subsp. *sativa* a *C. sativa* subsp. *indica*.

3. Legislativní rámec pro pěstování léčebného konopí v ČR a ve světě

Omezení a dodržování povinností týkající se návykových látek kontroluje Inspektorát omamných a psychotropních látek (IOPL). Toto se vztahuje také na zacházení s konopím pro léčebné použití, s konopnou pryskyřicí, konopným extraktem či tinkturou. IOPL je součástí Ministerstva zdravotnictví (MZ) a podpůrně působí i v kontrole konopných produktů. Primárním zákonem, v jehož rámci má IOPL vliv, je zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách¹⁹. Konopí a pryskyřice z konopí spadají do přílohy č. 3 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek²⁰. Mohou být tedy použity pouze k výzkumným a terapeutickým účelům vymezeným v povolení k zacházení vydaným MZ. Konopí pro léčebné použití, konopný extrakt a tinktura náleží do přílohy č. 1 nařízení vlády č. 463/2013 Sb.²⁰ Jsou tedy řazeny do mírnějšího režimu a mohou být použity k terapeutickým, vědeckým, veterinárním či jiným účelům na základě povolení MZ. „Jiné účely“ jsou

účely v blízké souvislosti se smyslem zákona o návykových látkách a mezinárodních úmluv z oblasti omamných a psychotropních látek, nikoliv „jakékoliv účely“.

Pěstování rostlin konopí je dovoleno ve dvou režimech. Prvním je technické konopí, jehož odrůda musí být evidována v katalogu a obsah látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů nepřesahuje 0,3 % (pozn. redakce – údaj je poplatný k době, kdy příspěvek vznikl). Není třeba povolení k zacházení s návykovými látkami, ale pro pěstování na celkové ploše větší než 100 m² je třeba splnit ohlašovací povinnost. Druhým je konopí, jehož odrůdy mohou obsahovat více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, ale jejich pěstování je zakázáno. Výjimku tvoří pěstování rostlin konopí pro léčebné použití na základě licence udělené Státním ústa-

vem pro kontrolu léčiv (SÚKL) a pěstování rostlin konopí vědeckými a výzkumnými pracovišti. Taková pracoviště musí být zřízena buď zákonem nebo státem a mít povolení k zacházení od MZ. Předepisování, výdej a použití konopí se řídí vyhláškou č. 307/2020 Sb.²¹, která mění vyhlášku č. 236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití.²² Vyhláška č. 307/2020 Sb. dále upravuje podrobnosti, strukturu, formu, způsob a časový interval poskytování informací o výsledcích léčby individuálně připravovanými léčivými přípravky s obsahem konopí pro léčebné použití.²¹ Lékárna může připravit léčivý přípravek pouze z konopí, které je označeno kódem dle odpovídajícího procentuálního obsahu Δ^9 -THC a CBD

Tab. 1 - Kritéria konopí používaného pro léčebné účely (zdroj: příloha vyhlášky č. 307/2020 Sb.)

Parametr	Metoda	Limit
Totožnost		
Makroskopický popis	Vizuální	Celá nebo nařezaná usušená vrcholičnatá květenství tmavě zelené, šedo zelené až hnědozelené barvy složená do hustých klasů. Drobné květy jsou obaleny listeny, porostlými z horní strany žláznatými chlupy.
TLC ^a	ČL/Ph. Eur. ^b 2.2.27	vizuální hodnocení
Zkoušky na čistotu		
Cizí příměsi	ČL/Ph. Eur. 2.8.2	max. 2 %
Ztráta sušením	ČL/Ph. Eur. 2.2.32	max. 10,0 %
Zbytky pesticidů	ČL/Ph. Eur. 2.8.13	Odpovídající limitům uvedeným v ČL/Ph. Eur. 2.8.13
Těžké kovy	ČL/Ph. Eur. 2.4.27	Pb - max. 5,0 µg/g Cd - max. 1,0 µg/g Hg - max. 0,1 µg/g
Aflatoxiny - Aflatoxin B1	ČL/Ph. Eur. 2.8.18	max. 2 µg/kg
Celkový obsah aflatoxinů B ₁ , B ₂ , G ₁ a G ₂		max. 4 µg/kg
Mikrobiologická jakost ČL/Ph. Eur. 5.1.4	ČL/Ph. Eur. 2.6.12 a 2.6.13	max. 10 ³ CFU ^c /g
TAMC ^c , TYMC ^d		max. 10 ² CFU/g
Rozkladné produkty - CBN	HPLCf - ČL/Ph. Eur. 2.2.29	max. 1 %
Obsah		
Δ^9 -THC, CBD	HPLC - ČL/Ph. Eur. 2.2.29	v rozmezích dle Tab. I

^atenkovrstvá chromatografie; ^bČeský lékopis/Evropský lékopis; ^ccelkový počet aerobních mikroorganismů; ^dcelkový počet kvasinek/plísní; ^ekolonie tvořící jednotka/y; ^fvysokoúčinná kapalinová chromatografie

uvedeném v příloze vyhlášky č. 307/2020 Sb.²¹, a které splňuje podmínky kvality (viz. Tab. I) uvedené v příloze vyhlášky č. 236/2015 Sb.²², jehož jakost je doložena Osvědčením o kvalitě dle zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech²³. Státní agentura pro konopí pro léčebné použití (SAKL) uděluje licence k pěstování konopí pro léčebné použití, vykupuje konopí pro léčebné použití pocházející z ČR a zajišťuje jeho distribuci. Agentura je součástí SÚKL.

Využití léčebného konopí nebylo podle Úmluvy OSN o kontrole drog zakázané, ale zařazení konopí do seznamu Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961 omezovalo výzkum a využití léčebného konopí a kladlo na něj velmi striktní pravidla. Součástí problému bylo i to, že se ve světě nepoužívaly standardizované a konzistentní produkty, které by vycházely z mezinárodního vědeckého konsenzu. Tyto faktory přispívaly k roztržité legislativě a bránily jednotnému přístupu k léčebnému i rekreačnímu užívání konopí napříč celým světem.²⁴ Nedávno, ale na základě rostoucího množství důkazů podporujících léčebný potenciál konopí Světová zdravotnická organizace doporučila upravit regulace týkající se konopí, aby se usnadnily lékařské předpisy v členských státech. Změna byla provedena v prosinci roku 2020 Komisí OSN pro narkotika. Nyní lze tedy očekávat, že více evropských zemí bude následovat toto rozhodnutí a bude legalizovat nezpracované rostlinné konopí pro léčebné účely.²⁵

3.1. Země Latinské Ameriky a oblasti Karibiku

Státy z uvedené oblasti jsou v současnosti označovány za lídry v oblasti iniciace procesu užívání konopí. Mezi země, které již umožnily využití konopí pro léčebné účely, výzkum, rekreační užívání a rozvoj obchodu, či pouze některý z těchto legislativních segmentů jsou: Uruguay, Chile, Kolumbie, Brazílie, Jamajka, Peru, Argentina, Mexiko a Bolívie.²⁴ Uruguay byla první zemí na světě, která v roce 2013 legalizovala pěstování a prodej konopí. Mexiko v roce 2017 zveřejnilo v Úředním věstníku federace dekret, kterým byla upravena různá ustanovení zákona o obecném zdraví a federálního

trestního zákoníku ve vztahu ke konopí a povolovala jeho lékařské, vědecké a průmyslové použití. V roce 2019 též Peru regulovalo omezení týkající se konopí, s cílem kontrolovat léčebné a terapeutické použití konopí a jeho derivátů.²⁶

3.2. Severní Amerika

Spojené Státy Americké patří k zemím s nejpokročilejší legislativou v oblasti užívání léčebného konopí, pěstování léčebného konopí, produkci, zpracování, prodeji a zdanění konopí a jeho derivátů.²⁴ Colorado, Washington, Aljaška a Oregon byly prvními americkými státy, které legalizovaly produkci a prodej konopí. V následujících letech se přidaly též Kalifornie, Maine, Massachusetts, Nevada, Vermont a Michigan.²⁷ V současné době je v USA 29 států s příslušnou legislativou, která se liší v konkrétním přístupu k této problematice, který odráží různé zájmy a potřeby daného státu a s ním i spojené regulace. V USA ale přitom stále platí federální zákaz této látky, což legální byznys v jednotlivých státech komplikuje.²⁴ Kanada se 17. října 2018 stala po Uruguayi druhou zemí, která legalizovala nelékařské neboli rekreační užívání konopí a maloobchodní prodej. Podle zákona o konopí má federální vláda primární odpovědnost za produkci, zpracování, analytické testování, udělování licencí, lékařský prodej, marketingová omezení a zdravotní varování.²⁷ V Kanadě je v současné době 44 licencovaných subjektů ministerstvem zdravotnictví, které jsou oprávněny pěstovat léčebné konopí, stejně tak jako tisíce Kanadčanů, kteří smejí konopí vlastnit a konzumovat. Pokud počet rostlin nepřesáhne číslo 6, mohou občané přistoupit i k samopěstování.²⁴

3.3. Evropa

Nejméně 23 evropských zemí povoluje určitou formu užívání konopí pro lékařské účely. V některých zemích, jako je Španělsko, jsou pro vybraná onemocnění schváleny pouze přípravky na bázi cannabinoidů. Zatímco jiné země, jako Německo nebo Spojené království, zavedly liberálnější přístup,

který umožňuje specializovaným lékařům předepisovat nezpracované rostlinné konopí na některá onemocnění.²⁵ Mezi státy, které v současné době umožňují využití léčebného konopí pro lékařské účely dále patří Holandsko, Česká republika, Polsko, Slovinsko a Řecko. Jednotlivé regulace se opět liší stát od státu. Dánsko a Irsko patří k zemím, kde je využití léčebného konopí stále ilegální, ale v obou státech probíhá pilotní projekt, kde je toto využití zkoumáno.²⁴ Izrael je státem, kde je více než 50 laboratoří (univerzitních či soukromých) dedikovaných výzkumu konopí. Poznání, vyplývající z pokročilého výzkumu, tak vedlo k přijetí zákonných reforem, které umožnily využívání léčebného konopí již v roce 1992. V roce 2017 bylo uvedeno, že léčebného konopí využívalo 40 000 licencovaných pacientů.²⁴

3.4. Asie a Oceánie

Zatímco Japonsko, Vietnam, Pákistán, Kambodža, a Nepál zastávají prohibiční a represivní postoj vůči konopí, země jako Filipíny a Thajsko činí vstřícné kroky a postupně implementují léčebné konopí a jeho využití do svých zákonů.²⁴ V Austrálii, na Novém Zélandu a v Thajsku bylo lékařské použití konopí nedávno schváleno. V Jižní Koreji a Singapuru je léčebné využití konopí naopak stále značně omezené a v jiných zemích dokonce nezákonné. Kromě Austrálie žádná ze zemí asijsko-pacifického regionu neumožňuje rekreační využití. Očekává se, že Čína a Japonsko brzy schválí lékařské použití, zatímco Austrálie a Nový Zéland pracují na úplné dekriminlizaci.²⁸ V Austrálii je možné pod záštitou Národního orgánu vydávat pěstitelům léčebného konopí licence a regulovat tak produkci. Lékaři mohou léčebné konopí rovněž předepisovat a využívat ke klinickým studiím za předchozího souhlasu ministerstva příslušného teritoria státu.²⁴

Konflikt zájmů:

Autoři prohlašují, že v souvislosti s tímto článkem jsou bez konfliktu zájmů.

Konec první části, druhá část bude publikována v *Drugs & Forensics Bulletin* č. 1/2022 (březen 2022)

Corresponding Author:

prof. Ing. Pavel Tlustoš, CSc., dr. h. c. Katedra agroenvironmentální chemie a výživy rostlin, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 00, Praha 6 – Suchbátka, e-mail: tlustos@af.czu.cz

Spoluautoři: e-mail: malikmatej@af.czu.cz, e-mail: velechovsky@af.czu.cz, e-mail: janatovaa@af.czu.cz, e-mail: tlustos@af.czu.cz

Abstract:

The use of cannabis for medicinal purposes dates before the era of modern medicine. However, in recent years the research of medical cannabis in the medical and pharmaceutical sciences is developing rapidly. This review article discusses the botanical classification of cannabis and further outlines the thematic legislation in the Czech Republic and in the world. Much of the text also deals with cannabis secondary metabolites, specifically phytocannabinoids and terpene compounds, their biosynthesis and isolation, identification and quantification methods.

Keywords:

Cannabis sativa L.; phytocannabinoids biosynthesis; Δ^9 -tetrahydrocannabinol; terpenoids; cannabidiol

LITERATURA:

1. Malík, M.; Velechovský, J.; Tlustoš, P. The Overview of Existing Knowledge on Medical Cannabis Plants Growing. *Plant, Soil Environ.* **2021**, 67 (8), 425–442.
2. Linnaeus, C. *Species Plantarum*, 1st ed.; Laurentius Salvius: Sweden, 1753.

3. Lamarck, J. B. d. M. *Encyclopédie méthodique: botanique*, 1st ed.; Panckoucke: Paris, 1786.
4. Janischevsky, D. A form of hemp in wild areas of southeastern Russia. *N.G. Černyševskogo Universiteta* **1924**, 2, 3–17.
5. Hartsel, J. A.; Eades, J.; Hickory, B.; Makriyanis, A. *Nutraceuticals: efficacy, safety and toxicity*, 1st ed.; Academic Press, 2016.
6. Small, E.; Cronquist, A. A practical and natural taxonomy for cannabis. *Taxon* **1976**, 25 (4), 405–435. Hillig, K. W. Genetic Evidence for Speciation in Cannabis (Cannabaceae). *Genet. Resour. Crop Evol.* **2005**, 52 (2), 161–180.
8. Small, E. Evolution and Classification of Cannabis Sativa (Marijuana, Hemp) in Relation to Human Utilization. *Bot. Rev.* **2015**, 81 (3), 189–294.
9. McNeill, J.; Barrie, F.; Buck, W.; Demoulin, V.; Greuter, W.; Hawksworth, D.; Herendeen, P.; Knapp, S.; Marhold, K.; Prado, J.; Prud'homme, R. W. F.; Smith, G. F.; Wiersma, J. H. *International Code of Nomenclature for algae, fungi and plants (Melbourne Code)*; Koeltz Scientific Books: Königstein, 2012.
10. Brickell, C. D.; Alexander, C.; David, J. C.; Hettterscheid, W. L. A.; Leslie A. C.; Malécot, V.; Xiaobai, J. *International Code of Nomenclature for Cultivated Plants*, 8th ed.; International Society for Horticultural Science: Leuven, 2009.
11. Hillig, K. W.; Mahlberg, P. G. A Chemotaxonomic Analysis of Cannabinoid Variation in Cannabis (Cannabaceae). *Am. J. Bot.* **2004**, 91 (6), 966–975.
12. Beutler, J. A.; Marderosian, A. H. Chemotaxonomy of Cannabis I. Crossbreeding between Cannabis Sativa and C. Ruderalis, with Analysis of Cannabinoid Content. *Econ. Bot.* **1978**, 32 (4), 387–394.
13. Fishedick J, E. S. Cannabinoids and Terpenes as Chemotaxonomic Markers in Cannabis. *Nat. Prod. Chem. Res.* **2015**, 03 (04), 1000181.
14. Fishedick, J. T.; Hazekamp, A.; Erkelens, T.; Choi, Y. H.; Verpoorte, R. Metabolic Fingerprinting of Cannabis Sativa L., Cannabinoids and Terpenoids for Chemotaxonomic and Drug Standardization Purposes. *Phytochemistry* **2010**, 71 (17–18), 2058–2073.
15. Hillig, K. W. A Chemotaxonomic Analysis of Terpenoid Variation in Cannabis. *Biochem. Syst. Ecol.* **2004**, 32 (10), 875–891.
16. Hillig, K. W.; Mahlberg, P. G. A chemotaxonomic analysis of cannabinoid variation in Cannabis (Cannabaceae). *Am. J. Bot.* **2004**, 91, 966–975.
17. Zhang, Q.; Chen, X.; Guo, H.; Trindade, L. M.; Salentijn, E. M. J.; Guo, R.; Guo, M.; Xu, Y.; Yang, M. Latitudinal Adaptation and Genetic Insights Into the Origins of Cannabis Sativa L. *Front. Plant Sci.* **2018**, 9, 1876.
18. McPartland, J. M. Cannabis Systematics at the Levels of Family, Genus, and Species. *Cannabis Cannabinoid Res.* **2018**, 3 (1), 203–212.
19. Zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. *Sbírka zákonů České republiky*, 167/1998 Sb.
20. Nařízení vlády č. 463/2013 Sb. o seznamech návykových látek. *Sbírka zákonů České republiky*, 463/2013 Sb.
21. Vyhláška č. 307/2020 Sb. vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 236/2015 Sb. o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití. *Sbírka zákonů České republiky*, 307/2020 Sb.
22. Vyhláška č. 236/2015 Sb. o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití. *Sbírka zákonů České republiky*, 236/2015 Sb.
23. Zákon č. 378/2007 Sb. o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů. *Sbírka zákonů České republiky*, 378/2007 Sb.
24. Aguilar, S.; Gutiérrez, V.; Sanchez, L.; Al., E. Medicinal Cannabis Policies and Practices around the World. *International Drug Policy Consortium* 2018.
25. Russo, E. B. Taming THC: Potential Cannabis Synergy and Phytocannabinoid-Terpenoid Entourage Effects. *Br. J. Pharmacol.* **2011**, 163 (7), 1344–1364.
26. Russo, E. B. The Case for the Entourage Effect and Conventional Breeding of Clinical Cannabis: No “Strain,” No Gain. *Front. Plant Sci.* **2019**, 9, 1969.
27. Koltai, H.; Namdar, D. Cannabis Phytomolecule “Entourage”: From Domestication to Medical Use. *Trends Plant Sci.* **2020**, 25 (10), 976–984.
28. Gaoni, Y.; Mechoulam, R. Isolation, Structure, and Partial Synthesis of an Active Constituent of Hashish. *J. Am. Chem. Soc.* **1964**, 86 (8), 1646–1647.

STEGANOGRRAFIE VE VIRTUÁLNÍM PROSTŘEDÍ INTERNETU

STEGANOGRAPHY IN VIRTUAL ENVIRONMENT OF THE INTERNET

ADAM OMASTA

National Drug Headquarters, Criminal Police and Investigation Service, Police of The Czech Republic

Abstrakt: Od starověku až po dobu digitálního věku lidé využívali různé techniky k ochraně informací ukrýváním tak, aby zastírali jejich existenci. Dnes je steganografie využívána i v rámci kybernetické kriminality nebo jiné kriminality páchané za pomoci informační komunikační technologie. Oproti steganografii stojí stegoanalýza, která má za cíl takto ukryté informace detekovat. Metody takovéto detekce jsou aplikovány na kazuistice události 11B-X-1371, která se stala doménou komplexní stegoanalýzy.

Klíčová slova: steganografie; stegoanalýza; metadata; exif; OSINT; zpravodajství z otevřených zdrojů; SOCMINT; zpravodajství ze sociálních médií; 11B-X-1371; videoanalýza; CTF; ICT; kryptografie

ÚVOD

Steganografie a stegoanalýza nejsou příliš známé názvy v rámci analýz u kriminální policie a právě data z takovýchto analýz mohou stát za velkou policejní výzvou ve světě zločinu. U tak rozsáhlého tématu, jako jsou právě zmíněné metody, je nemožné zakomponovat hlubší poznání. Cílem tohoto článku je uvést čtenáře do počátku a vývoje steganografie a seznámit je s aktuálními trendy tohoto tématu. Autor článku se v roce 2015 zapojil do stegoanalýzy projektu „11B-X-1371“ jako člen mezinárodního komunitního týmu složeného z amatérů zabývajících se právě těmito rébusy virtuálního prostředí internetu, a proto je možné v článku uvést praktickou aplikaci stegoanalýzy krok za krokem projektu „11B-X-1371“.

POČÁTKY STEGANOGRRAFIE A JEJÍ VÝVOJ

Steganografie je částí kryptografie, jejíž název se odvozuje ze spojení řeckých slov „stegos“,

v překladu skrytý, a slova „grafia“, což je psaní. Zatímco kryptografie se soustředí na šifrování zpráv tak, aby bez potřebných vstupních dat nebylo možné zprávu přečíst, steganografie je způsob ukrytí zprávy, ať už šifrované či nikoliv tak, aby při prvním pohledu na nosič takové zprávy nebylo zjevné, že se o zprávu jedná. Cílem steganografie je ochrana zprávy před jejím zadržením či zničením. Celým procesem odhalování ukrytých dat se zabývá vědní obor stegoanalýza, která je velmi náročnou disciplínou. Tak jako každá vědní disciplína i steganografie prošla napříč historií svou proměnou, a to od primitivního ukrývání zpráv bez potřeby speciálních nástrojů až po pokročilou formu digitální steganografie, která vyžaduje speciální znalosti včetně informační a komunikační technologie, dále jen mezinárodní zkratka „ICT“.

Mezi nejznámější historické události ze starověku z oblasti steganografie nepopíratelně patří

zpráva Histiaea, řeckého vládce města Milétu z 6. století před naším letopočtem, který v době iónského povstání využil z dnešního hlediska velmi primitivního způsobu steganografie pro zaslání zprávy svému spojenci s varováním do Milétu. Svou zprávu vyslal za pomoci jemu nejvěrnějšího otroka. Otrokoví ostříhali hlavu a zprávu mu vyteotovali na kůži týlu. Poté vyčkali, až mu vlasy dorostou a následně byl sluha vyslán k příjemci zprávy do hlavního města vzbouřenců. Mezi další nejznámější osobnosti ve starověké steganografii patří i Herodotos, který držitel titulu „otec dějepisu“, ale málokdo ví, že Herodotos svým sběrem informací odhalil invazi perského krále Xerxe do Řecka, který po 5 let tajně budoval armádu. Herodotos si byl vědom, že jakákoliv šifrovaná nebo podezřelá zpráva bude zadržena, proto tyto informace ukryl na několika dřevěných deskách, které byly zality ve vosku. Herodotos vosk odstranil, do desek vyškrábal zprávu a následně opět desky zalil do vosku. Takto ukrytá zpráva byla úspěšně doručena.¹

V dobách středověku existovalo množství forem ukrývání zpráv za využití nejrůznějších tekutin a neviditelných inkoustů. Avšak jedna metoda si v historii našla místo pro svůj důvtip a originalitu. Giambattista della Porta, vědec a učitel, v 16. století mimo jiného sepsal dílo: „De Furtivis Litterarum Notis“, které se věnovalo kryptografii. Do historie se nezapsal jen kvůli této publikaci, ale zcela originálním ukrýváním zpráv. Během španělské inkvizice bylo několik jeho přátel uvězněno a věděl, že cokoliv, co přichází do cely, podléhá prohlídce a pokud se jedná o zakázanou věc nebo zprávu, je zabavena. Giambattista della Porta přišel se zajímavým nápadem. Uvařil vejce a na skořápku za pomoci octa napsal text zprávy. Skořápka je porézní a ocet se vtiskl do vejce tak, že byl text čitelný až po oloupaní vajíčka.²

Metody steganografie se napříč historií stávaly stále více důmyslnější, a i když vám zpráva stála před očima, ani by vás nenapadlo, že se na ni díváte. Například Lord Robert Baden-Powell v dobách Búrské války kreslil do obrazů s motýly

plány pevností s dělostřeleckým postavením nebo topografií terénu na nepřátelském území.³ Obrazce byly tak dokonalé, že pokud jste skutečně nevěděli, co hledáte, ani by vás to nenapadlo.

V dnešní době, době informačního věku, se jedná o tzv. digitální steganografii, která se naprosto vymyká tomu, co historie v této oblasti zná. Asi nejzajímavějším příkladem ukrývání dat je ukládání prostřednictvím vrstev v rámci protokolů TCP/IP. Dle Buttera Lampsona jde o případy nevyužitého místa na disku, například u FAT 16, který je uspořádán v clusterech o velikosti 32 bitů, což znamená, že i data v objemu 1 bitu zaberou celkový cluster o 32 bitech. Data mohou být tedy uložena na disk bez viditelnosti v systému.⁴ Stejně tak, jako je můžete uložit nepozorovaně na datový nosič, je možné je uložit do audio stopy a při testu spektrografem můžeme zjistit nejen grafické znázornění textu, ale i obrázků.

STEGANOGRAFIE V KRIMINALISTICE

Steganografie byla využívána napříč historií k ochraně veřejných zájmů nebo politickým machinacím, ovšem svou oblast uplatnění našla i na kriminální scéně. Od starověku až do 20. století byla tuláky a zločinci zejména z oblasti majetkové trestné činnosti využívána steganografie v primitivní formě tím, že byla označována veřejná místa různými piktogramy, které se v textuře nosiče značky ztratily a jen člověk, který věděl, kde se informace nachází, ji mohl odhalit. Tyto značky vznikaly za účelem klasifikace daného města z pohledu bohatství, povahy obyvatelstva či jak přísný je místní dohlížitel na veřejný pořádek. Také bylo možné zjistit tyto značky i na hraničních kamelech, kde doplňovaly stávající oficiální text nebo symbol.

V moderní době je steganografie spojována výrazněji s výzvědně zpravodajskou aktivitou, kdy se touto formou ve dvacátém století předávaly informace. Na rozdíl od dob tuláků se jedná o velmi pokročilou steganografii, jako jsou například mikrotečky na poštovní známce obsahující grafický

materiál nebo digitální formu steganografie ukrývání dat na datových nosičích či ukrývání dat ve vrstvách internetových protokolů. Fenomémem moderní steganografie je i její rozsáhlá kriminalizace jako forma komunikace mezi teroristickými organizacemi anebo zločineckými uskupeními zejména v oblasti kybernetické kriminality či zločinci využívající ICT ke kriminálním aktivitám. V 21. století se steganografie mediálně spojuje zejména s náboženskými a politickými teroristickými skupinami. Hlavně pak s uskupením ideologie chalífátu, jako je Islámský stát, který touto formou rozsáhle komunikuje se svými přívrženci. Jeden z nejznámějších způsobů takovéto komunikace mezi přívrženci radikální skupiny ISIL byl skrze digitálně vydávaný časopis *Kybernetiq* v letech 2015 až 2017. Časopis *Kybernetiq* byl stejně jako jiné časopisy a oběžníky digitálně distribuovaný Islámským státem a byl určen přívržencům ideologie. Časopis *Kybernetiq* se lišil od ostatních tím, že neobsahoval jen návody k diverzním akcím v oblasti kybernetiky a jak se chránit před dekonspirací, ale i ukryté zprávy pro radikální spící buňky právě formou steganografie.

V případě ukrývání zpráv a dat se nemusí jednat vždy o zločinecká uskupení ve formě rozsáhlého organizovaného zločinu. Existují i zcela obyčejní pachatelé, kteří data s důkazní hodnotou o kriminálních aktivitách ukládají například v datovém kontejneru maskovaného nejčastěji jako soubor typu „dll“ ve zdrojovém adresáři operačního systému, nebo texty ukryté v souborech „epub“ maskující se jako běžná literatura do čtečky knih. V dnešní době to již dávno není doména špionážních her. S touto metodou ukrývání dat před policií se dnes setká téměř každý kriminalista, a to zcela určitě i několikrát za služební kariéru.

SVĚTOVÉ TRENDY A ZAJÍMAVOSTI

Zmiňovaná a často demonizovaná steganografie však nemusí mít jen kriminální nebo zpravodajské opodstatnění. V dnešní době existuje i velmi silná

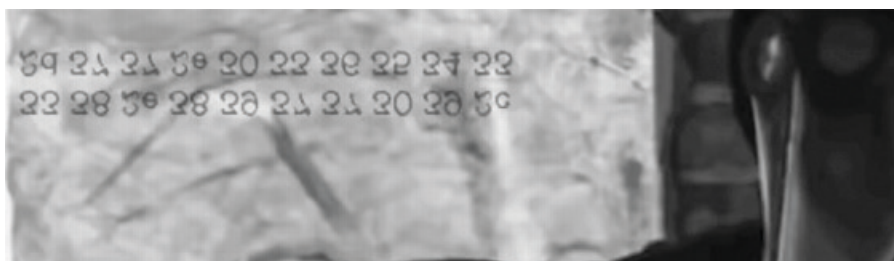
komunita zabývající se steganografií nejen jako hobby, ale i zcela profesionálně ve formě spolupráce s bezpečnostními složkami. Součástí komunit jsou i specialisté na kryptografii, kterou je steganografie součástí a která se zaměřuje na šifrování. V početné komunitě jsou i specialisté na analytické metody open source intelligence, dále jen „OSINT“, a social media intelligence, dále jen „SOCMINT“. Takovéto komunity často vyhledávají zájmové události spojované se steganografií, ať je už účelem pomoc bezpečnostním složkám nebo promoakce poukazující na humanitární či jiný sociální problém. Někdy jsou součástí takovýchto akcí i velmi složité rébusy několika úrovní, které fungují jako určitá forma výběrového řízení ke zpravodajským složkám. V tomto případě stojí za zmínku zejména událost s názvem „cicada 3301“, která byla aktivní především v letech 2012 až 2014 a kterou se nikdy nepodařilo celkově vyřešit. Zmiňovaný rébus se komplexně zaměřoval na oblast kryptografie, steganografie a rozboru dat. Cíl rébusu nikdy nebyl oficiálně zveřejněn, avšak nejzdatnější luštitelé tohoto rébusu byli téměř bezprostředně kontaktováni zpravodajskými složkami USA s pracovní příležitostí.

KAZUISTIKA UDÁLOSTI 11B-X-1371

Mezi nejznámější steganografické případy patří událost, která byla spuštěna anonymně zveřejněným videem označeným jako „11B-X-1371“. V roce 2015 bylo skrze portál <https://www.youtube.com> sloužící ke zveřejňování video obsahu vypuštěno na internet osobou využívající pseudonym „AET-BX“ záhadné video s názvem „01101101 01110101 01100101 01110010 01110100 01100101“ o délce dvou minut, na kterém neverbálně komunikuje osoba v masce a oděvu morového lékaře. Vzhledem k tomu, že si videa příliš nikdo nevšímal, tak se osoba rozhodla video odeslat na DVD provozovateli portálu <http://gadgetzz.com/>, který ho zveřejnil pod názvem, jenž byl uveden DVD jako „11B-X-1371“. Video působilo strašidelně a velmi záhadně, a jak se šířilo internetem, tak si ho všim-

Obr. 1 – Náhled stopy videa 11B-X-1371 počátek stopy (Zdroj: Archiv autora článku).

Obr. 2 – Kód zjištěný z problikávající zprávy (zdroj: Archiv autora článku).

la komunita z oblasti steganografie, která jej začala analyzovat. Při prvních výsledcích skrytých zpráv toto video zaujalo rovněž zpravodajské složky z celého světa.

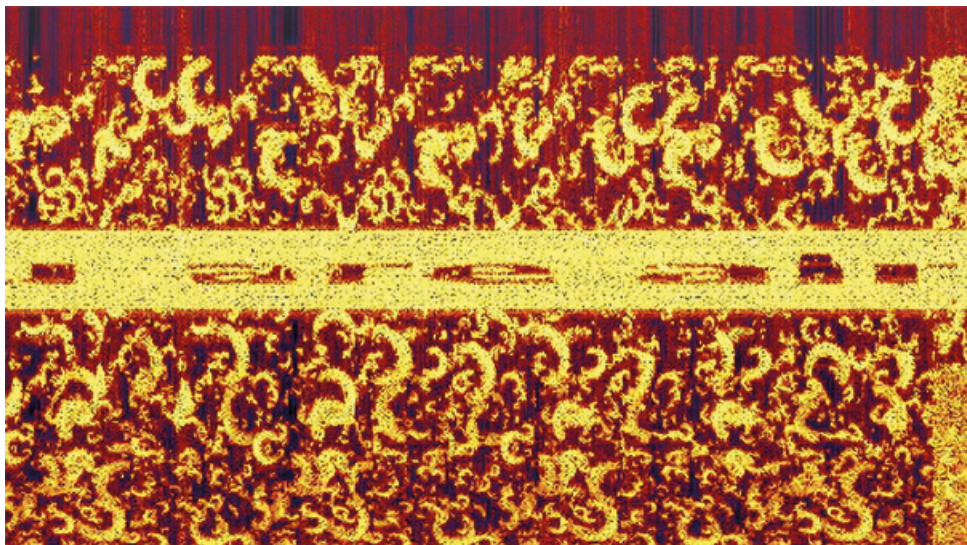
Video začíná stojící osobou oděnou v kostýmu a s maskou morového lékaře u okna a stěny viz obr. 1. Celé video má dvě minuty a je černobílé, v celé stopáži je mechanický zvuk. V 9. sekundě videa osoba ukazuje na pravé ruce 3 prsty, následně jeden a poté dva, mezitím v okně vedle stojící osoby problikávají písmena a čísla. V čase stopy 34. sekundy osoba zvedla pravou ruku a na dlani problikává světlo připomínající morseovku téměř 60 sekund. V čase stopy osoba na videu roztáhne ruce a v okně opět problikávají čísla a písmena a následně stopa končí.

V čase stopy 28. sekundy v okně vedle osoby problikávají čísla: „33 38 2e 38 39 37 37 30 39 2c

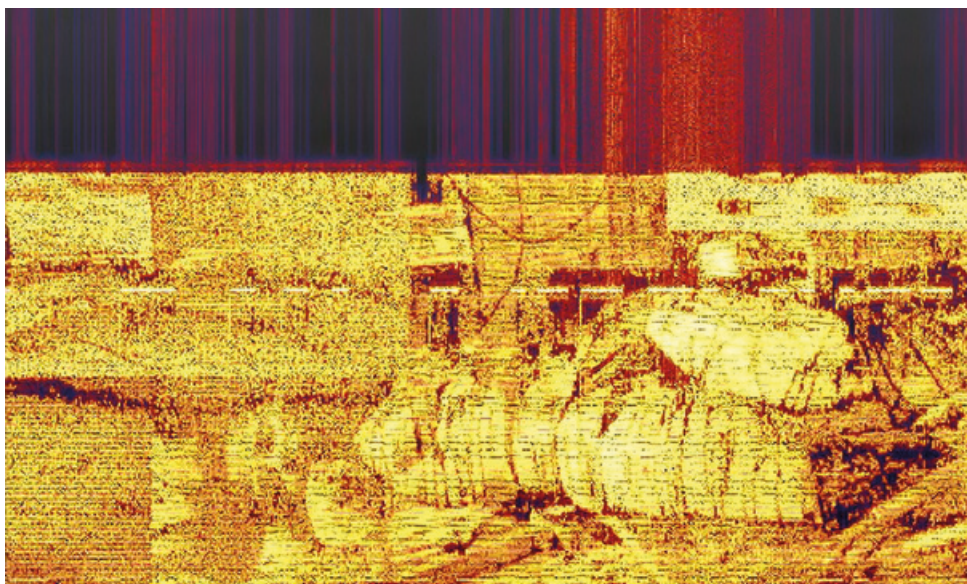
2d 37 37 2e 30 33 36 35 34 33“, náhled obr. 2, ve skutečnosti se jedná o GPS koordináty 38.897709,-77.036543, které patří adrese: „The White House, 1600 Pennsylvania Avenue NW, Washington, DC 20500, Spojené státy americké“, na které v roce 2015 bydlel a úřadoval americký prezident Barack Obama.

Výše uvedeným nálezem bylo rovněž zjištěno, že každé číslo v nahrávce hraje svou roli, a proto byl zkoumán i samotný název videa, které bylo zveřejněno na portálu Youtube a to „01101101 01110101 01100101 01110010 01110100 01100101“. Následně bylo zjištěno, že v překladu z binárním kódem se jedná o španělské slovo „muerte“, přeloženo jako „smrt“.

Mezi problikávající zprávy, jako v náhledu u obr. č. 2, patří i zpráva „Red lips liketenth“, která je anagramem „Kill the president“, což je

Obr. 3 - Náhled analýzy zvuku videa spektrografem (zdroj: Archiv autora článku).

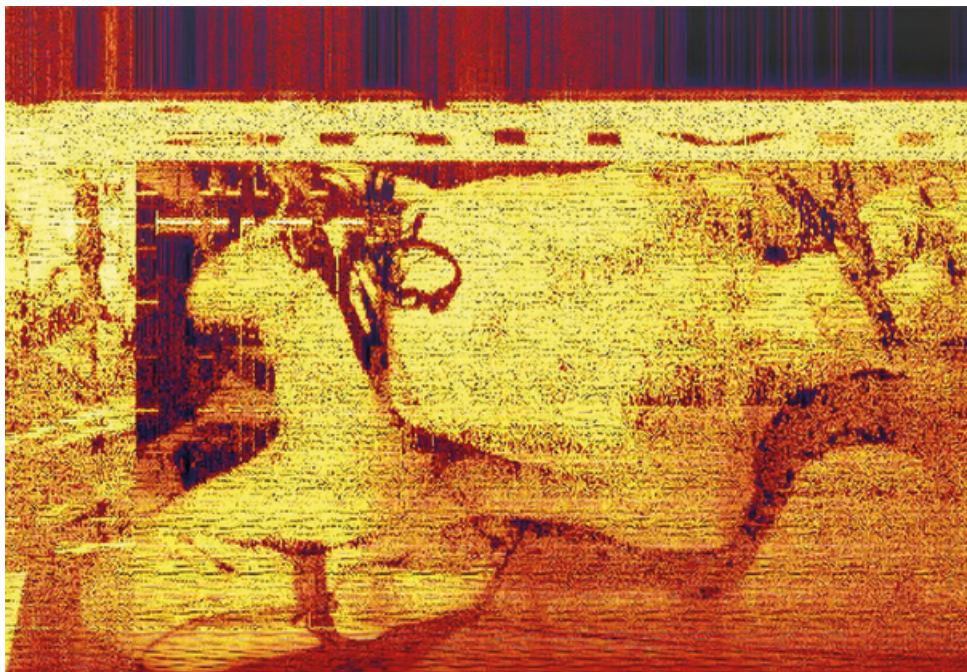
Obr. 4 - Náhled analýzy zvuku videa spektrografem (zdroj: Archiv autora článku).

z anglického jazyka přeloženo jako „Zabij prezidenta“.

Podezřelý a podivný mechanický zvuk nahrávky byl analyzován spektrografem, kdy byl touto metodou odhalen grafický materiál jiné povahy, než bylo na výše zmiňovaném videu. Náhledy nálezu spektrografu jsou uvedeny jako obr. č. 3, 4, 5.

V rámci analýzy bylo zjištěno, že v počátku stopy videa se objevuje text: „You are already death“, náhled v obr. č. 3, což je v překladu z angličtiny „Už teď jste mrtví“. Další grafický materiál násle-

dující po této zprávě je snímek zakrvácené ženy bez údů, kde se pravděpodobně jedná o fotografii v souvislosti se spácháním násilného činu, náhled grafického materiálu na obr. č. 4. Po vyobrazení zakrvácené ženy následoval obrázek svázané ženy evidentně násilné povahy, náhled tohoto grafického materiálu viz obr. č. 5. Mezi grafickým materiálem obr. č. 4 a 5 byl umístěn nápis „We are the antivirus“, což znamená v překladu z anglického jazyka „Jsme antivirus“.

Obr. 5 - Náhled analýzy zvuku videa spektrografem (zdroj: Archiv autora článku).

Obr. 6 – Náhled stopy videa 11B-X-1371 piktogram na stěně (zdroj: Archiv autora článku).

Obr. 7 – Fotografie pořízená v opuštěném sanatoriu s piktogramy z videa (Zdroj: <https://www.dailydot.com> (online) 7. července 2021 10:28 dostupné z <https://www.dailydot.com/debug/exclusive-11b-x-1371-video-photos/>)

Tyto snímky upoutaly pozornost nejen bezpečnostních složek, ale i samozvaných odborníků s konspiračními teoriemi, a to sérií násilných událostí, které se odehrály roku 1964 v americkém městě Boston, kde bylo zavražděno 13 žen uškrcením. Tyto teorie se podařilo vyvrátit týmem složeným z odborníků napříč bezpečnostními složkami USA, který právě tuto událost „11B-X-1371“ vyšetřoval. Snímek z náhledu obr. 4, byl pořízen z nahrávky filmu

s názvem: „Slasher“ režiséra Farnk W. ´Montaga, který byl uveden do médií v roce 2007. Dále snímek z náhledu obr. 5 byl pořízen z nahrávky filmu s názvem: „The Bunny Game“ od režiséra Adama Rehmeiera, který byl uveden do médií v roce 2010.

Bezpečnostní složky zabývající se touto událostí svá šetření ukončily se závěrem, že se jedná pouze o promoakci nebo soutěž a není důvod k bezpečnostním obavám. Rovněž bylo

zjištěno místo, kde se celá událost natáčela. K tomuto odhalení dopomohl i piktogram za osobou z videa, viz obr. 6, který byl lokalizován v opuštěném sanatoriu na adrese Jana Kochanowskiego 10/16, 05-400 Otwock, Polsko viz. obr. 7.

S odstupem několika měsíců se komunitě ozval i samotný autor vystupující pod jménem Parker Wright, který doložil své autorství proprietami z výše uvedeného videa a vysvětlením, že se celou dobu jednalo o performanci z oblasti steganografie. Po této události vzniklo ještě několik videí jako 11B-3-1369 a 110A30213, ale ty už komunita nepřijala tak vřele jako událost 11B-X-1371. Po vyřešení a zjištění všech informací v rámci události „11B-X-1371“ se tato komunita rozrostla tak dynamicky, že dnes jsou téměř pravidelně pořádány speciální hry CTF, což je zkratka z anglického názvu „Capture The Flag“. Jedná se o specifickou formu soutěže, kde dochází k získávání bodů na základě plnění jednotlivých úkolů, kde je cílem maximalizace získaných bodů.

ZÁVĚR

Na závěr lze konstatovat, že steganografie a stegoanalýza tak, jak na ně poukazuje článek, jsou důležitou součástí policejních činností, a to zejména v oblasti kriminalistiky. Dnešní pachatelé nemusejí být žádnými odborníky na kybernetiku a i s prostou uživatelskou úrovní ICT dokáží ukrývat data tak, aby byla neviditelná a zdánlivě se tvářila zprvu jako nezajímavý objekt. Zároveň na základě těchto zjištění sledujeme pozitivní trend narůstajícího počtu kriminalistů z různých problematik, které rozšiřují své schopnosti a dovednosti právě v souvislosti s oblastí kybernetiky.

Konflikt zájmů/Conflict of Interest:

Autor prohlašuje, že v souvislosti s tímto článkem je bez konfliktu zájmů.

Corresponding author:

kpt. Bc. Adam Omasta, DiS
e-mail: adam.omasta@pcr.cz
Policejní prezidium ČR,
poštovní příhrádka 62/NPC,
170 89, Praha 7

Abstract:

From the ancient times to digital age people used various techniques to protect information by hiding them, to obscure their existence. Today steganography is using in cybercrime or other crime committed with the help of information and communication technology. In other side of steganography is standing stegoanalysis, which aims to detect hidden information. The methods of detection were applied to the case of event 11B-X-1371, which has become the domain of complex stegoanalysis.

Key words:

steganography, stegoanalysis, metadata, exif, OSINT, open source intelligence, SOCMINT, social media intelligence, 11B-X-1371, videoanalysis, CTF, ICT, cryptography

LITERATURA

- 1) Wayner, P. *Disappearing cryptography: information hiding: steganography & watermarking*, 2nd ed.; Morgan Kaufmann Publishers: Amsterdam, 2002. ISBN 1-55860-769-2.
- 2) Kipper, G. *Investigator's guide to steganography*, 1st ed.; CRC Press Company: Florida, 2004. ISBN 0849324335.
- 3) Baden-Powell, G.; Baden-Powell, R. S. S. *Moje dobrodružství na výzvědách*, 1st ed.; Sfinx: Královské Vinohrady, 1920.
- 4) Fridrich, J. *Steganography in digital media: principles, algorithms and applications*, 1st ed.; Cambridge university press: Cambridge, 2009. ISBN 978-0521190190.

DŮSLEDKY PANDEMIE COVID-19 A JEJICH VLIV NA PAŠOVÁNÍ A KONZUMACI DROG

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON SMUGGLING OF DRUGS AND THEIR CONSUMPTION

JAN PAĎOUREK, JOZEF SABOL

The Police Academy of the Czech Republic in Prague, Department of Crisis Management and Department of International Cooperation

Abstrakt: Pandemie COVID-19 zasáhla celý svět a způsobila tím celou řadu problémů, na které musely všechny země reagovat tak, aby minimalizovaly její dopad a další šíření. Zasažené oblasti zahrnovaly v podstatě všechny sféry života společnosti, včetně omezení nebo pozastavení řady běžných aktivit a činností. Vzhledem k tomu, že pandemie měla velmi výrazný dopad na práci a volný pohyb obyvatel, jakož i na osobní dopravu či na přepravu zboží, projevil se její vliv i ve změněné situaci týkající se produkce, pašování a užívání všech druhů omamných látek. V článku jsou zevrubně analyzovány některé specifické problémy vyvolané touto pandemií se zvláštním důrazem na její vliv na konkrétní situace, které se v pandemickém období začaly postupně projevovat a které mají přímou nebo nepřímou spojitost s bezpečnostními aspekty zejména s organizovaným zločinem, jenž i nadále se hraje svou roli při pašování drog i za současných změněných podmínek. V této souvislosti je diskutován rovněž význam analýzy zachycených vzorků drog zaměřených na jejich detekci a identifikaci, která mimo jiné umožňuje získat informace o technologii produkce těchto látek a jejich prekurzorů a také vysledování zemí či regionů jejich původu (viz výzkumný úkol realizovaný na Policejní akademii ČR v Praze „Prvková charakterizace mikrostop a omamných a psychotropních látek jadernými analytickými metodami“).

Klíčová slova:

COVID-19; pandemie; návykové látky; pašování; detekce a identifikace; užívání návykových látek; jaderné analytické metody

ÚVOD

Pandemie COVID-19 zasáhla celý svět, zabila již stovky tisíc lidí a prověřila fungování zdravotnického systému až na doraz, přičemž odhalila řadu jeho slabin a nepřipravenost na takové mimořádné situace. Řada oblastí ekonomických aktivit buď byla vládami úplně pozastavena, značně paralyzována nebo radikálně redukována v důsledku restriktivních opatření přijatých k zamezení šíření viru. Projevilo se to nakonec i ve snížení produkce, zavíráním provozů a sérií omezení, která kromě zdravotnických služeb a narušení chodu nemocnic zasáhla prakticky všechny sféry každodenního života obyvatel, zejména pokud jde o způsob vykonávání povolání, hromadnou dopravu, školství, kulturu a sport.

COVID-19 postihl i mnohé další oblasti, přičemž se jeho účinky dostávají s určitým zpožděním a vykazují neobvyklé projevy. Patří sem i produkce drog a různých dalších omamných látek, kde se v souvislosti s pandemií musela změnit technologie jejich výroby, včetně používání pozměněných prekurzorů. Kvůli narušení dopravního systému ve světě, kde byla výrazně postižena zejména letecká doprava, se musely pro přepravu drog do cílových destinací hledat náhradní možnosti k zajištění tohoto důležitého článku v celkovém řetězci jejich pašování.

Po vypuknutí koronavirové pandemie bylo možné pozorovat i změny v chování narkomanů a jejich radikalizace. To přispělo jak ke zvýšené kriminalitě v řadách těchto uživatelů, tak k agresivnímu chování všech, kteří těžili z ilegálního obchodu s drogami. Lze však konstatovat, že se tyto živly relativně velmi rychle přizpůsobily nové situaci a operativně na ni reagovaly.

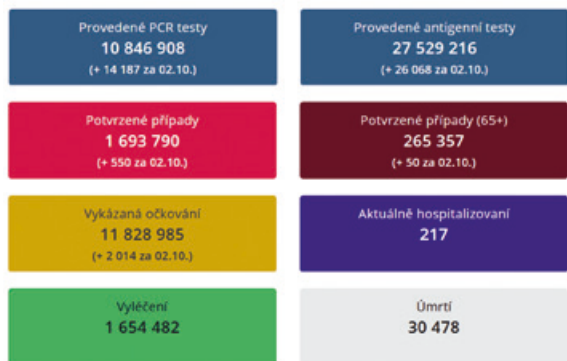
Epidemie COVID-19 měla závažný dopad na řadu hospodářských odvětví, kde se cestování a turistický ruch zařadily mezi první, které pandemie bezprostředně postihla. Bylo zrušeno tisíce letů a cestujících, letecké společnosti a organizátory souborných služeb postihla náhlá a závažná krize likvidity.

Jak známo, COVID-19, je název onemocnění způsobeného koronavirem, který byl poprvé zjištěn v prosinci 2019 ve Wuhan, čínské provincii Hubei. Vedle tohoto konstatování je namísto zopakovat i stále nezodpovězenou otázkou, co bylo skutečnou prvotní příčinou celosvětového šíření viru COVID-19? Čínské úřady mezinárodnímu vyšetřování tohoto problému spíše účinně bránily, čímž zvyšovaly podezření, že to byla právě Čínská lidová republika (ČLR), která ne zcela uspokojivě vysvětlila některá vznesená obvinění. Objevily se i konkrétní důkazy podporující tato podezření. Naposledy to byl např. britský badatel a šéf londýnské společnosti GlobalStrat Olivier Guitta, který ve svém příspěvku „More Proof of the Wuhan Lab Leak Theory, Akhbar al-Aan TV“ shromáždil celou řadu pozoruhodných závěrů, které spíše ukazují primárně na ČLR jako možný původní zdroj této celosvětové nákazy.

Od března 2020 se infekce začala ve světě všeobecně považovat za globální pandemii. Je celá řada důkazů, jak pandemie COVID-19 ovlivňuje lidi, kteří užívají drogy, a ty, kteří na nich parazitují a poskytují jim příslušné služby.

SOUČASNÁ PANDEMICKÁ SITUACE V ČR A VE SVĚTĚ

Do začátku října 2021 způsobilo šíření COVID-19 po celém světě více než 4,8 milionů úmrtí. Potvrzené případy onemocnění nyní celosvětově představují více než 237 milionů obětí.² Podle stejného zdroje (k 5. 10. 2021) bylo dosud v ČR celkem 1 697 064 nakažených a z toho jich na koronavirus zemřelo 30 493. Dosud není proti onemocnění koronavirem k dispozici žádný účinný lék. Významného pokroku se u nás i ve světě dosáhlo pomocí očkování, kde však současné vakcíny, které významným způsobem přispěly k omezení šíření pandemie, stále ještě nevykazují vyšší než asi 80procentní účinek a některé dokonce v průběhu doby svou účinnost dokonce snižují. Tím vzniká potřeba třetí (a možná ne zcela poslední) fáze očkování. Vážným problémem je však i zpomalení vakcinace v poslední době

Obr. 1 - Aktuální údaje o zasažení ČR pandemií COVID-19, stav ke dni 3. 10. 2021 (zdroj: Ministerstvo zdravotnictví ČR)³

ve vyspělých státech, a hlavně nedostatek vakcín pro jejich použití v rozvojových zemích. V dalších měsících lze proto očekávat nárůst počtu infikovaných osob se současným růstem smrtelných případů. Ukazuje se, že časový průběh dopadů pandemie může probíhat v určitých vlnách, kde se prozatím nepodařilo odhalit všechny faktory, které mají na tento proces zásadní vliv.

Některé aktuální údaje o situaci v České republice

Současný stav a dopady pandemie COVID-19 v České republice (ČR) charakterizují aktuální údaje poskytnuté Ministerstvem zdravotnictví ČR (MZ ČR), které zahrnují všechny důležité parametry potřebné k hodnocení celé situace. Tato informace je obsažena ve statistice uvedené na obr. 1.3 Uvedený přehled ukazuje nejenom dosud evidované počty potvrzených případů a úmrtí, ale také další údaje včetně počtu provedených testů, jakož i počtu očkovaných, vyléčených či hospitalizovaných osob.

Průběh pandemie COVID-19 v ČR měl určitý časový průběh, typický i pro situace v mnohých dalších zemích (obr. 2). Jeho charakteristickou zvláštností byla tři maxima (vlny), kdy nárůst počtu onemocnělých kulminoval.³

Dopad pandemie COVID-19 lze na populaci ČR již dnes považovat za markantní, o čemž svědčí její podíl na počtu zemřelých. Toto onemocnění se u nás stává jednou z nejčastějších příčin smrti.

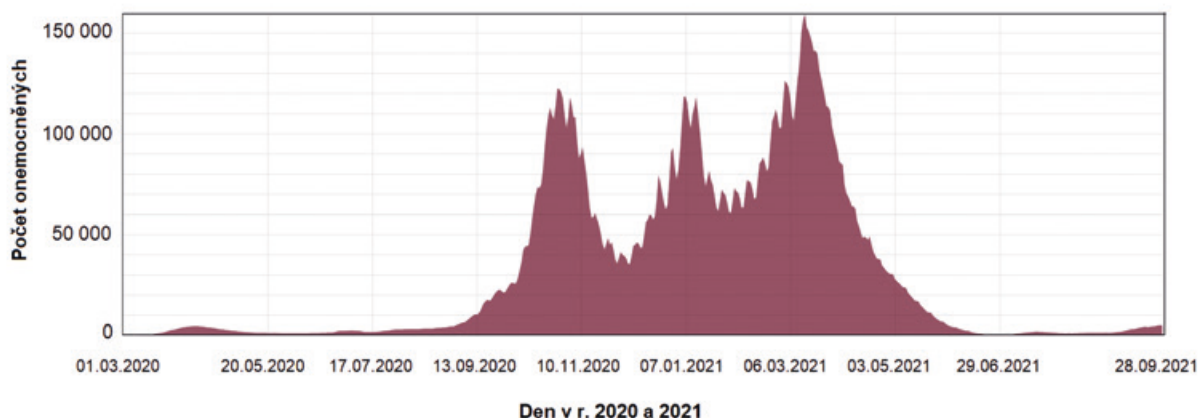
Podle údajů Českého statistického úřadu zemřelo v roce 2020 celkem 129 289 obyvatel ČR. Ve srovnání s předchozím rokem byl tento počet přibližně o 17 tisíc vyšší, což představovalo 15% meziroční nárůst, který nepochybně souvisí s epidemií COVID-19.⁴

Dosavadní vývoj drogové situace v ČR jednoznačně ukazuje na souvislost s koronavirovou epidemií a je touto epidemií poznamenán. Předběžné analýzy svědčí o tom, že by současná epidemie mohla zvýšit intenzitu užívání u dlouhodobých a pravidelných uživatelů nelegálních drog, alkoholu, ale také sedativ a hypnotik. To mimo jiné znamená, že u těchto intenzivních uživatelů došlo ke zhoršení jejich problémů v oblasti závislostí, duševního zdraví i sociální situace a lze tudíž očekávat jejich zvýšenou poptávku po adiktologických službách.⁵ Adiktologické a psychologické ambulance zaznamenaly v poslední době zvýšený zájem o péči o osoby se závislostí na drogách.

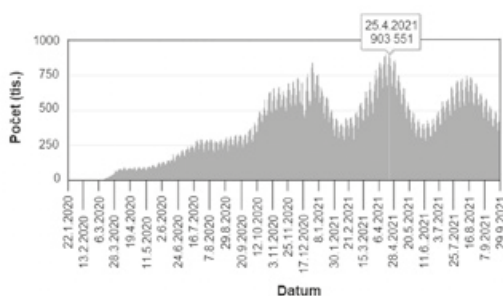
Poslední stav pandemie COVID-19 v EU a ve světě

Pandemie vyvolaná koronavirem COVID-19 se výrazněji začala projevovat na jaře 2020, kdy zejména Evropu postihl virus nejvíce. Na starém kontinentu byl největší počet nakažených, zemřelo zde také nejvíce lidí. Počátkem června téhož roku se situace začala stabilizovat, infikovaných osob v Evropě začalo ubývat a nejsilnější ohniska epidemie se přesunula za oceán a velmi intenzivně zasáhla zejména Spojené státy. V globálním měřítku se však na jaře 2021 nepříznivá situace vrátila zpět a evropské státy se řadily k nejhůře postiženým. V létě se poměry poněkud zlepšily, zejména v důsledku intenzivního očkování, jehož frekvence však začala postupně klesat. Souvisí to i s různým hodnocením pandemie některými vlivnými epidemiology a promítají se sem určitým způsobem i specifické zájmy některých politiků i celých politických stran či hnutí.

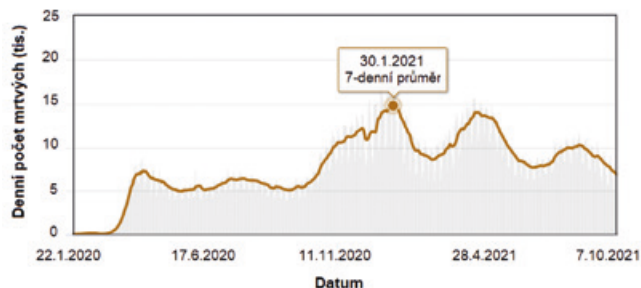
Lze však konstatovat, že vlády většiny zemí přijaly celou řadu účinných restriktivních, často velmi přísných opatření, která byla v poslední době moti-

Obr. 2 - Trendový profil osob s laboratorně prokázáním onemocnění COVID-19 (zdroj: Ministerstvo zdravotnictví ČR)³

Obr. 3 - Denní počet infikovaných osob (zdroj: Worldometer)²

Obr. 4 - Denní počet zemřelých osob (zdroj: Worldometer)²

vována výskytem nebezpečnějších koronavirových mutací. Nadějí se stalo již zmíněné očkování, se kterým začala většina států na přelomu roku 2020 a 2021. Z dostupných statistik vyplývá, že na konci července u většiny členských zemí EU bylo naočkováno oběma dávkami na 50 % populace.

V září 2021 EU specifikovala svou roli a záměry v boji proti pandemii COVID-19, přičemž ve své publikaci *Vaccinating Europe and The World*⁶ představila jak své dosavadní výsledky, tak i priority pro její zapojení do této pro Evropu důležité oblasti, přičemž velkou pozornost přikládá preventivním opatřením, zejména očkování.

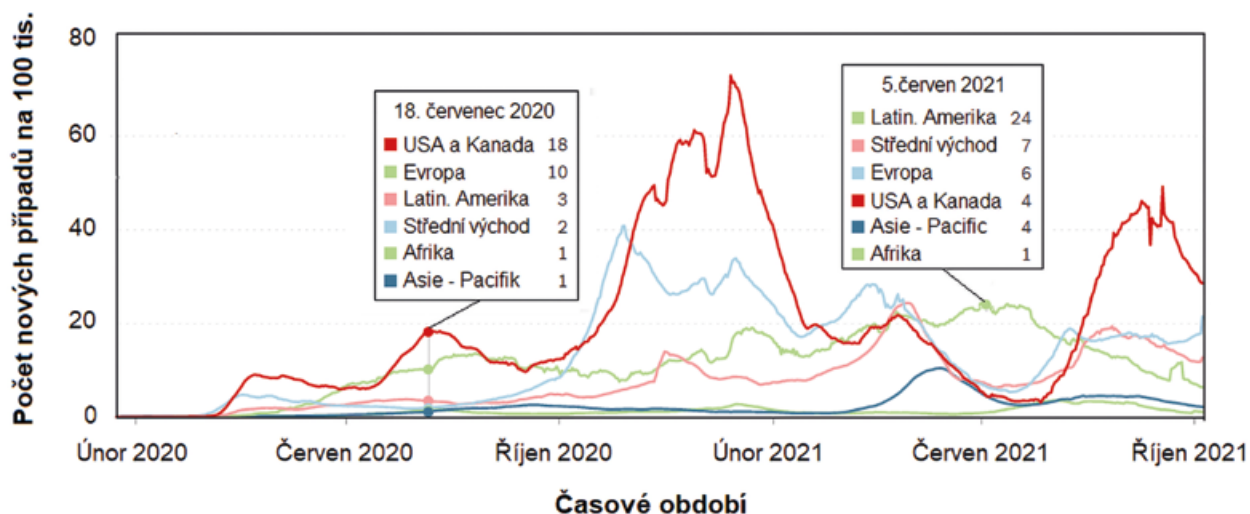
Současný stav zapojení EU do vakcinace proti koronaviru, kde se EU považuje za světového lídra, charakterizují i následující fakta:

- V zemích EU bylo dosud naočkováno přes 70 % jejich obyvatel;
- Evropa se o polovinu své produkce vakcín podělila s ostatními regiony ve světě;

- Více než 700 milionů dávek bylo v rámci EU poskytnuto na základě čestného přístupu a solidarity;
- Dalšíh přes 700 milionů vakcín poskytla EU více než 130 zemím.

Evropská unie si vytyčila i další priority, jak přispět ke zmírnění dopadu pandemie COVID-19 v Evropě i ve světě. Jedná se zejména o ambiciózní plán zaměřený na splnění následujících úkolů:

- Urychlit globální vakcinaci, zejména pokud jde o novou dotaci na 200 milionů vakcín do poloviny roku 2022 a investováním přes 1 miliardu EUR na posílení kapacity výroby vakcín v Africe;
- Vytvořit podmínky pro dokončení vakcinace v zemích EU tím, že zabezpečí na 1,8 miliardy dávek pro tyto účely;
- Posílit pandemickou připravenost tím, že
 - Zaktivizuje svůj nedávno zřízený orgán HERA (Health Emergency Preparedness and Response Authority), a

Obr. 5 - Situace v jednotlivých regionech z hlediska počtu onemocněných vztážených na 100 tis. obyvatel (zdroj: NYT, 2021)⁷

- prostřednictvím tohoto úřadu zefektivní identifikaci a řešení možných zdravotních hrozeb v budoucnosti. EU pro tyto účely vyčlenila ze svého rozpočtu 50 miliard EUR, které hodlá investovat do roku 2027.

Situaci současného stavu pandemie **COVID-19 ve světě** lze ilustrovat celkovým počtem nakažených osob, počtem těch, kteří se vyléčili a nakonec těch, kteří infekci podlehli. Ke dni 7. 10. 2021 byl počet zotavených osob na úrovni kolem 214,45 mil. Časový průběh zbývajících dvou parametrů je na obr. 3 a obr. 4.²

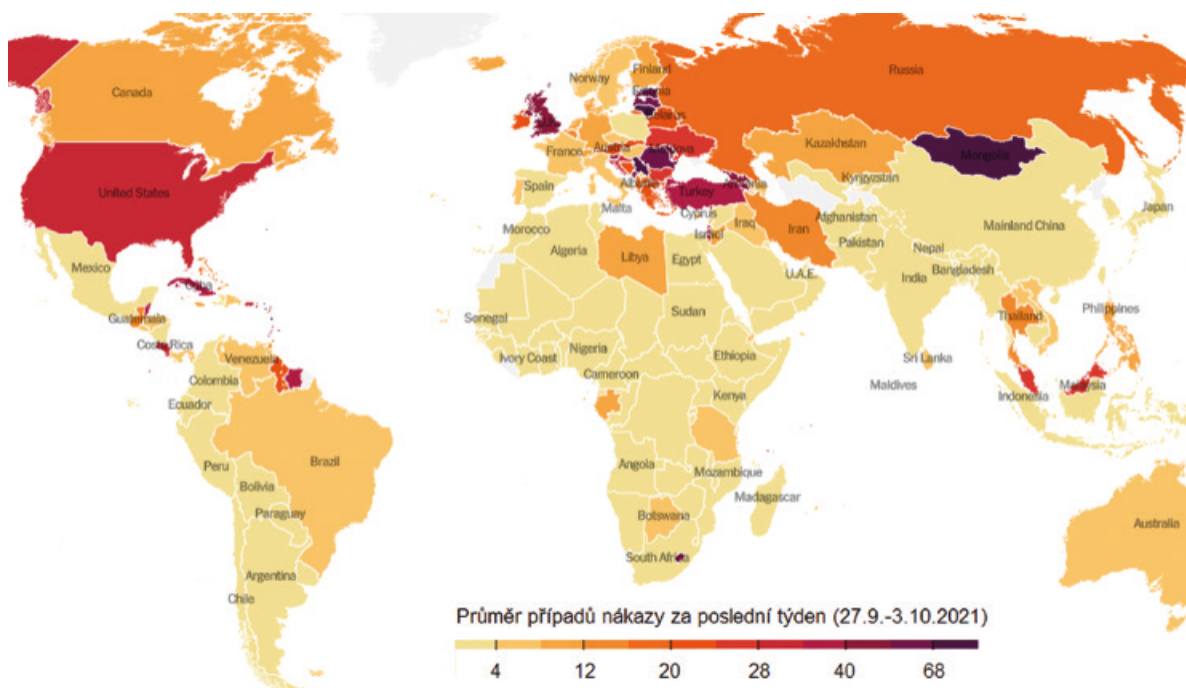
Tab. 1 - Pořadí nejvíce postižených zemí z hlediska celkového počtu nakažených osob a počtu postižených osob vztážených na 100 tis. obyvatel (zdroj: Worldometer, 2021)²

Pořadí zemí podle celkového počtu dosud nakažených osob		Pořadí zemí podle počtu nakažených osob na 100 tis.	
USA	45 021 267	Černá Hora	213 655
Indie	33 915 569	Bahrajn	155 094
Brazílie	21 532 558	Česká republika	158 093
UK	8 046 339	Gruzie	157 322
Rusko	7 690 110	Slovinsko	143 915
Turecko	7 357 336	Izrael	139 499
Francie	7 043 316	USA	135 013

Toto grafické znázornění časového průběhu počtu onemocněných osob za den v originálním provedení² umožňuje získat hodnoty za libovolný den tak, jak je to na obr. 3 uvedeno k datu 25. 4. 2021. Na dalším obrázku, obr. 4, je prezentována situace průběhu počtu lidí, kteří pandemii COVID-19 podlehli. Přitom, kvůli názornějšímu průběhu, je použita spojitá křivka představující 7denní průměr tohoto parametru.

O tom, jak vypadají poměry související s pandemií COVID-19 v různých částech světa, vypovídají časové průběhy počtu infikovaných osob na 100 tis. obyvatel ilustrované na obr. 5. Je vidět, že koronavirus celkově nejvíce zasáhl zejména USA. Mimochodem pro srovnání, na základě údajů z 8. 10. 2021 bylo v ČR zaznamenáno celkem 1 698 061 případů onemocnění, 30 496 úmrtí na COVID-19 s tím, že 1 657 480 nakažených osob se vyléčilo. Přitom denní průměr za posledních 7 dní byl u nás 796 nakažených (7 na 100 tis. obyvatel) a 5 mrtvých, tj. 0,05 na 100 tis. obyvatel.

Ve světě se situace neustále mění, ale jsou země, kde problémy přetrvávají a denní stav nových denních případů, jakož i zemřelých, je dosti alarmující, což plyne i z údajů zpracovaných v grafické podobě (obr. 5) nebo z hodnot nejvíce postižených zemí, které jsou z hlediska nakažených a zemřelých uvedeny v tab. 1.

Obr. 6 - Přehled nákazy COVID-19 ve světě vztažený na 100 tis. obyvatel (zdroj: NYT, 2021)⁷

Názornou představu o současné koronavirové situaci ve světě lze získat z přehledu počtu nakažených osob v jednotlivých zemích (obr. 6). Zde je však nutno mít na paměti, že ne všechny údaje jsou stejně spolehlivé, zejména pokud jde o některé rozvojové země, kde intenzita testování je podstatně menší a v některých autoritářských režimech není jisté, zda poskytnutá data odpovídají skutečnosti.

DOPADY PANDEMIE NA NÁVYKOVÉ LÁTKY A JEJICH UŽÍVÁNÍ

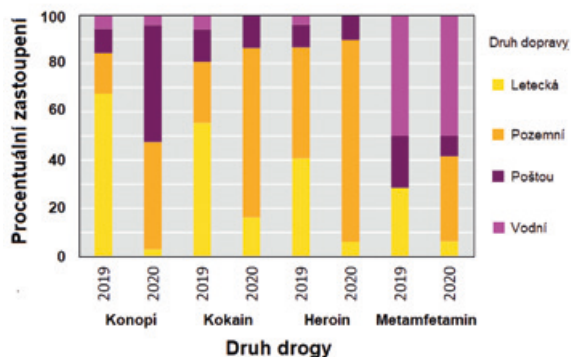
Analýzami a hodnocením situace **dopadů pandemie COVID-19** na život obyvatel a společenské a ekonomické dění v mezinárodním kontextu se v souvislosti s drogami zabývají zejména takové významné instituce a organizace, jakými jsou UNODC (Úřad OSN pro drogy a kriminalitu), WHO (Světová zdravotnická organizace) a EMCDDA (Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost).

Úřad UNODC sídlí ve Vídni a má celosvětovou působnost.⁸ Tento úřad představuje globálního lídra v boji proti nelegálním drogám a mezinárodnímu zločinu, přičemž je navíc zodpovědný za im-

plementaci programu OSN v boji proti terorismu. Podle jednoho z posledních dokumentů UNODC *World Drug Report 2021*⁸ byl v poslední době zaznamenán růst jak počtu uživatelů drog, tak i působnost narkotik, kde zvláště mladí lidé podceňují dlouhodobé negativní důsledky spojené s jejich užíváním. Kvůli pandemii se podle UNODC za poslední roky nejvíce zvýšil počet lidí, kteří berou marihuanu a sedativa.

Zpráva UNODC uvádí, že užívání drog je obecně na vzestupu, bere je zhruba 275 milionů lidí na celém světě, což představuje více než 3 % celosvětové populace, přičemž přes 36 milionů lidí trpí nemocemi spojenými s dlouhodobým užíváním omamných látek. Odborníci odhadují, že nitrožilně bere drogy 11 milionů lidí, polovina z nich vykazuje syndromy žloutenky typu C.

Dokument rovněž zdůrazňuje, že se změnilo vnímání drog, neboť je uživatelé často podceňují, což přímo vede k následné závislosti nebo zdravotním komplikacím. Podle UNODC je proto v tomto směru nadmíru důležitá osvětová činnost a adekvátní komunikace s veřejností. Zároveň je ale s každým rokem dostupnější léčba drogové závislosti,

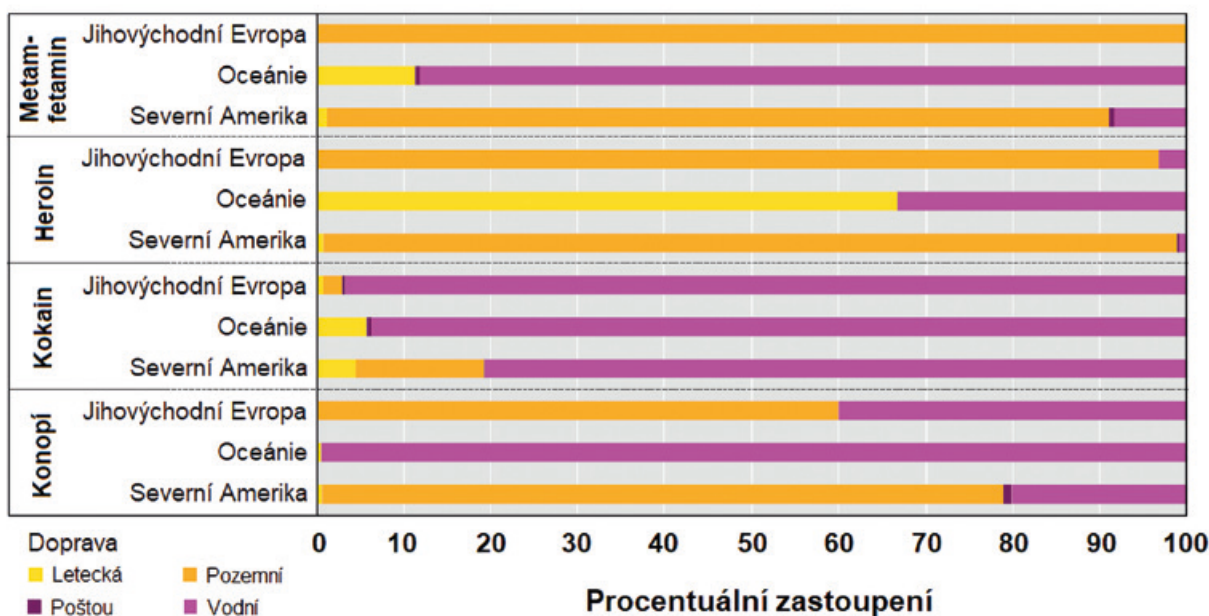
Obr. 7 - Distribuce záchytnů malého množství hlavních drog v závislosti na typu dopravy (zdroj: UNODC, 2021).⁸

tedy léků, jako například metadon, které odvykající užívají a které jim pomáhají odvyknout si od této závislosti.

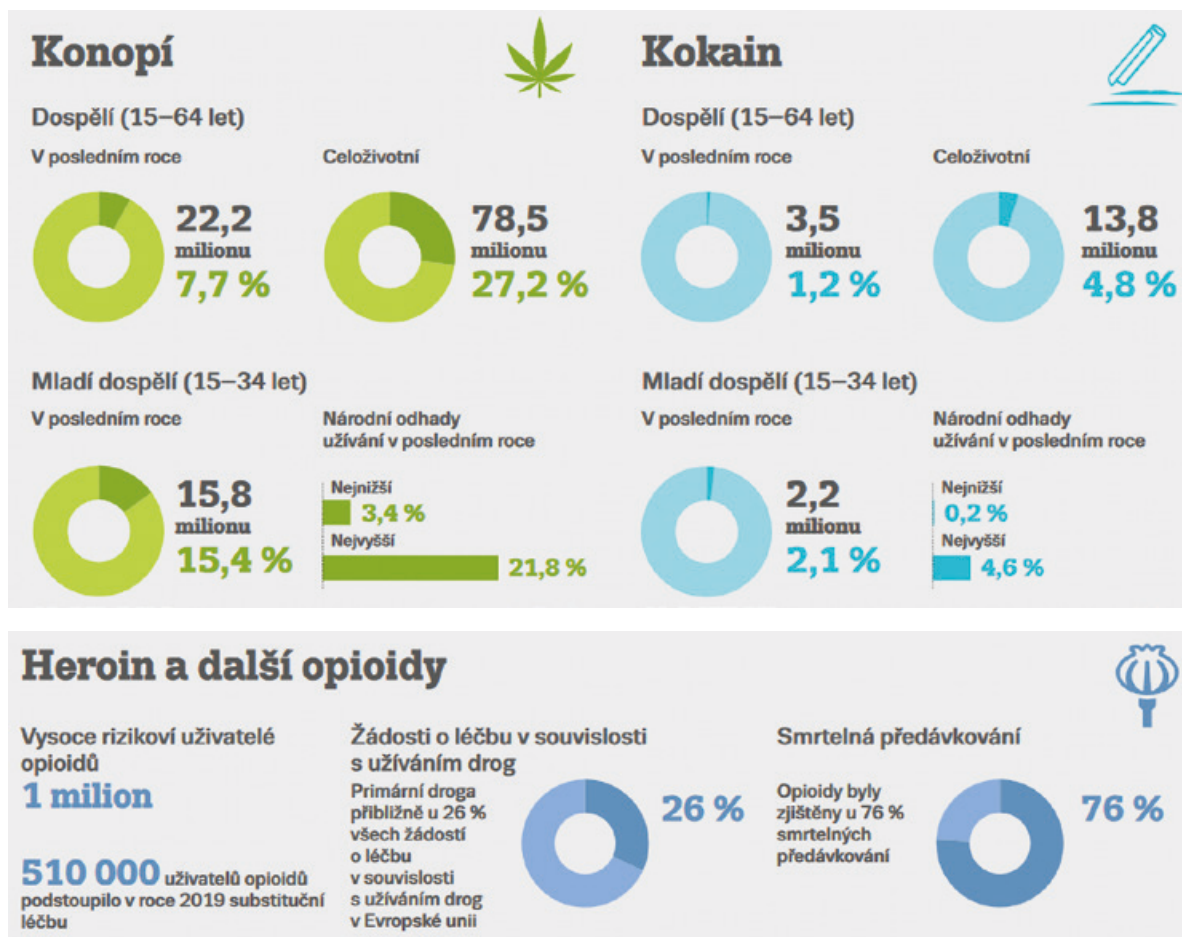
UNODC se snaží vzdělávat a informovat lidi na celém světě přístupnou formou o nebezpečích zneužívání drog a posilovat mezinárodní akce proti nedovolené výrobě drog a obchodování s nimi, jakož i trestné činnosti s tím související. K dosažení těchto cílů zahájila UNODC řadu iniciativ, včetně alternativ v oblasti pěstování nedovolených drogových plodin, monitorování nedovolených plodin a provádění projektů proti praní špinavých peněz.

Úřad UNODC došel ke zjištění, že za posledních 24 let se účinnost konopí v některých částech světa zvýšila až čtyřikrát, přestože procento dospívajících, kteří drogu vnímali jako škodlivou, kleslo až o 40 procent, a to navzdory důkazům, že užívání konopí je spojeno s řadou zdravotních a jiných potíží či onemocnění, zejména mezi pravidelnými dlouhodobými uživateli. Nižší vnímání rizik užívání drog je spojeno s vyšší mírou jejich užívání, přičemž UNODC ve své zprávě vydané v tomto roce zdůrazňuje potřebu uzavřít propast mezi vnímáním a realitou s cílem vzdělávat mladé lidi a chránit veřejné zdraví. Většina zemí navíc během pandemie zaznamenala nárůst užívání konopí. V průzkumech mezi zdravotníky v 77 zemích 42 procent uvedlo, že se užívání konopí zvýšilo.

Pro Evropu jsou důležité aktivity monitorovacího centra, které svou činnost řídí z Lisabonu. Jedna z posledních studií **Evropského monitorovacího centra**, *European drug report 2021*,⁹ ilustruje, jak se trh s drogami postupně přizpůsobuje změnám způsobených pandemií COVID-19. Obchodníci s drogami se dokáží operativně přizpůsobit cestovním omezením a uzavíráním hranic. Dochá-

Obr. 8 - Distribuce některých zadržovaných drog jako průměr v procentech v letech 2016-2019 (zdroj: UNODC, 2021).⁸

Obr. 9 - Orientační přehled - odhady užívání drog v EU (zdroj: EMCDDA, 2021).⁹

zí ke změnám v trasách a způsobech obchodování s drogami, přičemž pašeráci častěji využívají lodní kontejnery a komerční přepravu, méně se spoléhají na individuální kurýry. Pěstování konopí a produkce syntetických drog se v EU jeví ve srovnání s obdobím před pandemií stabilní, přičemž nebyl zaznamenán žádný pokles v odhalování výrobních míst. Ačkoli byly během nouzového stavu narušeny pouliční maloobchodní trhy s drogami a byly hlášený lokální případy nedostatku drog, jejich prodejci i nakupující se přizpůsobili tak, že začali používat šifrované zprávy, sociální sítě, on-line zdroje a poštovní a doručovací služby. To naznačuje, že dlouhodobým dopadem pandemie by mohla být další digitalizace trhů s drogami.

Výroba drog v nelegálních laboratořích na místní úrovni do značné míry závisí na přísunu potřebných surovin. Tak např. v Praze úřady zana-

menaly v poslední době nedostatek heroínu, zatímco na druhé straně u marihuany nabídka vzrostla.¹⁰ Opatření proti šíření koronaviru COVID-19 mají různé dopady. Patří mezi ně i to, že se utlumil prodej nelegálních drog. V krizi se obchodníci více zaměřují na zásilkové služby a prodej přes internet.

Ukázalo se, že na začátku boje s pandemií klesl **zájem spotřebitelů** o látky obvykle spojené s rekreačním užíváním v prostředí nočního života (např. MDMA), protože lidé zůstávali doma. Analýza vzorků odpadních vod (k dispozici pro některá evropská města) však naznačuje, že v létě 2020 se míra užívání většiny drog vrátila zpět na původní úroveň poté, co přestala platit omezení pohybu, cestování a společenských setkání. Mezi znepokojivé trendy spojené s pandemií patří známky možného nárůstu dostupnosti a užívání „cracku“ v některých zemích.

Pokud jde o spotřebu drog, dostupná data naznačují, a to i přes určitá snížení hlášená během počátečního pandemického období, že se v mnoha případech intenzita užívání drog v podstatě vrátila na úroveň předchozího období. Souvisí to i se zmírněním sociálního distancování, které poznamenalo především letní období.

Obchodování s různými drogami bylo v různé míře ovlivněno omezeními v cestování a uzavíráním hranic s cílem zabránit šíření COVID-19. Zde se projevují určité rozdíly v závislosti na jednotlivých drogách. Heroin se většinou obchoduje po souši, často spolu s legálním nákladem, zatímco kokain se převážně přepravuje po moři, a to i pomocí nekomerčních plavidel, jako jsou specializované lodě a jachty. Se syntetickými drogami se obvykle obchoduje letecky, přičemž se mnohé látky do některých zemí dostávají ve velkém, což provádějí letečtí kurýři pomocí tělesných balíčků nebo ukrýváním drog v osobním zavazadle. Při této příležitosti je namístě zmínit se o významu detektorů nebo jiných prostředků sloužících k odhalení takového kontrabandu. Největší dopad na obchodování s drogami lze očekávat v zemích, kde je velká část drog dopravována leteckými prostředky.

Vzhledem k téměř všeobecným **omezením dopravy** uvaleným na letecký provoz byla dodávka drog letecky zcela narušena, ale v poslední době s částečným obnovením tohoto způsobu transportu lze očekávat návrat dřívějších praktik v sofistikovanější formě. Každopádně lze ze statistiky UNODC vysledovat určité změny, k nimž v transportu jednotlivých drog došlo v letech 2019 a 2020 (obr. 7).

Zatímco v přepravě drog různými cestami došlo k podstatným změnám, pokud jde o jednotlivé regiony, tam se předpokládá, že situace související se zabavenými drogami se disproportčně příliš nezmění ani v blízké budoucnosti a vrátí se opět k období před rokem 2019. Průměrné zastoupení zachycení některých specifických drog v předpandemickém období je ilustrováno na obr. 8.

Prevalence a trendy v **užívání drog** v Evropě zahrnují širší škálu látek (EMCDDA, 2021). U uživatelů drog je konzumace několika různých drog zároveň běžná, ovšem obtížně měřitelná. Nejčastěji užívanou drogou je konopí – prevalence užívání je přibližně pětikrát vyšší než v případě jiných látek. Zatímco užívání heroinu a dalších opioidů zůstává poměrně ojedinělé, tyto drogy jsou stále nejčastěji spojovány se škodlivějšími formami užívání, včetně injekčního. Rozsah užívání stimulancií a druhů, které jsou nejčastější, se v jednotlivých zemích liší a přibývá důkazů o tom, že by mohlo dojít k nárůstu injekčního užívání stimulancií. Drogy užívají všeobecně více muži, kteří se často vyznačují intenzivnějším nebo pravidelnějším užíváním. Pro hrubý odhad zastoupení některých typických drog v Evropě poslouží obr. 9.

Pandemie covidu-19 neomezila množství drog, které se pašují do Evropy. Kvůli omezení letecké dopravy se však pašeráci nyní soustředí hlavně na přepravu drog na lodích. Omezující opatření měla na začátku pandemických opatření pozitivní dopad na kriminalitu obecně, avšak násilí spojené s drogami začalo postupně přibývat a byly zaznamenány také místní konflikty spojené s distribucí drog. Logistika obchodování s drogami byla nejvíce ovlivněna v souvislosti s jejich přepravou mezi jednotlivými zeměmi a regiony ve velkých množstvích kvůli zavedení přísnějších kontrol na hranicích, přístavech a zejména na letištích, kde se navíc projevilo radikální omezení letecké dopravy. V řadě obchodování, dodávek a distribuce byla přijata strategie k překonání zavedených omezení. Proto pašerácké skupiny přijaly inovovanou koncepci, kterou se snažily přizpůsobit přepravu, distribuci a prodej drog novým podmínkám. Data z poslední doby ukazují nárůst používání tzv. darknetu, tj. běžně nedostupných internetových sítí. Darknet lze považovat za jakési podsvětí internetu. Obdobně jako v reálném světě existuje podsvětí charakterizované ilegálními aktivitami, i část internetu se skrývá kdesi hluboko v podsvětí nepřístupném běžnému uživateli. Tento prodej

je realizován tak, aby nebyl dostupný na běžných vyhledávacích. To zajistí anonymitu jak prodávajících, tak i kupujících, kteří jsou potom jen těžko vysledovatelní. Přitom veškeré transakce a platby probíhají anonymně.

ZÁVĚR

Od začátku roku 2020 má pandemie COVID-19 dramatický dopad na to, jak žijeme. Státy v podstatě na celém světě zavedly bezprecedentní opatření k ochraně veřejného zdraví a bezpečnosti obyvatelstva. Vše související s drogami, včetně dodávek drog, spotřeby a souvisejících škod, bylo také touto krizí silně zasaženo. Závěry tohoto předběžného hodnocení ukazují na nové vývojové trendy, které dále vyžadují výzkum a pečlivé sledování. V budoucnu bude zapotřebí věnovat velkou pozornost psychologickým a socioekonomickým dopadům pandemie, jakož i zohlednit dlouhodobější změny užívání nelegálních drog a rizika chování širší populace. Kromě toho bude posun k většímu využívání online platform, a to jak pro zásobování drogami na maloobchodní úrovni, tak také pro zvládání problémů s drogami, nepochybně přetrvávat i mimo pandemii. To bude pravděpodobně vyžadovat inovace v monitorovacích a výzkumných metodách v drogové oblasti. Nakonec, navzdory své vypovídací hodnotě, rychlé hodnocení nastalé situace zvýraznilo nedostatky (reprezentativních) údajů stejně jako některá omezení ve sběru dat.

V důsledku pandemie COVID-19 přijaly národní vlády ve většině zemí řadu omezujících opatření ke zpomalení šíření viru. Některá zavedená opatření měla dopad i na dodavatelské řetězce drog. Značná část zemí přijala určitý stupeň omezení na hranicích u všech tří způsobů dopravy: letecké, pozemní a vodní. Zvýšená přítomnost orgánů činných v trestním řízení v klíčových oblastech a častější kontroly vedly k mnoha malým záchytům drog.

Pandemie COVID-19 měla dopad na orgány činné v trestním řízení a dodržování operativně

zavedených opatření pro ochranu obyvatelstva před nákazou koronavirem. Částečný přesun operativního zaměření na policii dočasně snížil dostupnost personálu k provádění vyšetřovacích a zpravodajských prací u skupin zapojených do závažného a organizovaného zločinu. I přes dočasný pokles mezinárodní výměny informací většina zemí EU i nadále pokračuje ve vyšetřování trestné činnosti vysoce rizikových a nebezpečných kriminálních skupin.

Když se uvolní omezení týkající se COVID-19, bude zřejmé, že se metody zločinu používané v období před COVID-19 změní. Jako producenti drog, překupníci a distributoři překonávají obtíže, které pandemie přináší, například vymyšlením nových modů operandi, používáním nových cest nebo přesunem podnikání do online prostředí, musí se bezpečnostní složky přizpůsobit novým výzvám. „Nové normální“ operační prostředí, i když má za následek výzvy pro orgány činné v trestním řízení, také poskytne příležitosti posílit vyšetřování závažné a organizované trestné činnosti. Četnost výměny informací se však od té doby vrátila na normální úroveň, jaká byla před pandemií. Snížil se také počet sdělení souvisejících s aktivitami obchodování s drogami.

Evropská zpráva o drogách za rok 2020 zdůrazňuje nebezpečí, která představuje výroba nelegálních drog a obchodování s nimi pro zdraví a bezpečnost občanů EU. Provozování lukrativních drogových trhů organizovanými zločineckými skupinami, rekordní množství zabaveného kokainu a vysoký objem zabaveného heroinu upozorňují na přetrvávající hrozbu, kterou představují pachatelé trestné činnosti využívající dodavatelské řetězce, přepravní trasy a velké přístavy pro přepravu drog. Zvýšená dostupnost všech typů nelegálních drog zhoršuje zdravotní rizika. Nová agenda a protidrogový akční plán EU na období 2021–2025 poskytují politický a strategický rámec pro účinné a komplexní řešení problémů v oblasti bezpečnosti a veřejného zdraví souvisejících s drogami tím, že využívají všechny významné nástro-

je na místní, vnitrostátní, unijní a mezinárodní úrovni.“

Podle vyjádření ředitele agentury EMCDDA¹¹, pandemie COVID-19 má bezprostřední a rušivý dopad na užívání drog, maloobchodní dodávky a služby a zdůraznila zvláštní potřeby lidí, kteří užívají drogy. I když posoudit dlouhodobý dopad pandemie nás teprve čeká, v krátkodobém horizontu si již nyní všímáme takových změn, jako je větší zájem o využívání digitálních technologií na trhu s drogami a inovace v oblasti léčby drogové závislosti pomocí elektronických a mobilních technologií. Musíme však mít na paměti, že vzhledem k tomu, že se dostávají hospodářské dopady krize, mohou být některé z našich komunit zranitelnější vůči drogovým problémům a zapojení do trhu s drogami, což vytváří větší tlak na naše již tak přetížené služby. Je proto nezbytné urychleně identifikovat a řešit nové hrozby, které mohou vyplývat z této rychle se vyvíjející situace.

Policejní akademie ČR v Praze (PA ČR) vede v současnosti výzkumný projekt „**Prvková charakterizace mikrostop a omamných psychotropních látek jadernými analytickými metodami (VI20192022162) VI3VS/797**“ realizovaný v rámci programu bezpečnostního výzkumu MV ČR. Na projektu tým PA ČR spolupracuje s Ústavem jaderné fyziky AV ČR v Řeži (ÚJF), kde využívá sofistikované přístrojové vybavení pro měření vzorků metodou neutronové aktivační analýzy (tj. vzorky se ozařují na reaktoru). Tato metoda je velice citlivá a umožňuje na základě prvkového složení vzorku drogy stanovit její vlastnosti do té míry, že je možné rozlišit původ drog pomocí stopové přítomnosti některých charakteristických prvků v jejím obsahu. ÚJF v Řeži disponuje potřebnou akreditací a povolením pro manipulaci s drogami a dalšími omamnými látkami. Vzhledem k unikátnímu zdroji ozáření (reaktor) a spektrometrickému vybavení ÚJF lze analyzovat tyto látky na nejvyšší možné úrovni, kterou se jiná pracoviště u nás nemohou prokázat. Metodiku analýzy je možné modifikovat

v souladu s požadavky na zjištění přítomnosti, resp. koncentrace i těch nejméně zastoupených prvků v daném vzorku. Výzkumný tým PA ČR ve spolupráci s ÚJF by při řešení tohoto vědeckého projektu rád úzce spolupracoval s Národní protidrogovou centrálou (NPC) a tuto případnou spolupráci zaměřil tak, aby i NPC mohla z těch analýz významně profitovat. Pro potřeby NPC lze i zajistit proměření i jiných případných vzorků, o které projeví zájem.

Dedikace:

Článek byl podpořen a připraven v rámci řešení výzkumného projektu č. VI20192022162 MV ČR „Prvková charakterizace mikrostop a omamných a psychotropních látek jadernými analytickými metodami“.

Dedication:

The paper was supported and prepared within the research of the research project No. VI20192022162 of the Ministry of the Interior of the Czech Republic “Elemental characterization of microtraces and narcotic and psychoactive substances by nuclear analytical methods”.

Corresponding Author:

PhDr. Jan Paďourek, e-mail: j.padourek@polac.cz, Policejní akademie ČR v Praze, Lhotecká 559/7, 143 01 Praha 4.

Abstract:

The COVID-19 pandemic affected the whole world, causing a number of problems to which all countries had to respond in order to minimize its impact and further spread. The affected areas covered virtually all spheres of society, including the restriction or suspension of many routine activities and undertakings. Since the pandemic had very significant consequences

on work and the free movement of the people, as well as on passenger or freight transport, its impact was also reflected in the changed situation with respect to the production, smuggling and use of all narcotics. The article thoroughly analyses some specific problems caused by this pandemic, with special emphasis on its impacts, which gradually began to manifest in the pandemic period, and which are directly or indirectly related to security aspects especially organized crime. In this context, the importance of the analysis of captured drug samples aimed at their detection and identification is discussed, which, among other things, makes it possible to

obtain information on the production technology of these substances and their precursors, including their countries or regions of origin (see the research task carried out at the Police Academy of the Czech Republic in Prague „Elemental characterization of microscopes and narcotic and psychotropic substances by nuclear analytical methods“).

Key words:

COVID-19, pandemic, drugs, smuggling, seizure, detection and identification, smuggling, drug consumption, nuclear analytical methods.

LITERATURA:

- 1) GUITTA, Olivier, More Proof of the Wuhan Lab Leak Theory, Akhbar al-Aan TV, 8.10. 2021. Dostupné z <https://preview.mailerlite.com/b5n4t2/1792765664138626320/b2h0/>. (accessed Oct. 8, 2021)
- 2) Worldometer, 2021. COVID-19 coronavirus pandemic. Worldometer. Dostupné z <https://www.worldometers.info/coronavirus/> (accessed Oct. 8, 2021)
- 3) MZ ČR, 2021. COVID-19: Přehled aktuální situace v ČR. MZ ČR ke dni 3. 10. 2021. Online. Dostupné z <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19> (accessed Oct. 4, 2021)
- 4) ÚZIS ČR, 2021. COVID-19 byl vloni druhou nejčastější příčinou smrti. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 30.6.2021. Dostupné z <https://www.uzis.cz/index.php?pg=aktuality&aid=8506> (accessed Oct. 8, 2021)
- 5) VČR, 2021. Evropský trh s drogami se přizpůsobuje změnám vyvolaným pandemií. Informace pro média, 9.6.2021. Dostupné z <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/media/evropsky-trh-s-drogami-se-prizpusobuje-zmenam-vyvolanym-pandemii--ukazuje-nova-zprava-emcdda--189011/> (accessed Oct. 4, 2021).
- 6) EU, 2021. Vaccinating Europe and the world. European Commission, Brussels, 15 September 2021. ISBN 978-92-76-41383-7. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_21_4722 (accessed Oct. 11, 2021)
- 7) NYT, 2021. New York Times, 7.10.2021. Dostupné z https://www.nytimes.com/interactive/2021/world/covid-cases.html?collectionName=Maps%20and%20Trackers&label=Maps%20and%20Trackers&module=hub_Band&pageType=LegacyCollection®ion=inline&template=storyline_band_recirc (accessed Oct. 8, 2021).
- 8) UNODC, 2021. World drug report 2021. UNODC, Vienna, 2021. Online (8.10.2021): Dostupné z <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/wdr2021.html> (accessed Oct. 8, 2021).
- 9) EMCDDA, 2021. European drug report 2021: Trends and developments. The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. EMCDDA, Lisbon, June 2021.: Dostupné z www.emcdda.europa.eu (accessed Oct. 8, 2021).
- 10) SEZNAM, 2020. Uzavřené hranice přidusily výrobu drog. Seznam Zprávy, 19.4.2020. Dostupné z <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/uzavrene-hranice-privdusily-vyrobu-drog-nejde-pasovat-suroviny-na-pervitin-100770> (accessed Oct. 8, 2021).
- 11) TZ, 2020. Tisková zpráva agentury EU pro drogy v Lisabonu. Evropská zpráva o drogách 2020, EMCDDA. Dostupné z https://www.emcdda.europa.eu/system/files/attachments/13242/HighlightsEDR2020_CS_Final_web.pdf (accessed Oct. 8, 2021).

PŘÍPAD MRTVÉHO STUDENTA

THE CASE OF THE DEAD STUDENT

PAVEL MRZENA

Police of The Czech Republic, Criminal Police and Investigation Service, Tábor

Abstrakt: Článek se zabývá smrtí mladého člověka, studenta, který na základě svého nerozvážného chování a shodou nešťastných okolností zemřel v důsledku předávkování léky na lékařský předpis. Na uvedeném případě je pak zřetelně vidět vývoj a nálada společnosti, zejména mezi mládeží, a neomezené možnosti získávání drog a jiných návykových látek, které v důsledku nekontrolované konzumace vedou až k podání smrtícího koktejlu, který má za následek smrt.

Klíčová slova:

student; léčiva; Tramal; Rivotril; internetové připojení; e-mailová komunikace; pošta

ZAČÁTEK PROVĚŘOVÁNÍ

V prosinci roku 2019 získalo Oddělení obecné kriminality v Táboře v rámci ranní pondělní konference ředitele Územního odboru informací o náhlém úmrtí mladého člověka na jednom táborském sídlišti. Mělo se jednat o 17letého T. B., studenta gymnázia z Prahy 8. Při bližším získávání informací bylo zjištěno, že se jedná o případ, který mezi zdravotníky ZZS, kteří byla na místě úmrtí, včetně zasahujícího lékaře, který shodou okolností zastával v té době vysokou pozici v rámci ZZS Jihočeské kraje, nevzbudil žádné podezření na možné protiprávní jednání a na místo smrti takto mladého člověka Policii ČR nepřizvali, ani ji jinak neinformovali.

Ke smrti mladistvého T.B. došlo pravděpodobně v sobotu nad ránem 14.12. 2019 poté, co se vrátil z maturitního plesu, který probíhal v hotelu Palcát v Táboře, kam odešel v pátek dne 13.12. 2019 po svém návratu ze školy z Prahy. ZZS byla na místo úmrtí přivolána v sobotu, dne 14.12. 2019 v době 10.53 hodin, a na místo dorazila v čase 11.01 hodin. Poté na místo přijel i lékař ZZS. Policie ČR

se k informaci o náhlém úmrtí „dostala“ až ve večerních hodinách dne 14.12. 2019 v době okolo osmé hodiny, a to čistě jen náhodou, kdy se po sociálních sítích začala šířit zpráva o náhlém úmrtí mladistvého T.B. Na celou věc zareagoval vedoucí OOP Tábor, který vyslal policejní hlídku prověřit uvedené informace.

Na základě provedeného prvotního šetření hlídky obvodního oddělení Tábor bylo zjištěno, že po příjezdu na místo posádka ZZS zjistila, že tělo jeví známky posmrtné ztuhlosti, bylo promodralé, obličej pokrytý zvratky a na ruce známky vpichů. Přítomný lékař nařídil zdravotní pitvu. Následně podal k věci vysvětlení, ve kterém uvedl následující: na místě neshledal žádné známky cizího zavinění nebo jiné podezřelé skutečnosti nasvědčující podezření ze spáchání protiprávního jednání. Z tohoto důvodu a dále pak z důvodu toho, že nemá ohlašovací povinnost, nevyrozuměl o věci Policii ČR.

Vzhledem k těmto skutečnostem se začalo celou věcí zabývat Oddělení obecné kriminality Tábor, policisté zaměřeni na linii Toxi. Kriminalisté se vydali do bytu zemřelého, kde došlo

Obr. 1 - Pohled na veškeré nalezené léky v pokoji mladistvého (zdroj: Policie ČR).

k prohlídce pokoje zemřelého mladistvého se souhlasem a za účasti obou rodičů. Na místě byla pořízena i fotografická dokumentace a rodiče pak pro potřebu policie vydali větší množství léků, které našli v osobních věcech svého zemřelého syna. Celá věc se odehrávala stále ještě v tzv. prověřování, tedy před zahájením úkonů trestního řízení.

Seznam léků, které se nacházely v pokoji zemřelého mladistvého a které rodiče vydali pro potřeby Policie ČR:

- injekční stříkačka zn Chirana 3ml s modrým písmem s nasazenou jehlou se zbytky tekutiny,
- skleněná lahvička Tramal kapky 96ml v originální papírové krabici s obsahem tekutiny, šarže 000421,
- papírová krabice léku Tramal Retard tablety 100mg s jedním prázdným blistrem od tablet, šarže 371N01,
- papírová krabice léku Xanax SR 1mg s prázdným blistrem od tablet, šarže CN9494,
- prázdná sklenička tablet Rivotril 2mg v originální papírové krabici, šarže E1694E1,
- prázdná papírová krabice od tablet Rivotril 2mg s chybějící částí s uvedením šarže,
- plastová lahvička léku Omeperazol Stada 20mg s obsahem tablet, šarže 60305,
- 1 ks prázdný blister od tablet léku Codein 30mg, šarže 3051118,
- 2 ks blisterů léku Aulin 100mg s obsahem tablet (celkem 21 tablet), šarže 1604,
- 2 ks blisteru léku Xyzal 5mg s obsahem tablet (celkem 19 tablet), šarže 234162,
- 1 ks blisteru léku Sirdalud 2mg s obsahem tablet (celkem 8 tablet), šarže K1005,
- 1 ks části blisteru léku Ambrosol 30mg s obsahem tablet (celkem 3 tablety),
- 1 ks prázdný blister léku Quetiapin Mylan 25 mg,
- 1 ks prázdný blister léku Prolacton s obsahem tablet (celkem 4 tablety), šarže 811802,
- příbalové letáky k lékům v seznamu - Tramal, Rivotril, Xanax.

Obr. 2 - Fotografie školních pomůcek a léků s injekční stříkačkou (zdroj: Policie ČR).

PŘÍČINA SMRTI

Vzhledem k věku zemřelého a podezření na zneužívání léků či drog zahájil policejní orgán OOK SKPV Tábor úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání přečinu usmrcení z nedbalosti podle §143 odst. 1 trestního zákoníku.

Podle ustanovení § 105 odstavce 1, 4 trestního řádu byl vyšetřovatelem OOK SKPV Tábor přibrán znalec ze soudně lékařského oddělení Nemocnice České Budějovice, a.s. k podání znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, v uvedené trestní věci poškozeného mladistvého. Dále bylo vyžádáno toxikologické vyšetření z biologického materiálu (krve) zemřelého, aby mohla být zjištěna přítomnost toxikologicky významných látek.

Následným toxikologickým vyšetřením provedeným v rámci pitvy byla v těle zemřelého zjištěna přítomnost benzodiazepinu a tramadolu.

Ze znaleckého posudku pak jednoznačně vyplynulo, že příčinou smrti mladistvého studenta byla otrava léky, zejména pak toxická koncentrace tra-

madolu, trazodonu a alprazolamu. Byly zjištěny injekční vpichy, v pravé loketní jamce, jeden na hraně zápěstí, na hřbetu pravé ruky a několik v levé loketní jamce. Tyto injekční vpichy byly čerstvé, stáří nejvýše 24 hodin před smrtí. Při pitvě bylo dále zjištěno, že poškozený měl kulatobuněčný infiltrát v srdečním svalu, který se nalézá u osob zneužívajících návykové látky, zejména opiody.

Souběžně bylo prováděno šetření v místě studia poškozeného, tedy v Praze, v domově mládeže, kde bylo zjištěno od spolužáků, že poškozený T.B. užíval před spaním pravidelně jednu až tři tablety léků, které mu údajně pomáhaly usnout.

Dále bylo zjištěno, že poškozený byl pacientem Institutu neuropsychiatrické péče v Praze 8, kde bylo ošetřující lékařkou konstatováno, že T.B. je jejich dlouhodobým pacientem s diagnózou depresivní porucha a pocity derealizace a depersonalizace, přičemž na uvedenou problematiku užívá předepsanou medikaci. Nicméně ze zprávy vyplynulo, že na poškozeného by neměly mít nijak omezující vliv, zejména při školní docházce.

V celém případě, pak bylo provedeno ze strany kriminalistů komplexní šetření ke všem nalezeným lékům a bylo zjištěno, že účinnou látku tramadol obsahují kapky Tramal a tablety Tramal Retard, látku alprazolam tablety XANAX SR, které byly nalezeny v pokoji zemřelého, účinnou látku sertralin obsahuje lék Asentra a látku trazodon lék Trittico, které zemřelý užíval na základě lékařského předpisu ošetřující lékařky.

Vzhledem k tomu, že provedeným šetřením nebyla zjištěna účast další osoby na úmrtí T.B., ke kterému došlo v důsledku užití kombinace léčiv, které užíval v souvislosti s psychiatrickou léčbou s léky, které si sám obstarával bez lékařské indikace za účelem jejich zneužití. Užití léku Tramal a nezjištěných tablet večer dne 13.12.2019 doložili i svědci, se kterými byl poškozený na plese. Bez lékařského předpisu pak užíval různé druhy léků.

Pro účast cizí osoby nesvědčí ani okolnosti, za kterých byl zemřelý nalezen otcem a dále pak ani výsledky provedené zdravotní pitvy, tudíž ve věci nebyly naplněny znaky skutkové podstaty přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 trestního zákoníku ani jiného trestného činu.

Na základě všech shora uvedených skutečností pak dne 19. března 2020 rozhodl policejní orgán, vyšetřovatel OOK SKPV Tábor, o odložení věci dle ust. § 159a odst. 1 trestního řádu, neboť ve věci nešlo o podezření ze spáchání trestného činu a nebylo na místě věc vyřídit jinak.

V tuto chvíli by se dalo konstatovat, že případ byl zdárně objasněn a vysvětlen z pohledu tragické události, tedy úmrtí mladého člověka. Opak je však pravdou a policisté se ocitli na začátku dalšího prověřování, především pak ve vztahu k lékům, které si poškozený obstarával bez lékařského předpisu.

DISTRIBUCE LÉKŮ CESTOU ČESKÉ POŠTY

Prověřování se zaměřilo zejména na nalezené útržky poštovních poukázek a komunikaci v notebooku a mobilním telefonu poškozeného. Došlo k zahájení úkonu trestního řízení proti zatím neznámému pachateli, který mladistvému prodal a poskytl léky

na lékařský předpis. Vyhodnocením mobilního telefonu zemřelého T.B. byla mimo jiné zjištěna emailová komunikace právě mezi poškozeným a další osobou. V této komunikaci od 16. 10. 2019 do 12. 12. 2019 T.B. komunikuje s nezjištěnou osobou o prodeji/koupi tablet Rivotrilu a kapek Tramal, kdy se domlouvají na konkrétních lécích, na částkách, na platbě a na způsobu dodání. Nezjištěná osoba posílá mimo jiné dne 5. 12. 2019 v 18:22 hodin T.B. fotografii krabičky léku Tramal, kdy se tato fotografie zcela shodovala s fyzicky zajištěnou krabičkou léku Tramal ve věcech po zemřelém T.B. Nezjištěná osoba pak posílá T.B. své číslo bankovního účtu, na který má poukázat peníze za léky. Účet se shoduje s účtem napsaným na poštovních poukázkách zajištěných ve věcech u zemřelého. T.B. také jednu z těchto poštovních poukázek zaslá dne 5. 12. 2019 v 19:33 hodin ve fotografii nezjištěné osobě emailem, jako potvrzení, že peníze uhradil. Nezjištěná osoba pak posílá dne 11. 12. 2019 v 15:57 hodin e-mailem T.B. fotografii podacího lístku a fotografii balíčku, který mu odesílá.

Balíček byl podle fotografie odeslán dne 12. 12. 2019 v 15:05 hodin, podle později zjištěných skutečností obsahoval nejméně jedno balení léku kapek Tramal. Dále ze zjištěných skutečností vyplývá, že T.B. od nezjištěné osoby zakoupil ještě nejméně jedno balení léku Rivotril. Důsledným prověřením všech těchto informací, byl jako osoba odesílající léky poškozenému ustanoven, jistý **V. D., ročník 1965 ze Žatce**. Kriminalisté pak provedli výslech podezřelého, který se v plném rozsahu k celé věci, tedy k prodeji léku na lékařský předpis doznal. Na základě výpovědi podezřelého a nashromážděných důkazů proti němu, pak bylo vyšetřovatelem OOK SKPV Tábor vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160 odst. 1 trestního řádu pro spáchání **přečinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku**.

Důvody, které vedly obviněného V.D. k prodeji léků na lékařský předpis, byly následující. Z jeho výpovědi vyplynulo, že mu v srpnu 2019

zemřela manželka. Zůstal sám a z důvodu nedostatku finančních prostředků začal prodávat léky, které mu po manželce zůstaly. Potřeboval peníze na zaplacení pohřbu a ocitl se v insolvenční. V takto tíživé finanční situaci si chtěl prodejem léků vypoumoci, aby měl nějaké peníze. Proto podal inzerát na portálu doktoronline.cz a pak už se mu ozval poškozený T.B.

Vzhledem ke všem zjištěným okolnostem však Okresní státní zástupkyně v Táboře rozhodla dle ust. § 307 odst. 3 trestního řádu, o podmíněčném zastavení trestního stíhání obviněného V.D. a stanovila mu zkušební dobu na **12 měsíců**.

ÚŘEDNÍ POVINNOST

V této chvíli už zbývala kriminalistům z Oddělení obecné kriminality v Táboře již jen jedna věc. Z úřední povinnosti byly zahájeny úkony trestního řízení **pro provinění přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu dle ust. § 284 odst. 2 trestního zákoníku**, kterého se dopustil mladistvý zemřelý T.B. tím, že v místě svého bydliště v období od října roku 2019 až do doby své smrti neoprávněně přechovával několik balení léku Rivotril, který obsahuje účinnou látku klonazepam, jež je uveden v příloze č. 7 v Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznámení návykových látek jako látka psychotropní.

Vyšetřovatel pak tuto část případu odložil dle ust. **§ 159a odst. 2** trestního řádu ve spojení s ustanovením **§ 11 odstavce 1 písm. e)** trestního řádu, kdy trestní stíhání je nepřijatelné proti tomu, kdo zemřel.

ZÁVĚR

Co říci závěrem? Jedná se o velice smutný případ zbytečné smrti mladého člověka, který byl velmi nadějným studentem a chtěl se stát právníkem. Jeho život se pak na krátkou, ale osudovou chvíli spojil se životem jiného člověka, který si procházel velmi složitou a těžkou životní situací a ani na chvíli ho nenapadlo, že by prodejem dle jeho názoru zbytečných léků mohl způsobit něčí smrt či k takové situaci dopomoci. Chtělo by se říci, že jistou míru odpovědnosti měli mít a z mého pohledu musí

mít rodiče, ale kontrola téměř dospělého člověka: ve vztahu rodič versus dítě je vždy komplikovaná záležitost. Jistá míra tolerance a svobody je pak v určitém věku znakem důvěry ve správné chování, rozpoznání špatného od dobrého a tím posilování zdravého vztahu v rodině.

Dovolte mi na závěr jistý přírůstek, který asi plně vystihuje pocity obyčejného člověka, policisty a otce: „Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech.“

Konflikt zájmů/Conflict of Interest:

Autor prohlašuje, že v souvislosti s tímto článkem je bez konfliktu zájmů.

Corresponding author:

npor. Mgr. Pavel Mrzena,

e-mail: pavel.mrzena@pcr.cz

Policie České republiky, Služba kriminální policie a vyšetřování, Územní odbor Tábor, Soběslavská 2763, 390 05 Tábor

Abstract:

The article deals with the death of a young person, a student who, due to his reckless behavior and coincidence of unfortunate circumstances, died as a result of an overdose of prescription drugs. In this case, both the development and mood of society can be clearly seen, especially among young people, as well as the unlimited possibilities of obtaining drugs and other addictive substances, which due to uncontrolled consumption lead to the consumption of a deadly cocktail, which results in death.

Keywords:

student; drugs; Tramal; Rivotril; Internet connection; e-mail communication; post office

INTERVIEW S ŘEDITELEM NPC BRIGÁDNÍM GENERÁLEM PHDR. JAKUBEM FRYDRYCHEM

INTERVIEW WITH THE DIRECTOR OF NATIONAL DRUG HQ BRIGADIER GENERAL PHDR. JAKUB FRYDRYCH

BARBORA KUDLÁČKOVÁ

National drug HQ Criminal Police and Investigation Service, Czech Republic

Vážení čtenáři odborného recenzovaného časopisu *Drugs & Forensics Bulletin* Národní protidrogové centrály, v současném XXVII. ročníku časopisu, který se nese v duchu oslav 30. výročí založení Národní protidrogové centrály, Vám přinášíme rozhovor se současným ředitelem NPC, panem generálem Jakubem Frydrychem.

Jak Vám těch téměř 13 let v čele NPC uteklo?

Rychle, stejně jako těch více než dvacet na jednotce, ale to by byla příliš krátká odpověď. Dříve jsem s nadsázkou říkal, že jedinou konstantou současné doby je změna, teď mám pocit, že je to pravda. Čas utekl rychle právě proto, že nás současná doba nenechá ustrnout a nutí nás se adaptovat na stále nové výzvy. Doslova a ve všech oblastech.

Nelitoval jste někdy, že jste nabídku této pozice přijal?

O pozici ředitele jsem požádal jako náměstek ředitele pro výkon v období personální nouze, kdy nám z útvaru do různých řídicích pozic v policii nebo do civilu odešlo sedm kolegů. Tušil jsem, že když to neudělám, může dojít k přerušení kontinuity vedení jednotky a jejího směřování, což velmi pravděpodobně povede k jejímu zániku. Cítil jsem, že to udělat musím,

protože mi na jednotce záleží. Litování svých rozhodnutí nemám úplně v rejstříku. Držím se hesla, že lze dosáhnout všeho, co si člověk předsevzal, pokud tomu odevzdá všechno. Pokud se tak nestane, je to jen jeho chyba.

A je pro Vás tento útvar něčím výjimečný?

V mnoha ohledech. Personálně je obsazován pečlivým výběrem, roli hrají nejen intelektové, výkonnostní a osobnostní předpoklady, ale zejména motivace pracovat právě na této jednotce a ctít její pravidla. Díky dlouhodobé kontinuitě vedení a směřování se NPC vyznačuje vysokou mírou vnitroučtovou kooperativnosti, důvěry a vnímání synergie smyslu naší společné práce, což považuji za nejdůležitější.

Na co nejraději vzpomínáte?

Asi na to, kam se nám postupně podařilo společnými silami útvar posunout. V perso-

Obr. 1 - Fotografie brig. gen PhDr. Jakuba Frydrycha (zdroj: archiv NPC)

nálních kapacitách, vzniku nových pracovišť, mezinárodní spolupráci, úrovni výcviku i dalšího odborného vzdělávání, vztahu s policejními i mimorezortními partnery. Nejvíc mě baví myšlenku rozpracovat, připravit a nakonec realizovat a zhmotnit pomocí výsledku. Baví mě schopní lidé, kteří jenom neplní pokyny, ale přicházejí s nápady a návrhy řešení. V tomto ohledu máme dlouhodobě štěstí.

Jak se v průběhu těch let vyvinul organizovaný zločin a drogový trh?

Došlo k přeskupení vlivu zahraničních kriminálních uskupení na nelegální drogové trhy v České republice, objevily se masivně vietnamské i srbské kriminální skupiny, velkoobjemová produkce metamfetaminu, nové prekurzory, nové psychoaktivní substance, zesílil vliv virtuálního prostředí na nelegální obchodování, na významu nabývají zásilkové služby, kryptoměny. V protidrogové politice došlo k legalizační vlně konopí na americkém kontinentu. Z produkčního pohledu zažíváme historickou nadprodukcí heroínu i kokainu, masivní zájem o metamfetamin. Vše se prostě vyvíjí a jen na nás, jestli se s tím pokusíme držet krok a naučit se čelit novým výzvám.

Čelil jste několika tlakům na změnu organizačního uspořádání a zařazení Národní protidrogové centrály pod jinou složku. Co považujete za hlavní argumenty pro zachování současného stavu?

Policejní zkušenost mě naučila spíše nedůvěře systémovým změnám, kterých jsem zažil mnoho a v drtivé většině byly spíše manifestací bezradnosti než posunem ke kvalitativnímu zlepšení. Věřím v lidský potenciál a tomu, že policejní služba je zkušenostní povolání, kde se zkušenosti, důvěra a kvalita spolupráce vrství v čase. Akceschopnost organizací je přímo úměrná jejich velikosti. NPC je myslím dobrým příkladem toho, že kontinuita

personální, kontinuita směřování a kontinuita úrovně spolupráce s interními i externími partnery v čase nabývá na kvalitě, pokud nedochází ke skokovým organizačním a systémovým změnám. Tím neříkám, že není potřeba dělat změny, pokud se nějaké uspořádání přežilo či je neefektivní. O nutnosti změny ale musíme být přesvědčeni a hlavně musíme umět přesvědčit o její smysluplnosti ty, jichž se týká.

Byť stojíte v čele represivní složky, klade te velký důraz i na prevenci. Co Vás k tomu vede?

To není v rozporu. Sama podstata trestní represe v sobě nese generálně preventivní aspekt sankce, navíc předcházení trestné činnosti je jedním z hlavních úkolů kriminální policie. V oblasti drogové trestné činnosti bojujeme mimo jiné s vychýlením žité reality mimo kodifikovanou normu, kdy je experiment či zneužívání některých nelegálních návykových látek považováno za normativní součást dospívání. To souvisí s nízkou úrovní právního vědomí a silným tlakem médií a části adiktologických odborníků. Zde je právě prostor pro policejní prevenci, v oblasti dalšího odborného vzdělávání pedagogů, zvyšování právního vědomí dětí a dospívajících. Prevence je nejefektivnějším nástrojem změny postojů a chování. Bohužel se efekty projevují v dlouhodobých horizontech, a proto stojí mimo zájem politických elit.

A je něco, co Vám chybí v současném přístupu systému protidrogové politiky?

Snaha o sjednocování přístupů, místo hledání rozporů a konfliktů. Často se veřejná debata o nelegálních drogách zužuje jen na pohled represe vs. harm reduction, jako by tento komplexní fenomén šlo takto jednoduše schematizovat. Kráčíme stejným směrem, ale nemluvíme stejným jazykem. Všichni aktéři, nestátní neziskové organizace, státní instituce i rezorty, akademičtí odborníci i samosprávy se snaží bojovat s negati-

Obr. 2 - Fotografie brig. gen PhDr. Jakuba Frydrycha (zdroj: archiv NPC)

vy spojenými s drogovou závislostí a nelegálními drogovými trhy. Bohužel až příliš mnoho energie se vyčerpává neproduktivními debatami o tom, kdo je vlastníkem univerzální pravdy a jediného správného pohledu.

Jste rád, že v pozici náměstka policejního prezidenta působí člověk, který strávil u NPC 20 let?

Jsem rád a také jsem na to hrdý. Tomáš Kubík je velmi schopný policista i velitel, ve kterém získala kriminální policie po mnoha letech opravdovou oporu. Zároveň je schopen vnímat potřeby služby i lidí, kterým velí, což není v dnešní době úplně málo. Přeji mu úspěch a dost sil prosadit cíle, které si vytyčil.

Čeho si obecně u policisty nejvíce vážíte?

Profesionalitu, aktivního přístupu, racionalitu, urputnosti, schopnosti nadřadit zájem služby nad své vlastní, loajalitu k systému, ve kterém pracuje, a schopnosti vážit si práce druhých.

Koho považujete za svého největšího policejního učitele?

Z každé fáze svého policejního života jsem si něco odnesl. Střední policejní škola mi dala základy služební subordinace, okresní kriminálka potom možnost učit se od starých zkušených praktiků, vždy jsem se snažil naučit se spíše to dobré. Na NPC jsem měl možnost odborně vyrůstat a je více lidí, kterým za to vděčím. Velitelské vzory pro mě reprezentovali mí velitelé, od kterých jsem se naučil mnoho o práci s lidmi, ale samozřejmě i to, jak se práce s lidmi dělat nemá.

V čem spatřujete největší rizika aktuálních legalizačních snah?

Hlavní rizika spatřuji v jejich nevratnosti. Prosažením nepromyšlených a nekonsenzuálních změn do systému legislativní regulace nakládání s nelegálními návykovými látkami minoritními zájmovými skupinami si založíme problém, který nás bude dobíhat v mnoha oblastech a řešit ho budeme za velmi vysokých společenských

nákladů. Ustoupením od premisy, že životní styl spojený se zneužíváním nelegálních návykových látek není společensky žádoucím vzorcem chování, považuji za chybu, která bude generovat mnoho negativních externalit, o jejichž povaze se dnes můžeme jenom dohadovat.

Kde čerpáte sílu pro Vaše pracovní nasazení?

Snažím se udržovat společenské kontakty mimo práci, pěstovat si koníčky a dělat, co mě baví. Rád pluji na své lodi po českých řekách, pletu košíky, zahradničím, promítám filmy, píšu povídky a těším se z vnučat.

Co pro Vás osobně představuje Kodex cti Národní protidrogové centrály?

Rámec očekávaného a vyžadovaného chování příslušníka naší jednotky. Rámec hranice vlastního ega a naznačení zdrojů útvary soudržnosti. V ideální společnosti by žádné kodexy být nemusely, náš kodex patří mezi ty u policie nejstarší. Vycházel z potřeby založit útvary morálku, která by šla nad rámec běžných pracovních sociálních kontaktů. Takto ho vnímám i dnes, jako etalon ideálního chování, ke kterému se ne v zájmu vlastním, ale v zájmu jednotky a smyslu její existence, snažíme přibližovat.

Jaké jsou Vaše priority a plány do budoucna?

Očekáváme období silnějších personálních obměn, protože část kolegů našeho útvaru přichází do věku, kdy vážně uvažují o ukončení kariéry. Česká nás rozšíření schopnosti reagovat na

mezinárodní organizovanou drogovou trestnou činností v prostředí internetu. Jistý dluh vnímám i v oblasti dalšího odborného vzdělávání příslušníků NPC i externích partnerů. Prioritami zůstávají příslušné případy, aktivní a ofenzivní operativně pátrací činnost a rozvíjení i kvalitativní posuny v mezioborové a mezinárodní spolupráci.

Co byste popřál Národní protidrogové centrále a jejím příslušníkům do dalších let?

Osvícené velitele, schopné lidi a štěstí, které je nezbytné pro dosahování úspěchů a překonávání překážek. NPC přeji, aby se nestala vyprázdněnou skořápkou, pouhou obchodní značkou, která nemá žádný obsah. Aby za dvacet let oslavili 50 let od vzniku jednotky, na které mají tu čest sloužit.

Děkuji Vám, vážený pane řediteli, za rozhovor a přeji mnoho úspěchů v soukromém i služebním životě.

Konflikt zájmů/Conflict of Interest:

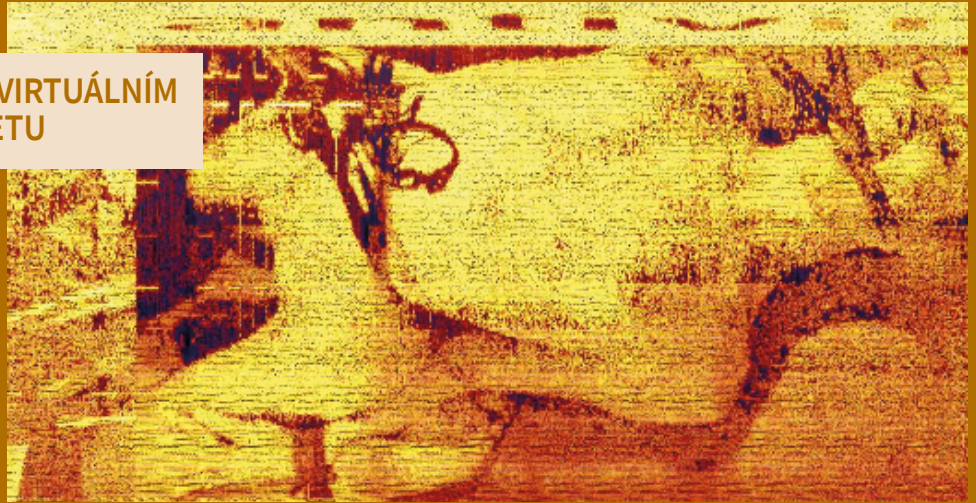
Autorka prohlašuje, že v souvislosti s tímto článkem je bez konfliktu zájmů.

Corresponding Author:

*kpt. Mgr. Barbora Kudláčková,
e-mail: barbora.kudlackova@pcr.cz
Policejní prezidium ČR,
poštovní přihrádka 62/NPC, 170 89*

DRUGS & FORENSICS BULLETIN

STEGANOGRRAFIE VE VIRTUÁLNÍM
PROSTŘEDÍ INTERNETU

INTERVIEW S BRIGÁDNÍM
GENERÁLEM PHDR.
JAKUBEM FRYDRYCHEM

KONOPI – TAXONOMIE,
LEGISLATIVA A SEKUNDÁRNÍ
METABOLITY /ČÁST PRVNÍ/

DOMOVNÍ PROHLÍDKA JAKO KRIMINALISTICKÁ METODA
V RÁMCI VYŠETŘOVÁNÍ DROGOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI
/ČÁST PRVNÍ/